

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

**KRAJSKÉ ZŘÍZENÍ A JEHO UPLATNĚNÍ
V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI**

Bc. Martin Firkušný

Diplomová práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Martin FIRKUŠNÝ

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Ekonomika veřejného sektoru

Název tématu: Krajské zřízení a jeho uplatnění v Královéhradeckém kraji

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Právní úprava krajského zřízení v ČR
3. Decentralizace veřejné správy v evropském kontextu
4. Charakteristika Královéhradeckého kraje
5. Královéhradecký kraj – organizační struktura a praktické problémy krajského uspořádání
6. Finanční hospodaření Královéhradeckého kraje
7. Závěr

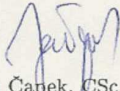
Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

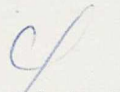
1. Cogan, Rudolf. Krajské zřízení. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-041-6.
2. Hendrych, Dušan. a kol. Správní právo – obecná část. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-442-2.
3. Koudelka, Zdeněk. Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2001. Praha: Linde Praha, a. s., 2001. ISBN 80-7201-272-X.
4. Peková, Jitka; Pilný, Jaroslav; Jetmar, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-052-1.
5. Pomahač, Richard; Vidláková, Olga. Veřejná správa. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-748-0.

Vedoucí diplomové práce: **doc. JUDr. Richard Pomahač, CSc.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **20. října 2007**
Termín odevzdání diplomové práce: **26. května 2008**

prof. Ing. Jan Čapek, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Lacina, DrSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 15. listopadu 2007

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. dubna 2009

Bc. Martin Firkušný

Poděkování

Tímto děkuji panu prof. JUDr. Richardu Pomahačovi, CSc. za věnovaný čas a odborné rady. Dále děkuji pracovníkům Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a ostatních krajů za poskytnuté informace. Děkuji svým rodičům.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou krajského zřízení. V první části se věnuje právní úpravě krajského zřízení v České republice a decentralizaci veřejné správy v evropském kontextu. Druhá část se zabývá konkrétním uplatněním krajského zřízení v Královéhradeckém kraji. Práce se zaměřuje na organizační uspořádání a jeho praktické problémy. Podrobně jsou popsány orgány kraje. Poslední významná část se věnuje financování kraje, rozpočtu a hospodaření podle rozpočtu.

KLÍČOVÁ SLOVA

krajské zřízení; kraje; decentralizace veřejné správy; organizační struktura; financování; rozpočet

TITLE

THE REGIONAL CONSTITUTION – ITS IMPLEMENTATION IN THE REGION
OF HRADEC KRÁLOVÉ

ABSTRACT

This thesis is interested in the regional constitution. The first part deals with the legal regulation of the regional constitution in the Czech Republic and the decentralization of the public administration in European context. The second part deals with the specific implementation of the regional constitution in the Hradec Králové region. The work is concentrated on the organizational set-up and his practical problems. Regional authorities are described closely. Last significant part go in for funding of region, budget and budgetary control.

KEYWORDS

regional constitution; regions; decentralization of the public administration;
organizational structure; funding; budget

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 PRÁVNÍ ÚPRAVA KRAJSKÉHO ZŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	11
1.1 Právní předpoklady	11
1.2 Obecná ustanovení.....	12
1.3 Působnost kraje	13
1.4 Orgány kraje	14
1.5 Krajský úřad.....	18
1.6 Dozor	19
1.7 Kontrola výkonu přenesené působnosti obcí.....	20
2 DECENTRALIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY V EVROPSKÉM KONTEXTU.....	21
2.1 Způsoby výkonu veřejné správy - vysvětlení pojmu	21
2.1.1 Centralizovaná státní správa	21
2.1.2 Decentralizovaná státní správa	21
2.1.3 Samospráva.....	21
2.1.4 Decentralizace.....	22
2.1.5 Dekoncentrace	22
2.2 Reforma veřejné správy na evropském kontinentu v poslední třetině 20. století.....	22
2.3 Decentralizace veřejné správy v evropském kontextu.....	23
2.3.1 Francie	23
2.3.2 Itálie	24
2.3.3 Německo	24
2.3.4 Nizozemsko	24
2.3.5 Evropská unie	25
2.4 Reforma regionální správy a samosprávy v evropském kontextu	25
2.5 Evropská charta místní samosprávy	26
2.6 Evropská charta regionální samosprávy	27
3 CHARAKTERISTIKA KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE.....	29
3.1 Poloha a geografie	29
3.2 Ekonomika kraje	32
3.3 Zaměstnanost	35
3.4 Dopravní a technická infrastruktura	37
3.4.1 Dopravní infrastruktura.....	37
3.4.2 Technická infrastruktura	38

3.5	Správa kraje	39
3.5.1	Řízení a správa kraje	39
3.5.2	Státní a veřejná správa na území kraje.....	41
3.5.3	Obec jako článek státní správy	41
3.5.4	Obce jako samospráva	42
3.5.5	Svazky obcí.....	42
3.5.6	Spolupráce krajů s ostatními regiony.....	43
3.5.7	Územní orgány státní správy se speciální působností	43
4	KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ – ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	45
4.1	Organizační struktura úřadu.....	45
4.2	Řízení úřadu.....	47
4.3	Vztahy úřadu k jiným orgánům veřejné správy.....	48
4.4	Organizační struktura orgánů Královéhradeckého kraje	49
4.4.1	Orgány Královéhradeckého kraje	49
4.4.2	Zastupitelstvo.....	49
4.4.3	Rada	51
4.4.4	Hejtman.....	51
4.4.5	Krajský úřad.....	51
4.4.6	Ostatní orgány Královéhradeckého kraje – výbory a komise.....	51
4.4.7	Zvláštní orgány	52
4.5	Praktické problémy krajského uspořádání.....	52
4.5.1	Organizační struktura úřadu.....	52
4.5.2	Personální obsazení úřadu	55
4.5.3	Ostatní orgány kraje – výbory a komise	57
4.5.4	Vztah výkonu samostatné a přenesené působnosti.....	58
4.5.5	Územní uspořádání	59
4.5.6	Vztah k centru – financování.....	60
4.6	Regionální disparity	63
4.7	Silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení kraje.....	65
5	FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE.....	66
5.1	Financování vyšších územně samosprávných celků.....	66
5.1.1	Rozpočet vyšších územně samosprávných celků	66
5.1.2	Charakteristika příjmů krajů	66
5.1.3	Role dotací v rozpočtech krajů	70
5.1.4	Charakteristika výdajů krajů.....	71

5.1.5	Hospodaření vyšších územních samosprávných celků.....	72
5.2	Hospodaření Královéhradeckého kraje.....	73
5.3	Královéhradecký kraj za rok 2005.....	76
5.4	Královéhradecký kraj za rok 2006.....	77
5.4.1	Dle vybraných oblastí.....	78
5.5	Královéhradecký kraj za rok 2007.....	82
5.6	Královéhradecký kraj v roce 2008 a následujících letech.....	93
5.7	Kraj – plátce DPH.....	95
5.8	Efektivnost hospodaření a kontrola.....	97
5.9	Hodnocení hospodaření Královéhradeckého kraje.....	101
	ZÁVĚR.....	103
	LITERATURA.....	107
	SEZNAM TABULEK.....	111
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	111
	SEZNAM PŘÍLOH.....	111
	REJSTŘÍK.....	112

Úvod

Významným mezníkem ve vývoji České republiky a také ve vývoji veřejné správy se stal rok 1989. Politické i ekonomické změny počátkem devadesátých let minulého století se staly východiskem pro reformu veřejné správy, která byla nasměrována především k decentralizaci státní správy a obnovení samosprávy na našem území.

Již od počátku devadesátých let existovala tato samospráva na obecním stupni, ale trvalo několik let, než došlo k ustavení samosprávy na stupni vyšším, a to i přesto, že Ústava České republiky dvoustupňovou samosprávu zakotvovala. Absence vyšších územních samosprávných celků v České republice dlouho zraňovala princip samosprávy, neboť byl prodlužován stav, kdy stát rozhodoval o věcech, které by jinak byly v kompetenci samosprávy. Zejména tlak ze strany Evropské unie, do jejíhož společenství usilovala Česká republika vstoupit, přispěl k prolomení této situace. K 1. lednu 2000 bylo vytvořeno čtrnáct vyšších územních samosprávných celků - krajů, které zahájily činnost prostřednictvím svých orgánů 1. ledna 2001.

Pojem „krajské zřízení“ použil zákonodárce pro jeden, byť nejdůležitější, zákon upravující postavení krajů. Dříve byly pojmy zemské zřízení nebo obecní zřízení a také župní zřízení chápány jako názvy souborů norem upravujících činnost každého stupně veřejné správy. V současném výkladu je pojem používán jen pro označení onoho konkrétního zákona (zákona o krajích).

Cílem této práce je zhodnotit uplatnění krajského zřízení v Královéhradeckém kraji. Jednotlivé části diplomové práce se věnují právní úpravě krajského zřízení v České republice, decentralizaci veřejné správy v evropském kontextu, charakteristice Královéhradeckého kraje, organizační struktuře Královéhradeckého kraje a praktickým problémům krajského uspořádání a finančnímu hospodaření Královéhradeckého kraje. Pro odborníky na evropskou integraci je určena zejména část věnovaná decentralizaci veřejné správy v evropském kontextu. Bylo stanoveno několik dílčích cílů, z nich ty nejvýznamnější jsou: seznámit se s tématem diplomové práce, zpracování a prezentace jednotlivých bodů osnovy, řešení některých praktických problémů krajského uspořádání a zhodnocení hospodaření Královéhradeckého kraje. Těžištěm práce je uplatnění krajského zřízení v Královéhradeckém kraji. Zajímavá je část věnovaná charakteristice současného Královéhradeckého kraje. Nejvýznamnější části se zaměřují na organizační uspořádání a jeho praktické problémy a finanční hospodaření kraje.

1 Právní úprava krajského zřízení v České republice

1.1 Právní předpoklady

Existenci vyšších územních samosprávných celků předpokládá ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů. Článek 99 hlava sedmá (územní samospráva) Ústavy České republiky říká, že "Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky."

Základními východisky pro vznik krajů byl zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, a změna ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Politici došli k závěru, že těmito vyššími územními správními celky budou kraje.

Předpokladem pro vznik krajského zřízení bylo předložení a schválení několika zákonů, které byly nezbytné k provedení ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Přijaté zákony lze členit na:

Zákony organizační a kompetenční (garantované Ministerstvem vnitra ČR):

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění zákona č. 273/2001 Sb., zákona č. 320/2001 Sb., zákona č. 450/2001 Sb. a zákona č. 231/2002 Sb,
- zákon č. 130/2000 Sb., o volbách zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 132/2000 Sb., o změně některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků.

Zákony finanční a majetkové (zpracovalo Ministerstvo financí):

- zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích,
- zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě (zákon o finanční kontrole).

Zákony o regionálním rozvoji (garantované Ministerstvem pro místní rozvoj):

- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů.

Dále máme zákony upravující samostatnou působnost krajů a zákony o změnách působností.

1.2 Obecná ustanovení

Kraj¹ je společenství občanů, kteří mají právo na samosprávu na určitém území. Tato veřejnoprávní korporace má zákonem vymezené vlastní příjmy, podmínky hospodaření a vlastní majetek. Charakteristickými prvky kraje jsou území, obyvatelstvo, soustava orgánů, jimiž kraj jedná a uskutečňuje svou vůli, dále právní subjektivita a vlastní hospodaření. Své záležitosti spravuje kraj samostatně ve své působnosti, pouze v případě ochrany zákony může zasáhnout do samostatného výkonu státní orgán, ovšem jen způsobem, který stanoví zákon. Zákonem může být omezen nejen stát ve svých zásadách, ale i rozsah samostatné působnosti. Kromě samostatné působnosti vykonávají orgány kraje tzv. přenesenou působnost, v případě, kdy byl výkon státní správy zákonem svěřen orgánům kraje. Kraje jsou povinny zabezpečit výkon přenesené působnosti a pro potřeby výkonu státní správy je kraj správním obvodem. Při výkonu přenesené i samostatné působnosti má kraj chránit veřejné zájmy. Výkon finanční kontroly zajišťuje kraj podle rozpočtových pravidel územních rozpočtů.

Občanem kraje je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky s trvalým pobytem v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje. Občan

¹ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších změn.

kraje má právo volit a být volen² do zastupitelstva, za určitým podmínek stanovených zákonem.³

1.3 Působnost kraje

Pojem působnost provází na každém kroku nejen místní správu, proto je třeba vysvětlit, co tímto pojmem rozumíme. "Lze říci, že působnost vyjadřuje okruh právních a společenských vztahů, kterými se subjekt při své činnosti zabývá a jež jsou mu k výkonu svěřeny (působnost věcná). Působnost můžeme také vykládat se zřetelem na hledisko prostorové či územní (působnost prostorová nebo také územní), či hledisko okruhu osob, vůči nimž působí (působnost osobní). Pro úplnost zařazují působnost s ohledem na dobu působení subjektu (působnost časová) a tzv. působnost funkční, jež určuje, který subjekt rozhoduje v první instanci, který rozhoduje o odvoláních a který o ostatních opravných prostředcích."⁴

Veřejnoprávní korporace, tedy obce a kraje, vykonávají vedle sebe působnost samostatnou i přenesenou. Při výkonu každé z těchto činností se orientují na jinou oblast společenského života a řídí se odlišnými pravidly. Posláním veřejnoprávních korporací obecně je realizovat úkoly v oblasti vlastního spravování, tedy správy sebe sama. Při vyhodnocení činnosti těchto subjektů by měl převažovat výkon samostatné působnosti. Pro výkon samostatné působnosti, pokud zákon nestanoví jinak, může kraj zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky kraje. V rámci samostatné působnosti kraje spolupracují s obcemi - nesmí však zasahovat do samostatné působnosti obcí.

Mezi činnosti v rámci samostatné působnosti kraje patří mimo jiné hospodaření s majetkem. Kraj zachází svým vlastním majetkem hospodárně a účelně, pečuje o jeho zachování a rozvoj a majetek eviduje. Svůj majetek musí chránit před zničením, poškozením, zneužitím a odcizením.

Podle § 20 má kraj nechat přezkoumat hospodaření za uplynulý kalendářní rok auditorem. Náklady s tímto přezkoumáním spojené hradí kraj ze svých rozpočtových prostředků. V případě, že kraj nepožádá o auditora o přezkoumání svého hospodaření za minulý kalendářní rok do 31. ledna, může mu Ministerstvo financí uložit pokutu.⁵

Kraje mohou ze zákona spolupracovat s ostatními kraji či obcemi. Spolupráce mezi kraji se uskutečňuje na základě smlouvy, kterou kraje uzavřely ke splnění určitého konkrétního úkolu, nebo založením právnické osoby mezi dvěma či více kraji, podle zvláštního zákona. Kraj nemůže být členem svazku obcí a ani členem občanského sdružení

² Po dosažení věku 18 let.

³ Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

⁴ Vydřelová, P. Výkon veřejné správy a dozoru na místní úrovni. In *Veřejná správa*. Praha: 2002, č. 23, str. V.

⁵ Ve správním řízení do výše Kč 100 000,--.

vytvořeného podle zvláštního právního předpisu.⁶ Kraj může spolupracovat i s územními samosprávnými celky jiných států, může také být členem jejich mezinárodních sdružení.

Přenesenou působnost vykonávají orgány kraje na svém území ve věcech, které stanoví zákon. Na výkon přenesené působnosti obdrží kraj ze státního rozpočtu příspěvek, jehož výši stanovuje Ministerstvo financí. Kraje se při výkonu přenesené působnosti řídí zákony a jinými právními předpisy, usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů.

1.4 Orgány kraje

Kraj, jako veřejná korporace může navenek jednat jen svými orgány, respektive prostřednictvím funkcionářů - fyzických osob. U krajů rozeznáváme orgány z několika hledisek:⁷

1. podle jejich složení:
 - a) kolegiální, složené z více osob (zastupitelstvo, rada, výbory zastupitelstva, komise rady),
 - b) individuální, tvořené jedincem (hejtman).
2. podle demokratické legitimacy:
 - a) přímo volené občany (zastupitelstvo),
 - b) volené zastupitelstvem (rada, hejtman, výbory),
 - c) ustanovované jinak (komise rady, zvláštní orgány kraje).
3. podle právního základu:
 - a) prvotně ústavně zakotvené (zastupitelstvo),
 - b) prvotně zákonně zakotvené (ostatní orgány kraje).

Orgány státní správy se tvoří „odshora dolů“, na rozdíl od samosprávných orgánů. Zde existuje princip nadřízenosti a podřízenosti, to znamená, že nižší orgány státní správy jsou podřízeny vyšším orgánům státní správy. Vláda, nejčastější nejvyšší orgán státní správy, je v demokratických společnostech odpovědný ze své činnosti nejvyššímu samosprávnému orgánu, u nás je jím parlament.⁸ Pro orgány státní správy je kritériem účinnosti míra dodržování zákonů země na celém území příslušného státu.

Orgány samosprávy se vytvářejí na územním principu, a to volbou občanů. Mezi jednotlivými orgány samosprávy obecně není vztah podřízenosti a nadřízenosti, protože nejsou hierarchicky uspořádány. Tyto orgány se vytvářejí „odspodu nahoru“, od občana

⁶ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů a § 49 - 53 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁷ Koudelka, Z. *Obce a kraje*. Praha: Linde, a. s., 2001, 2. vydání, str. 177-178.

⁸ Syrečková, Y., Malý, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998, str. 178.

k nejvyššímu zastupitelskému orgánu. Ve své činnosti jsou bezprostředně odpovědné občanům, neboť oni se vzdávají svých určitých práv ve prospěch kompetencí zastupitelstva. Zastupitelstva nižších stupňů samospráv se vzdávají svých kompetencí ve prospěch zastupitelstva některého z typů územního uspořádání státu. Dále se zastupitelstvo určitého území vzdává svých práv ve prospěch nejvyššího zastupitelského orgánu v zemi (např. parlament), nejvyšší zastupitelské orgány zemí se vzdávají svých kompetencí ve prospěch zastupitelských orgánů integračního seskupení.⁹ Za kritérium účinnosti práce samosprávy můžeme považovat míru podmínek vytvořených pro uspokojení potřeb občanů na daném území. Na území, na kterém příslušný samosprávný orgán, z vůle voličů a v rámci přijatých zákonů, působí.

Zastupitelstvo kraje je jediným ústavně zakotveným orgánem kraje. Jeho demokratická legitimita je přímá. Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech, které se týkají samostatné působnosti, ale i ve věcech týkajících se působnosti přenesené, pokud tak stanoví zákon. Zastupitelstvo volí hejtmana, náměstka či náměstkyni hejtmana a další členy rady z řad svých členů a odvolává je z funkce, stanoví počet uvolněných členů rady, jakož i funkce, pro něž budou členové zastupitelstva uvolněni a od kterého dne. Zřizuje a ruší výbory, volí a odvolává jejich členy a předsedy. Počet členů zastupitelstva kraje je odvozen od počtu obyvatel v příslušném území.¹⁰ Funkce člena zastupitelstva je ze zákona funkcí veřejnou. Člen zastupitelstva nesmí být pro výkon své funkce zkrácen na právech vyplývajících z jeho pracovního nebo jiného obdobného poměru.

Zastupitelstvo se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za tři měsíce. Zasedání zastupitelstva písemně svolává a řídí zpravidla hejtman. K platnému usnesení, rozhodnutí nebo volbě zastupitelstva je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Zasedání zastupitelstva je veřejné. Návrh programu jednání zastupitelstva připravuje rada, pak jej předkládá zastupitelstvu ke schválení. O případném zařazení návrhů dalších bodů programu přednesených v průběhu zasedání rozhodne zastupitelstvo. Hejtman nebo náměstek hejtmana a zvolení ověřovatelé podepisují zápis o průběhu zasedání zastupitelstva.

Zastupitelstvo zřizuje výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány. Výbory plní úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo a jemu jsou také ze své činnosti odpovědné. Počet členů výboru je vždy lichý a schází se dle potřeby. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva. K přijetí usnesení je třeba nadpoloviční většiny hlasů všech členů výborů. Usnesení výborů se vyhotovují písemně a podepisuje je předseda výboru.

⁹ Syrečková, Y., Malý, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998, str. 177.

¹⁰ Do 600 000 obyvatel 45 členů, nad 600 000 do 900 000 obyvatel 55 členů a nad 900 000 obyvatel 65 členů.

Zastupitelstvo zřizuje, vždy výbor finanční, výbor kontrolní, výbor pro výchovu vzdělávání a zaměstnanost.¹¹ Členy kontrolního a finančního výboru nemohou být hejtman, zástupce hejtmana, ředitel krajského úřadu ani osoby, které zabezpečují rozpočtové a účetní práce na krajském úřadu. Finanční výbor se zabývá kontrolou hospodaření s majetkem a finančními prostředky kraje, provádí kontrolu hospodaření právnických osob a zařízení založených nebo zřízených krajem, nebo které byly na kraj převedeny. Dále provádí kontrolu využití dotací, které kraj poskytl ze svých prostředků obcím. Z tohoto důvodu je výbor oprávněn požadovat od obcí příslušné podklady a obce jsou povinny poskytnout výboru požadovanou součinnost. Kontrolní výbor kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a krajským úřadem na úseku samostatné působnosti, plnění usnesení zastupitelstva a rady a plní další úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo kraje. Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost sleduje, na základě demografického vývoje a vývoje zaměstnanosti, síť škol a školských zařízení, studijních a učebních oborů a vyjadřuje se k jejich fungování a k jejich změnám v působnosti kraje. Úkolem tohoto výboru je dále předkládat návrhy na zkvalitnění péče poskytované školami a školskými zařízeními, popřípadě předškolními zařízeními, které kraj zřizuje. Výbor se vyjadřuje k záměrům na poskytování dotací v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, projednává zprávy o výsledcích výchovně vzdělávací činnosti škol, školských zařízení a předškolních zařízení, které kraj zřizuje. Dalším výborem, který zastupitelstvo zřizuje, je výbor pro národnostní menšiny. Tento výbor musí být v kraji, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň pět procent občanů hlásících se k národnosti jiné než České. Členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, za určitých podmínek a v minimálním počtu daném zákonem.

Rada je výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti, ze svého výkonu je odpovědná zastupitelstvu. Ve věcech přenesené působnosti rada rozhoduje v případech, které stanoví zákon. Radu tvoří hejtman, náměstek nebo náměstci hejtmana a další členové rady. Všichni členové rady jsou voleni z členů zastupitelstva. Počet členů rady je opět závislý na počtu obyvatel na příslušném území a je to devět nebo jedenáct členů. V případě, kdy je hejtman nebo náměstek hejtmana odvolán z funkce nebo na tuto funkci rezignoval, přestává být i členem rady. Schůze rady jsou neveřejné, ale ke svým jednáním může přizvat dalšího člena zastupitelstva nebo jiné osoby. Rady se schází nepravidelně, podle potřeby a svolává ji hejtman. Rada schvaluje nadpoloviční většinou všech členů. O průběhu schůze rady je

¹¹ Tyto výbory jsou vždy nejméně pětičlenné.

pořizován zápis s počtem všech přítomných členů rady, schváleným programem schůze rady, průběhem a výsledkem hlasování a přijatými usneseními.

Mezi činnosti rady patří příprava návrhů a podkladů pro jednání zastupitelstva a zabezpečování plnění jím přijatých usnesení. Radě je vyhrazeno zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu svěřeném zastupitelstvem, stanovit počet zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu, do zvláštních orgánů kraje a do organizačních složek, stanovuje objem prostředků a platy těchto zaměstnanců. Ze zákona rada zřizuje nebo ruší podle potřeby komise rady, jmenuje a odvolává z funkce jejich předsedy a členy. V oblasti samostatné působnosti ukládá rada krajskému úřadu úkoly a kontroluje jejich plnění. Dále přezkoumává opatření, která krajský úřad přijal v rámci své samostatné působnosti, vyřizuje návrhy, připomínky a podněty obcí a právnických osob z územního obvodu kraje, stanovuje pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností. Rada vydává nařízení kraje, rozhoduje ve věcech kraje jako jediného společníka obchodní společnosti, rozhoduje o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce.¹²

Iniciativní a poradní orgány rady jsou komise. Komise předkládají radě své náměty a stanoviska. Radě je také komise ze své činnosti odpovědná. Komise se usnází většinou hlasů všech svých členů.

Hejtman je představitelem kraje navenek. Ze své funkce se hejtman odpovídá zastupitelstvu. Úkoly mu může ukládat i rada, ovšem jen v rozsahu své působnosti. Vykonává úkoly samostatné nebo přenesené působnosti, jestliže mu jsou svěřeny radou, zastupitelstvem nebo ze zákona. Ve své funkci plní podobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a řediteli. Hejtmana v jeho funkci zastupuje náměstek či náměstci hejtmana. Hejtmana volí zastupitelstvo ze svých řad, spolu s ním volí i náměstka či náměstky. Náměstek i hejtman musí být občany České republiky.

Mezi úkoly a pravomoci hejtmana patří, spolu s náměstkem, podepisování právních předpisů kraje, dále v souladu se zvláštním zákonem a po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje či odvolává ředitele krajského úřadu, ukládá mu úkoly. Hejtman zřizuje zvláštní orgány pro výkon přenesené působnosti, na základě zmocnění v zákoně, je zodpovědný za včasné objednání přezkoumání hospodaření za uplynulý kalendářní rok, zajišťuje ochranu utajovaných skutečností, je zodpovědný za informovanost občanů o činnosti kraje. Hejtman též svolává a zpravidla řídí zasedání rady a zastupitelstva, spolu s ověřovateli podepisuje zápis z jednání zastupitelstva a zápis z jednání rady. Jestliže je hejtman

¹² Tuto působnost může rada svěřit příslušnému odboru krajského úřadu zcela nebo zčásti.

přesvědčen, že usnesení rady je nesprávné, pozastaví výkon tohoto usnesení rady a věc předloží k rozhodnutí na nejbližším zasedání zastupitelstva.

Pro výkon přenesené působnosti zřizuje hejtman zvláštní orgány.¹³ V čele takového orgánu může být jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti, pro jejíž výkon byl orgán zřízen - pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. V čele zvláštního orgánu může stát i hejtman, na něho se pak ustanovení o prokázání zvláštní způsobilosti nevztahuje.

1.5 Krajský úřad

Krajský úřad plní úkoly, které mu ukládá zastupitelstvo a rada v samostatné působnosti. Ovšem rada ukládá úkoly krajskému úřadu pouze v rozsahu své působnosti, která je jí svěřena zákonem. Krajský úřad vykonává přenesenou působnost, kromě věcí zákonem svěřených zastupitelstvu či radě. Krajský úřad tedy přezkoumává některá rozhodnutí vydaná orgány obce, ukládá sankce dle zákona, poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím, zabezpečuje koordinaci výstavby a provozu informačního systému kompatibilního s informačními systémy veřejné správy, organizuje kontroly výkonu přenesené působnosti obcí, vyhodnocuje jejich výsledky a předkládá příslušnému ministerstvu či vládě návrhy na potřebná opatření. Krajský úřad podle zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, zřizuje funkci koordinátora pro rómské záležitosti. Jeho dalším úkolem je kontrola činnosti orgánů obcí při výkonu přenesené působnosti, v potřebném rozsahu a prostředky, které má ze zákona k dispozici. Krajský úřad se člení na odbory a oddělení.

Krajský úřad tvoří zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu a ředitel, který je také ze zákona zaměstnancem kraje. Ředitel krajského úřadu je za plnění svých úkolů odpovědný hejtmanovi, a to v samostatné i přenesené působnosti. Podle zvláštních předpisů plní ředitel krajského úřadu vůči zaměstnancům kraje zařazených do krajského úřadu funkci statutárního orgánu zaměstnavatele. Dále ze své funkce vydává organizační, pracovní, skartační a spisový řád krajského úřadu, je nadřízeným všech zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu, má oprávnění předkládat radě návrhy na vydání nařízení kraje, určuje po projednání s hejtmanem své zástupce. Plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo, rada nebo hejtman a úkoly stanovené mu v samostatné působnosti radou či zastupitelstvem. Mezi oprávnění ředitele krajského úřadu patří zúčastňovat se zasedání zastupitelstva a schůzí rady s hlasem poradním.

Ředitel krajského úřadu nesmí vykonávat funkce v politických stranách a v politických hnutích, funkce ředitele krajského úřadu je neslučitelná s funkcí poslance

¹³ Pokud tak stanoví zvláštní zákon.

či senátora Parlamentu České republiky. Nesmí být ani členem zastupitelstva územního samosprávného celku.

Krajský úřad vykonává v přenesené působnosti dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí. Zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu, kteří vykonávají nebo se podílejí na dozoru, musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti práva nebo v oblasti, která se vztahuje k předmětu dozoru. Tento dozor je zaměřen výhradně na následné posuzování dodržování zákonnosti. Musí být prováděn tak, aby nebyla omezována samostatná působnost a rozhodovací pravomoc orgánů obce.

1.6 Dozor

Výkon samostatné i přenesené působnosti kraje podléhá dozoru státu. Tento dozor vykonávají věcně příslušná ministerstva a jiné věcně příslušné ústřední správní úřady. Dozor musí být prováděn tak, aby neomezoval samostatnou působnost a rozhodovací pravomoc orgánů kraje. Zaměření dozoru je výhradně následné posuzování dodržování zákonnosti a dozor nesmí nezákonně zasáhnout do činnosti orgánů kraje. Při dozoru nad výkonem samostatné působnosti kraje je zjišťován soulad obecně závazných vyhlášek kraje se zákony a v případě usnesení a rozhodnutí orgánů kraje jejich soulad se zákony a jinými právními předpisy. Při dozoru nad výkonem přenesené působnosti je zjišťován soulad neřízení kraje se zákony a jinými právními předpisy vydanými vládou a ústředními správními úřady. V případě usnesení a rozhodnutí orgánů kraje se zjišťuje jejich soulad se zákony, jinými právními předpisy, usneseními vlády a směrnicemi ministerstev a jiných ústředních správních úřadů. Dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti krajů se nevztahuje na rozhodnutí kraje vydaná ve správním řízení a na rozhodnutí vydaná v řízení o správě daní a poplatků.

Jestliže při kontrole kraj neodstraní ve stanové lhůtě zjištěné nedostatky, uloží mu příslušné ministerstvo rozhodnutím pokutu do výše pěti set tisíc korun.¹⁴

Orgány územní samosprávy jsou při výkonu přenesené působnosti podřízeny příslušnému ministerstvu. Tato ministerstva, do jejichž působnosti náleží úseky státní správy vykonávané orgány územní samosprávy, řídí v rámci zákonů výkon státní správy vydáváním směrnic a právních předpisů.¹⁵ Příslušná ministerstva, do jejichž působnosti náleží úseky státní správy vykonávané orgány kraje přezkoumávají jejich rozhodnutí vydaná na úseku přenesené působnosti ve správním řízení.¹⁶ Ministerstva kontrolují výkon přenesené

¹⁴ Tyto pokuty jsou příjmem státního rozpočtu podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Podmínkou platnosti směrnice je její publikace, případně oznámení o vydání ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí.

¹⁶ Na přezkoumávání rozhodnutí orgánů kraje vydaných ve správním řízení se vztahují ustanovení správního řádu.

působnosti orgány kraje na svěřeném úseku. Ve vztahu ke krajům na úseku přenesené působnosti koordinuje ministerstvo vydávání směrnic ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, jež se dotýkají přenesené působnosti kraje nebo přenesené působnosti obce.¹⁷ Dále kontroluje dodržování usnesení a opatření vlády v činnosti příslušných orgánů kraje a poskytování odborné pomoci krajským úřadem obcím.

1.7 Kontrola výkonu přenesené působnosti obcí

V přenesené působnosti kontroluje kraj výkon přenesené působnosti obcemi. Tuto kontrolu vykonává krajský úřad. Zaměstnanec příslušného kraje pověřený výkonem kontroly se činností obecního úřadu nebo zvláštního orgánu je povinen se prokázat písemným pověřením ředitele krajského úřadu. Při provádění kontroly je oprávněn požadovat předložení podkladů a poskytnutí úplných informací nezbytných k provedení kontroly od příslušného orgánu obce ve stanovené lhůtě. V odůvodněných případech je oprávněn zajisti předložené podklady a jejich převzetí musí písemně potvrdit. Obec je povinna při výkonu dozoru předložit na vyžádání dokumenty o kontrolách všeho druhu a kopie celých databází k vyhodnocení v nich obsažených informací souvisejících s předmětem kontroly. Kontrolující zaměstnanec provádí kontrolu v rozsahu písemného pověření vydaného ředitelem.

¹⁷ K tomu vydává Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí.

2 Decentralizace veřejné správy v evropském kontextu

2.1 Způsoby výkonu veřejné správy - vysvětlení pojmu

2.1.1 Centralizovaná státní správa

V centralizované státní správě jedinými prvotním normativním právním zdrojem je centrální státní zákonodárná moc, správa státu je prováděna jako státní správa ústředními orgány a její byrokracií - koncentrovanými (Státní úřad pro jadernou bezpečnost a jeho územní pracoviště) a dekoncentrovanými (ministerstvo financí a finanční úřady, ministerstvo práce a sociálních věcí a úřady práce) státními orgány plně závislými na centru (finančně i jmenováním do funkcí).

2.1.2 Decentralizovaná státní správa

Při decentralizované státní správě je tvorba prvotních právních norem v rukou centrální zákonodárné moci. Výkon státní správy je však svěřen decentralizovaným orgánům státní správy¹⁸ nebo přenesen na samosprávné veřejnoprávní korporace. Stát se tedy zcela nezabývá určité části státní správy, ale ponechává její výkon veřejnoprávním korporacím pod svým dohledem, řízením a financováním, které ovšem přijde státní pokladnu levněji než budování místních orgánů státní správy tam, kde již fungují orgány samosprávy.¹⁹ Někdy vedle tohoto pojmání decentralizace v užším slova smyslu v rámci státní správy se rozumí decentralizací v širším smyslu v rámci veřejné správy i přenesení určitých působností mimo oblast státní správy na samosprávu.

2.1.3 Samospráva

V samosprávě státní moc deleguje pravomoci normativní i výkonné na veřejnoprávní korporace odlišné od státu. Samospráva má vlastní primární právní normotvorbu vytvářenou podle vlastní politické vůle a též má i vlastní výkon veřejné správy. Samospráva určuje, co se má dělat a jak se to má dělat. Aby byla samospráva skutečnou, musí být ty právní a správní možnosti podepřeny vlastním finančním krytím (právo na majetek, vlastní hospodaření, místní daně a poplatky). Jinak by totiž realizace samosprávného rozhodnutí mohla být fakticky (nikoliv právně) vetována centrální státní mocí odepřením prostředků na jeho finanční krytí. Samospráva je schopna zmenšit moc totalitního režimu i demokratického centralismu.

¹⁸ Do roku 2000 to byly u nás okresní úřady podle zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech.

¹⁹ Zářecký, P., Vidláková, O. K obecným otázkám reformy veřejné správy. In *Správní právo* č. 6/1993, s. 326-328.

Samospráva je vždy podřízena zákonu a suverénní moc přísluší státu jako celku. Samospráva je významným prvkem moderního demokratického státu, jelikož v rámci teorie dělby moci omezuje centrální moc státní, a to z hlediska vertikálního vedle dělby moci horizontální (zákonodárství, exekutiva, soudnictví).

2.1.4 Decentralizace

Decentralizací rozumíme převod odpovědnosti (práv a povinností) na nezávisle demokraticky vzniklou nižší úroveň vládnutí, která je tak nadána pravomocí rozhodovat, nemusí však být nutně finančně nezávislou.

2.1.5 Dekoncentrace

Dekoncentrace je přenos práv a povinností z ústředního úřadu na orgán, který je umístěn regionálně nebo je vzniklý v regionu, s tím, aby byl blíže občanům při výkonu agendy náležející ústředním úřadům.

2.2 Reforma veřejné správy na evropském kontinentu v poslední třetině

20. století

K výrazné demokratizaci správních systémů začalo na evropském kontinentu docházet po druhé světové válce. Reagovalo se tak, mimo jiné, i na některé nepříznivé zkušenosti s praktickým fungováním systému v období mezi dvěma světovými válkami, kdy se nepodařilo zabránit vypuknutí válečného konfliktu.

Společným jmenovatelem všech reforem, které byly především od sedmdesátých let uskutečňovány v dnešních členských státech Evropské unie a které byly v devadesátých letech prováděny ve středoevropských zemích, je úsilí o praktické naplňování čtyř základních principů, na nichž je soudobá demokratická veřejná správa postavena: zásad její dále se prohlubující demokratizace, decentralizace, dekoncentrace a subsidiarity. Jejich cílem je co nejvíce přiblížit veřejnou správu občanovi a operativně tak reagovat na problémy, které většina občanů pokládá za stěžejní.

Cílem správních reforem se tudíž stalo oslabení rozhodování na centrální úrovni, která z přirozených důvodů nemůže být v potřebné míře obeznámena se specifickými problémy, jež trápí občany v jednotlivých místech a regionech. Naplňuje se tak podstata subsidiarity: vše, co se týká občana, je nezbytné řešit a zajišťovat na oné rovině veřejné správy, která je mu nejbližší. Proto hlavním výsledkem správních reforem je zřízení krajů (regionů) a jejich správy tam, kde dříve neexistovaly (ve Francii byly například regiony vytvořeny až v roce 1972 - a to jen jako orgány státní správy, zatímco samosprávné orgány

na uvedené úrovni byly zformovány až v roce 1982) a především posílení kompetencí obcí jako základny výkonu veřejné správy jako celku.

V důsledku reformy veřejné správy byl snížen počet úředníků v ústředních orgánech státní správy a došlo k personálnímu posílení regionální a místní správy. Ministerstva začala především působit jako orgány koordinující činnost na svěřeném úseku státní správy a současně poskytující metodickou pomoc úřadům státní správy na nižší úrovni správní činnosti a též samosprávě. V této souvislosti se podstatně zvýšily kvalifikační nároky kladené na úředníky ministerstev a dalších ústředních úřadů státní správy. Na bázi tzv. „debyrokratizace“ se intenzivně rozvíjí profesní vzdělávání pracovníků všech rovin veřejné správy.

Nastíněné zásady, které byly a jsou v evropské veřejné správě postupně zaváděny, a jejichž činnost bývá průběžně vyhodnocována, se ukazují být mimořádně přínosnými. Zkušenosti z Velké Británie, Francie, ze Spolkové republiky Německo, ze skandinávských a dalších zemí dokládají skutečnost, že soudobá správa se rychle zbavuje strnulých administrativních přístupů a operativněji reaguje na požadavky občanů. Z uvedených důvodů jsou zkušenosti z reformy veřejné správy v členských státech Evropské unie v posledních desetiletích aplikovány v České republice i ostatních státech střední a východní Evropy.

2.3 Decentralizace veřejné správy v evropském kontextu

V zemích Evropské unie je decentralizace veřejné správy zcela v kompetenci členských států. Jednotné nařízení ze strany EU, stejně jako jakýsi "evropský decentralizační model", neexistují. Podobně jako veřejná správa jako taková, tak i její decentralizace reflektují státotvorné, právní a historické tradice jednotlivých členských států.

Konkrétní zkušenosti z decentralizace správy na místní úroveň a z řešení vztahů mezi správními úrovněmi jsou velmi různorodé.

2.3.1 Francie

Francie má prakticky od revoluce v r.1789 velmi pevně zakotvenou tradici silného unitárního státu, kterou přerušily až tzv. Defferovy zákony z r.1982, kdy byly některé kompetence státu předány nově fungujícím regionům a departementům (které existovaly dříve, ale jen jako vykonavatelé vůle centra). Jednalo se především o kompetence ve školství, dopravě, částečně také sociální a finančně-daňových oblastech. Protože první vlna decentralizace byla štědřejší k departementům než k regionům, začala za vlády J.-P. Raffarina druhá decentralizační vlna, jejímž cílem bylo posílit moc regionů, aby na decentralizované úrovni došlo k určitému srovnání.

2.3.2 Itálie

Itálie, která vznikla po mnoha staletích pokusů o sjednocení, má naopak ve svém "genetickém kódu" zapsány rozdíly zejména mezi severními a jižními regiony. Tlak na decentralizaci zde byl proto veden především ze strany regionů, které trvaly na určité autonomii, pokud přímo nežádaly vydělení se z Itálie. Federální řešení státu, které Itálie našla, o jehož reformě se ale neustále hovoří, je tak odpovědí na regionální rozdíly.

Do působnosti regionů náleží zdravotnictví, sociální péče, knihovny, muzea, vodní a lesní hospodářství, zemědělství, rybolov, turistika a regionální plánování. Rozvoji regionů však brání finanční závislost na ústřední vládě.

2.3.3 Německo

Německo je podobně jako Itálie²⁰ federálním státem, v němž má spolková úroveň určité, v Základním zákoně definované, výlučné pravomoci; spolkové země smějí vydávat legislativu v oblastech definovaných ve spolkové ústavě, a to samozřejmě do té míry, dokud legislativu nevydala v souladu s ústavou spolková úroveň. Úprava vnitřního uspořádání jednotlivých zemí je v pravomoci jednotlivých zemských parlamentů, spolkový zákon garantuje samosprávu obcí.

2.3.4 Nizozemsko

Ještě v sedmdesátých letech minulého století bylo Nizozemsko vnímáno jako značně centralizovaný stát. První plán decentralizace byl předložen v roce 1983, kdy byl ohlášen první přesun pravomoci a působnosti na provinciální a zejména na obecní úroveň. Koncem osmdesátých let pak došlo k decentralizaci zdravotnictví, sociální pomoci, školství a politiky orientované na mládež, a to přesto, že v té době se celý stát potýkal se značnými ekonomickými potížemi, vysokou úrovní nezaměstnanosti, značnou inflací a deficitem státního rozpočtu. Nyní se Nizozemsko charakterizuje jako unitární decentralizovaný stát (na základě ústavy) se třemi správními úrovněmi, tj. místní úroveň–obce, regionální úroveň–provincie a ústřední úroveň–vláda.

Někteří odborníci tvrdí, že místní samospráva není ničím jiným než orgánem vykonávajícím politiku, o níž bylo rozhodnuto na ústřední úrovni. Někteří dokonce mluví o nacionalizaci místní úrovně, zatímco jiní poukazují na svobodu, kterou obce mají pro rozvoj nezávislých politik. Všichni se však víceméně shodují v tom, že dělba úkolů, odpovědnosti a působnosti zdaleka není jednoznačná. Dosud se totiž nepodařilo jednoznačně dokázat, které úkoly by bylo výhodnější přidělit celostátní, které provinciální a které obecní úrovni. Zdaleka není jasné, má-li být preferováno centralizované nebo decentralizované uspořádání

²⁰ Itálie patří mezi regionální země. Zavedení regionů na počátku 70. let.

z hlediska efektivnosti, účinnosti, demokracie, flexibility, spravedlnosti, transparentnosti a odpovědnosti. Vždy záleží na tom, kdo a z jaké pozice hodnocení provádí a jakých indikátorů pro poměrování jednotlivých kritérií používá. A tak se dochází k tomu, že mnohé argumenty ve prospěch decentralizace mají stejně validní protiargumenty ve prospěch centralizace.

2.3.5 Evropská unie

Ze strany Evropské unie hrají regionální jednotky určitou roli pouze s ohledem na realizaci politiky soudržnosti. V souvislosti s jejím vznikem byly "od stolu" nadefinovány jednotky srovnatelné v celé EU svou velikostí / počtem obyvatel, a to kvůli distribuci zdrojů ze společného rozpočtu i jejich kontrole (NUTS I, NUTS II). Ty se však ve většině členských států - stejně jako v ČR - nekryjí s historicky rostlými regiony (EU se přirozeně nikdy o umělé vytvoření srovnatelných regionů jako samosprávných jednotek nepokusila, plně zde respektuje výlučné pravomoce členských států).

Evropská unie působením své regionální politiky posiluje koncept decentralizace na regionální úrovni. Formálně významným orgánem pro podporu regionalizace Evropské unie je Výbor regionů, poradní orgán Evropské komise v regionálních otázkách evropské integrace. Výbor byl zřízen Maastrichtskou smlouvou v roce 1992. Jeho ustavení bylo výsledkem úsilí regionálních orgánů členských zemí a decentralizačních tendencí v nefederalizovaných členských zemích. Výbor je pouhým poradním orgánem. Vážnou překážkou pro smysluplnější náplň činností je různost ústavního zakotvení (nestandardnost) regionálních orgánů a vůbec regionů v členských zemích.

Zkušenosti evropské veřejné správy prokazují, že pro účinnost decentralizace má značný význam vzájemná vazba decentralizace v ekonomické, sociální, politické a právní rovině. V opačném případě, např. při přenesení kompetencí v právní rovině na nižší stupeň a současném nevybavení tohoto stupně potřebnými materiálními a finančními prostředky i kvalifikovanými pracovníky, přináší decentralizace záporný efekt z hlediska fungování veřejné správy, ale konec konců i z hlediska uspokojování požadavků občanů na veřejnou správu.

2.4 Reforma regionální správy a samosprávy v evropském kontextu

V evropském měřítku se regionální samosprávou, vedle místní samosprávy, zabývá především Kongres evropských místních a regionálních orgánů, v němž je zastoupeno více než 200 tisíc samosprávných orgánů Evropy obcí a Evropy regionů. Statut Kongresu evropských místních a regionálních orgánů určuje pět hlavních úkolů:

- zapojit místní a regionální vlády do procesu evropského sjednocení na základě ideálů a principů, které jsou společným dědictvím států sdružených v Radě Evropy,
- navrhnout Výboru ministrů Rady Evropy opatření k podpoře místní a regionální samosprávy,
- posilovat přímou spolupráci místních a regionálních orgánů,
- v oblasti své působnosti udržovat kontakty s mezinárodními organizacemi v rámci politiky vnějších vztahů Rady Evropy,
- být partnerem národních a evropských sdružení místních a regionálních orgánů.

V oblasti evropského komunálního a regionálního práva se Kongres evropských místních a regionálních orgánů zasloužil o vypracování těchto důležitých konvencí:

- Evropská charta místní samosprávy,
- Návrh Evropské charty regionální samosprávy,
- Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci,
- Úmluva o účasti cizinců v místním veřejném životě,
- Evropská charta regionálních a minoritních jazyků.

2.5 Evropská charta místní samosprávy

Jednou z oblastí, kam Evropská Unie, konkrétně Rada Evropy, zaměřuje svou pozornost, je problematika místní samosprávy. K nejvýznamnějším dokumentům, které upravují oblast územní samosprávy v evropském kontextu, patří Evropská charta místní samosprávy. ECHMS byla jako právní dokument v rámci Rady Evropy přijata ve Štrasburku 15. října 1985 a vstoupila v platnost 1.9.1988. K 1.7.1996 ji podepsalo celkem 28 signatářů. Jménem České republiky byla podepsána 28. května 1998. Český překlad Evropské charty místní samosprávy byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 181/1999 Sb. V platnost vstoupila pro ČR dne 1. září 1999. Nyní se uvažuje o možnosti novelizace Evropské charty místní samosprávy.

Hlavním obsahem a účelem této charty je stanovení zásad působících zejména k ochraně a posilování místní samosprávy v různých evropských zemích. Unifikuje zásady místní samosprávy a vede ke sblížení ústavních a právních základů decentralizované vlády.

Evropská charta místní samosprávy zdůrazňuje:

- že místní společenství jsou jedním z hlavních základů jakéhokoli demokratického zřízení,

- že právo občanů podílet se na chodu věci veřejných je jednou z demokratických zásad sdílených všemi členskými státy Rady Evropy,
- že toto právo lze nejlépe vykonávat na místní úrovni,
- že existence skutečně odpovědných místních společenství může vést ke správě, která je jak účinná, tak občanu blízká,
- že ochrana a posilování místní samosprávy v různých evropských zemích je důležitým příspěvkem k budování Evropy založené na zásadách demokracie a decentralizace moci,
- že to vyžaduje, aby existovala místní společenství vybavená demokraticky vytvořenými rozhodovacími sbory a mající vysokou míru autonomie, pokud jde o jejich odpovědnosti a způsoby a prostředky její realizace, i zdroje potřebné k tomu, aby této odpovědnosti dostála.

Principy místní samosprávy obsažené v Chartě se vztahují na všechny druhy místních orgánů na území signatářských států, každý stát však může při uložení svých ratifikačních listin, listin o přijetí či schválení specifikovat, na které kategorie místních či regionálních orgánů hodlá působnost Charty omezit nebo které hodlá z působnosti Charty vyjmout. Každý stát může zároveň specifikovat i území, na něž se tato Charta bude vztahovat.

Evropská charta místní samosprávy zakotvila potřebu vytvořit podmínky, které umožní, aby do výkonných orgánů místní samosprávy mohli být získáni vysoce kvalifikovaní pracovníci, kteří zabezpečí efektivnost veřejného sektoru. Ve vyspělých zemích se proto věnuje pozornost dalšímu, permanentnímu vzdělávání pracovníků výkonných orgánů územní samosprávy i členů volených orgánů.

2.6 Evropská charta regionální samosprávy

Snaha o přijetí mezinárodní smlouvy upravující regionální samosprávu v Evropě se objevila v roce 1993. V roce 1994 byl v návaznosti Stálou konferencí místní samosprávy v Evropě ustaven Kongres místních a regionálních samospráv („Kongres“) v Evropě, jehož komora regionů započala ve spolupráci s Parlamentním shromážděním Rady Evropy práci na přípravě Evropské charty regionální samosprávy („Charta“). V roce 1997 schválil Kongres návrh Charty. Parlamentní shromáždění návrh podpořilo, Řídící výbor pro místní a regionální demokracii však v prosinci 1997 vyslovil obavu. V roce 2000 Výbor ministrů vyzval k dokončení přípravných prací nad Chartou. Konečným výsledkem činnosti byl soubor dokumentů popisující jednotlivé typy modelů regionální samosprávy. Návrh, aby Výbor ministrů požádal o doporučení dalšího postupu Konferencí ministrů odpovědných za místní a regionální správu v Helsinkách v červnu 2002 však nedospěl ke kompromisu. V lednu 2004

zahájily některé státy zastávající stanovisko ve prospěch úmluvy kampaň "úmluvu nebo nic", snažící se získat nerozhodnuté státy pro úmluvu a přesvědčit zastávající doporučení, aby změnil názor. Návrh Evropské charty regionální samosprávy byl v roce 2005 zamítnut.

Důvody, které k negativnímu stanovisku k formě úmluvy (charty) vedly Českou republiku, byly zejména následující:

- a) obtížnost vytvoření předpokládaného standardu a aktuální právní postavení krajské samosprávy v ČR, zejména nesoulad některých ustanovení navrhované charty s českou legislativní úpravou,
- b) možnost vztáhnout Evropskou chartu místní samosprávy též na kraje v souladu s ustanovením jejího čl. 13 (jak to učinilo např. Nizozemí na provincie, Dánsko, Španělsko nebo Německo),
- c) výhoda právní nezávaznosti doporučení.

Chartu je možno považovat za významné doporučení. Charta je plánována jako podstatné rozšíření Evropské charty místních samospráv pro regionální stupeň.

Obsahem Charty je kromě práv uvedených u Evropské charty místní samosprávy také právo konzultace při změnách systému regionální samosprávy. Návrh dává regionům pravomoc provádět specifickou regionální politiku a rozhodovat o vlastních postupech podle specifických regionálních potřeb. Regiony se mohou zabývat jakýmkoli věcmi regionálního zájmu, které nespádají už do kompetence jiné správy. Regiony mohou podle návrhu spolupracovat přímo s evropskými institucemi. Regionální samospráva by nesměla být regulována předpisy nižší právní síly. Regiony by měly mít také právo ukládat daně a poplatky v jimi stanovené výši.

Koncept návrhu Charty, již doznal určitých změn, vzhledem k činnosti Řídícího výboru pro místní a regionální demokracii. Tento výbor zastává spíše stanovisko, že se členským státům nesmí určovat, že musí mít regionální stupeň veřejné správy. A uznává, že regionální struktury nejsou vhodné pro všechny státy. Státům tedy má zůstat volnost při výběru jejich vnitřních organizačních struktur.

3 Charakteristika Královéhradeckého kraje

3.1 Poloha a geografie

Královéhradecký kraj leží na severovýchodě České republiky u hranice s Polskem. Svou rozlohou 4 758 km² se mezi čtrnácti kraji včetně Prahy zařazuje na 9. místo. K poslednímu dni roku 2008 zde žilo 554 520 obyvatel. Hustota zalidnění je v porovnání s celorepublikovým průměrem nižší. Vyšší než celorepublikový je průměrný věk populace kraje. Ovšem míra naděje dožití patří v Královéhradeckém kraji k nejdelším. Území Královéhradeckého kraje, z dřívější doby rozdělené na 5 okresů, se administrativně dělí na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkový počet administrativně samostatných obcí je 448, z nichž 43 má statut města. Podíl městského obyvatelstva je mírně pod republikovým průměrem. Metropolí kraje je statutární město Hradec Králové. Královéhradecký kraj spolu s krajem Pardubickým a Libereckým tvoří region Soudržnosti NUTS 2 Severovýchod. Sídlní struktura v kraji je nehomogenní a rozdrobená, což je způsobeno zejména přírodními a historickými podmínkami. Královéhradecký kraj ve srovnání s Českou republikou má vyšší zastoupení malých obcí do 500 obyvatel. V zázemí měst se projevují lokálně typické znaky suburbanizace.

Tabulka 1: Rozloha území v km²

Rozloha území/okres (km²)	
ČR	78 864
Královéhradecký kraj	4 758
Hradec Králové	875
Jičín	887
Náchod	851
Rychnov nad Kněžnou	998
Trutnov	1 147

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2009

Obrázek 1: Administrativní členění Královéhradeckého kraje v roce 2009

Pramen: GIS CEP, 2009

Reliéf území Královéhradeckého kraje je velice proměnlivý s výraznou vertikální členitostí a pestrými krajinnými typy - od Polabské nížiny, přes pahorkatiny a oblasti podhůří, až po dva příhraniční horské hřebeny Krkonoš a Orlických hor. Nejvyšší hora Krkonoš – Sněžka (1 602 m n.m.) je zároveň nejvyšším vrcholem České republiky. Bohatá fauna a flóra zahrnuje také tři desítky endemitů vyskytujících se pouze v Krkonoších. Evropským unikátem je Krkonošská tundra ve vrcholových oblastech, kde se vyskytují jedinečné druhy přežívající z doby ledové.

Obrázek 2: Reliéf Královéhradeckého kraje

Pramen: GIS CEP, 2008

Ložiska písků a štěrkopísků jsou nejvýznamnějšími nerostnými surovinami těženými na území Královéhradeckého kraje. V řadě lomů se dobývá stavební či dlažební kámen, těží pískovec a vápenec. V dřívějších dobách se hlubinnětěžilo černé uhlí na Trutnovsku. Lokálně se na území Královéhradeckého kraje nacházejí historická ložiska rud.

Nejvýznamnější vodní tok regionu – řeka Labe pramení v Krkonoších. Směrem od severu k jihu protéká celým územím a postupně přibírá další významné přítoky (Úpu, Metuji, Orlici, Cidlinu a další). Rozdílné klimatické poměry podle polohy a nadmořské výšky předurčují rozmanitost současných krajinných typů i jejich historický vývoj.

Z pohledu počtu a významu přírodních hodnot patří náš kraj mezi nejbohatší v České republice. Celá řada území nebo lokalit je mimořádné přírodní hodnoty, což se promítá také do rozsahu a počtu chráněných území. Z přírodního hlediska nejcennější je Krkonošský národní park a Chráněné krajinné oblasti – Orlické hory, Broumovsko a Český ráj. Vysoká je rovněž koncentrace maloplošných zvláště chráněných území.

Pestré přírodní a kulturní rozmanitosti Královéhradeckého kraje, atraktivita přírodních lokalit a kvalitní životní prostředí jsou dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

a turistiky. Atraktivními jsou zejména oblasti s vysokým přírodním potenciálem, oblasti s bohatým kulturním dědictvím a pamětihodnostmi a lázeňské oblasti. Přírodní potenciál kraje je dobrým fundamentem pro rozvoj nových forem cestovního ruchu (agroturistiky, ekoturistiky, cykloturistiky apod.). Královéhradecký kraj patří v rámci České republiky k nejnavštěvovanějším.

Z hospodářského a ekonomického hlediska je Královéhradecký kraj zemědělskopřemyslovým regionem s dlouholetou tradicí některých odvětví (strojírenství, textilnictví, stavebnictví) a s rozvinutými službami, cestovním ruchem a kvalitní pracovní silou. Průmyslová základna je soustředěna převážně do měst. Intenzivní zemědělská výroba je typická zejména pro oblast Polabské nížiny s příznivými podmínkami pro zemědělskou prvovýrobu. Dominantní hospodářské postavení zaujímá Královéhradecká aglomerace. Po roce 1989 vedla privatizace a restrukturalizace ekonomické základny k útlumu zemědělské i průmyslové výroby. Naproti tomu začal rychleji stoupat význam sektoru služeb. Rozvíjí se malé a střední podnikání. Významný je příliv zahraničních investic a rozvoj vědy, výzkumu a inovací. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě pod průměrem celé České republiky. Vyšší nezaměstnanost je charakteristická pro některé venkovské regiony.

Rozsáhlá síť škol všech typů, včetně speciálních a dalších vzdělávacích zařízení celkově pokrývá potřebu vzdělávání a uspokojuje nabídku po vzdělání. Vysoké školství je zastoupeno v Hradci Králové. Dostatečná je také kapacita celoživotního vzdělávání, chybí však jeho ucelený systém. Méně uspokojivá je také provázanost vzdělávací sféry s potřebami trhu práce. Zdravotnické a sociální služby jsou dostupné na celém území kraje. Jejich kvalita, rozmístění a dostupnost je v rámci kraje značně rozdílná. Intenzita výskytu sociálně patologických jevů a míra kriminality je celkově nižší než v jiných regionech.

Rozvoj ekonomické atraktivity Královéhradeckého kraje podmiňuje dostavba dálnice D11 a navazující R11 v celé délce až do Královce a rychlostní komunikace R 35. Hustota dopravní sítě je celkově vyhovující. Chybí obchvaty měst a obcí nadměrně zatížených tranzitní dopravou. Přetíženost některých komunikací se odráží v jejich špatném technickém stavu. Příležitostí je také rozvoj přeshraniční spolupráce.

3.2 Ekonomika kraje

Ekonomika kraje je charakteristická významným zastoupením zpracovatelského průmyslu, zejména všeobecným strojírenstvím. Z hlediska odvětvové struktury průmyslu zaujímá v posledních letech významný podíl výroba dopravních prostředků a zařízení, elektrických optických přístrojů a zařízení, výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků. Významnou pozici na trhu si drží také výroba potravinářských výrobků a nápojů,

tabákových výrobků a výroba textilií, textilních a oděvních výrobků. V oboru zpracování dřeva je v kraji kromě výroby dřevoobráběcích strojů i několik výrobců nábytku a interiérů malé a střední velikosti. Nezastupitelný podíl ve výčtu významných odvětví a oborů průmyslu má také výroba pryžových a plastových výrobků, výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru a v neposlední řadě i vydavatelství a tisk. Těžký a důlní průmysl (s výjimkou menších těžební lokalit) v kraji naopak zcela chybí, což se zejména v průběhu transformace ekonomiky v 90. letech minulého století projevilo jako velká výhoda. Kraj tak nebyl ve větší míře postižen strukturální nezaměstnaností spojenou s výrazným útlumem těchto výrob, případně vysokým počtem a rozsahem území zasaženého ekologickými škodami, tak jako tomu bylo v jiných průmyslových oblastech ČR.

V registru ekonomických subjektů, kde jsou evidována všechna identifikační čísla organizací, bylo k 31.12.2008 v Královéhradeckém kraji zapsáno 130 544 subjektů. Z hlediska právní formy připadal nejvyšší počet na podnikatel typu fyzická osoba nezapsaná v obchodním rejstříku (91 900 subjektů), dále bylo 9 776 společností s ručením omezeným, 5 899 samostatně hospodařících rolníků v obchodním rejstříku nezapsaných i zapsaných a 5 703 osob ve svobodném povolání. Z hlediska třídění podle odvětvové klasifikace ekonomických činností se nejvíce podnikatelů zabývalo maloobchodem.

Z hlediska výkonnosti a struktury oborů je možné ekonomiku kraje hodnotit jako středně rozvinutou s vysokým podílem výrob a služeb s nízkou přidanou hodnotou.

Územní koncentrace ekonomických subjektů je velmi rozdílná, největší počet se soustřeďuje do krajského města a jeho okolí, ve kterém má své sídlo více než jedna čtvrtina ekonomických subjektů. Dalšími důležitými centry jsou Náchod, Trutnov a Jičín.

V posledních letech roste význam a angažovanost zahraničních firem v ekonomice kraje. Většina zahraničních investorů vstoupila do existujících českých firem, kdy od původních českých vlastníků nakoupila majetkové podíly a poté rozšířila výrobní program. Perspektivní firmy zatížené dluhy z období privatizace státního majetku, ztrátou východních trhů a souvisejícími ekonomickými ztrátami tak byly kapitálově posíleny a našly znovu prosperitu. V kraji působí zahraniční firmy zejména ve výrobě automobilů a jejich komponent, výrobě plastů, výrobě materiálů pro zdravotnictví a v elektrotechnickém průmyslu. Zahraniční investoři pocházejí většinou ze zemí EU, zejména z Německa, ale i z USA. Využívají výhod nízkých mzdových nákladů, levných rozvojových ploch, investičních pobídek, geografické polohy ve středu Evropy a obecně příznivého ekonomického prostředí. Zahraniční kapitál se stal motorem ekonomického růstu a jedním z faktorů snižujícím nezaměstnanost. Na území kraje má sídlo 17 velkých podniků se 100% zahraničním vlastnictvím a 14 velkých podniků s mezinárodním vlastnictvím.

Ekonomika kraje je v posledních letech silně závislá na exportu zboží a služeb. Pozitivní vliv na dynamiku exportu mělo odstraňování obchodních bariér se státy EU, rozvoj obchodních vazeb tuzemských a zejména západoevropských firem, růst ekonomiky ve „starých“ členských státech EU a zvyšující se konkurenceschopnost domácího zboží a služeb z hlediska poměru cena/kvalita. Klíčovými zahraničními partnery jsou Německo, s delším odstupem pak Slovensko, Velká Británie a Francie. Od poloviny 90. let minulého století lze zaznamenat silnou orientaci podnikatelské sféry na vývoz do států Evropské unie. Podíl 25 států EU na celkovém vývozu z Královéhradeckého kraje představoval 82%. Přibližně 15% zaujímají státy CEFTA (střední a východní Evropa), postavení ostatních teritoriálních uskupení na vývozu kraje je méně významné (především USA, Čína a Japonsko). Z hlediska zbožové struktury byly na celkovém vývozu nejsilněji zastoupeny silniční vozidla s více než čtvrtinovým podílem, dále elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, textilní a kovové výrobky. Hospodářské vztahy se soudním Polskem spočívají, kromě tradičních obchodních vztahů, vypořádání nejrůznějších setkávání podnikatelů, politiků, starostů a jiných osob. Jedním z takových setkání je například Česko-polské hospodářské fórum. Regionální hospodářská komora Severovýchodních Čech v rámci programu iniciativy Společenství INTERREG IIIA Česká republika – Polsko vydává časopis „Česko-polské Podnikatelské listy“, jež slouží manažerům firem a vedoucím pracovníkům, starostům a dalším zájemcům k navazování obchodních kontaktů, přispívá ekonomické spolupráci a všeobecnému rozvoji česko-polského pohraničí. Další aktivitou v oblasti spolupráce českých a polských firem, měst a dalších subjektů a občanů je Euroregion Glacensis – sdružení měst a obcí Pomezí Čech, Moravy a Kladska na české straně a Sdružením obcí Kladské oblasti na polské straně. Jeho hlavním úkolem je podpora česko-polské přeshraniční spolupráce a rozvoj příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami.

Významným faktorem ovlivňujícím rozvoj průmyslu v kraji jsou existující či nově vznikající průmyslové zóny. Jejich efektivní využití velmi silně závisí na připravenosti z hlediska územní plánovací dokumentace, stavu a kapacity inženýrských sítí apod. V současnosti existuje na území kraje několik rozvojových lokalit, mezi nejvýznamnější patří průmyslová zóna v Jičíně, Hradci Králové, Novém Bydžově, Trutnově, Lipovce, Kvasínách, Červeném Kostelci, Vrchlaví, Chlumci nad Cidlinou a Dvoře Králové. Další zóny vznikají nebo budou vznikat v Jičíně, Opočně, Kopidlně, Novém Bydžově, Chlumci nad Cidlinou, Rychnově nad Kněžnou a ve Vrchlaví. Existence kvalitních průmyslových areálů a ploch pro podnikání je stimulem pro umístění investic, rozvoj podnikatelských aktivit a následnou

tvorbu pracovních míst, rozvoj subdodavatelských činností a uplatnění progresivních technologií.

Ekonomická prosperita kraje obecně závisí především na výkonnosti a mezinárodní konkurenceschopnosti firem a pracovních sil. Faktory konkurenceschopnosti jsou především atraktivní podnikatelské prostředí, flexibilní vzdělávací soustava poskytující kvalitní vzdělání a pružně reagující na stávající a budoucí požadavky trhu práce, systematická spolupráce mezi podnikatelskými subjekty, výzkumnými a vývojovými pracovišti, vysokými školami, inovačními a technologickými centry. Racionální a efektivní činnost veřejné správy může významným způsobem přispět k posílení konkurenceschopnosti ekonomiky kraje a dlouhodobému rozvoji území.

3.3 Zaměstnanost

Ekonomická výkonnost a konkurenceschopnost firem a celé společnosti se přímo odvíjí od všeobecné vzdělanosti obyvatel, získaných odborných znalostí a praktických dovedností pracovních sil. To jsou základní předpoklady pro zvýšení výroby a služeb s vysokou přidanou hodnotou, poskytování kvalitnějších veřejných služeb a celkově vyšší sociální úroveň společnosti. Adaptabilita a flexibilita zaměstnavatelů a jejich zaměstnanců hrají stále větší roli v oblasti uplatnění se na trhu a v životě vůbec. Územní rozdíly míry ekonomické aktivity a nezaměstnanosti jsou ovlivňovány od poloviny 90. let minulého století především sociálním a ekonomickým vývojem daného území souvisejícím zejména s dopady transformace ekonomiky. S výše uvedeným společensko-politickým vývojem souvisí zejména nepříznivý trend poklesu míry ekonomické aktivity.

V minulých letech docházelo v řadě odvětví ekonomiky ke snižování zaměstnanosti, přičemž nejvíce byl postižen zpracovatelský průmysl a zemědělství. Příčinou tohoto vývoje byl úpadek a restrukturalizace zejména velkých podniků související s majetkovou transformací a změnou ekonomického systému v 90. letech minulého století. Tyto změny se dotkly i řady středních firem a drobných provozoven. V druhé polovině 90. let se začal prosazovat tlak na zvyšování produktivity práce, nejdříve ve společnostech nově ovládaných zahraničním kapitálem.

V souvislosti se stále rostoucí poptávkou po službách se zvyšuje podíl zaměstnanosti v terciérní sféře, která v posledních letech převýšila počet pracovních sil v průmyslu a stavebnictví. Podíl pracujících v primérním sektoru je v kraji ve srovnání s ČR i nadále vyšší což odráží příznivé podmínky pro zemědělskou výrobu v jihozápadní části kraje. Struktura zaměstnanosti v jednotlivých sektorech a odvětvích ekonomiky se postupně

přibližuje situaci v západní části Evropy zvyšováním podílu služeb, a to jak na zaměstnanosti, tak na tvorbě HDP.

Na zaměstnanosti v kraji se nejvíce podílejí malé a střední firmy do 250 zaměstnanců, jejich podíl činí přibližně 70-80 %, zbytek zaměstnanců zaměstnávají velké firmy nad 250 zaměstnanců. Malé a střední podnikání je důležitou součástí ekonomiky kraje, a to nejen z hlediska zaměstnanosti. Z hlediska ekonomické stability a dlouhodobé udržitelnosti aktivit vyvstává potřeba věnovat se problematice malého a středního podnikání jako důležitému faktoru zajišťující prosperitu kraje.

Průměrná hrubá měsíční mzda přepočítaná na osoby plně zaměstnané činila v roce 2008 v kraji 20 877 Kč. Z celkového počtu čtrnácti krajů České republiky zaujímá s touto hodnotou výše průměrné mzdy Královéhradecký kraj 11. místo. Meziročně se jedná o navýšení průměrné měsíční hrubé mzdy o 8,5 %.

V roce 2006 činila míra registrované nezaměstnanosti 6,32 %, v roce 2007 činila 4,70 %, v roce 2008 činila 4,81 % (k poslednímu dni v roce). Nezaměstnanost za březen 2009 činila 6,6 %.

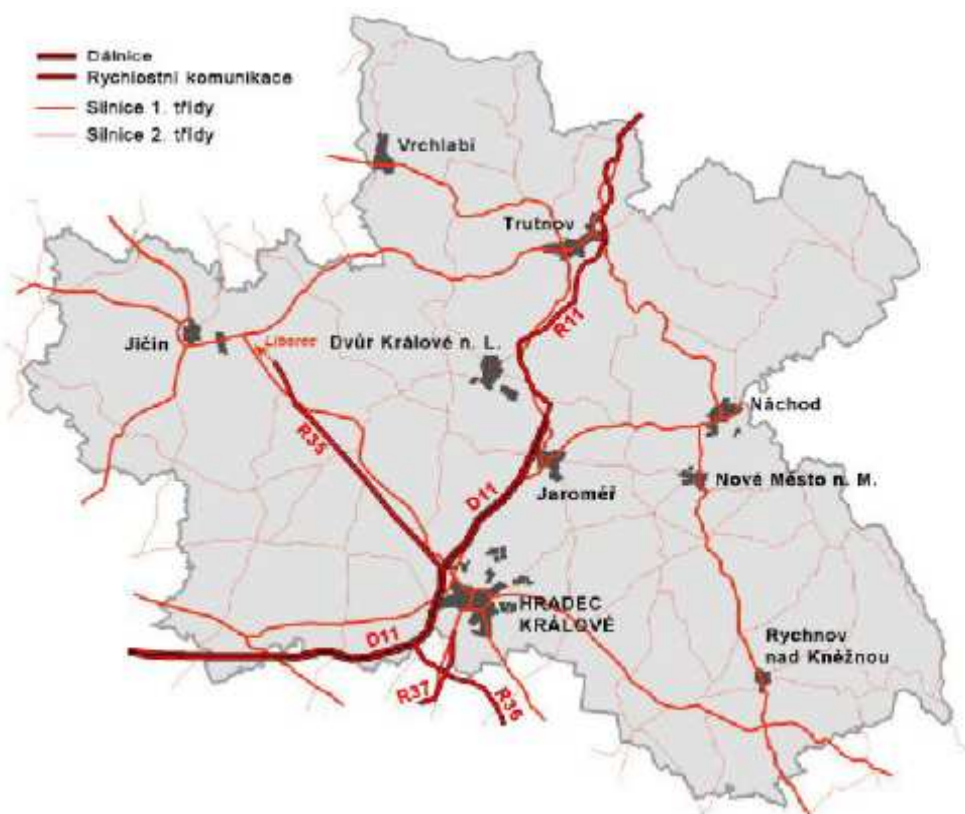
S růstem doby evidence nezaměstnanosti počet uchazečů klesá, méně než třetina z nich však zůstává v evidenci déle než 1 rok. Stejný počet je bez zaměstnání déle než 2 roky. Na těchto údajích lze doložit potřebu rychle provedených a v praxi využitelných rekvalifikací, které mohou zvrátit nepříznivý trend. Z celkového počtu uchazečů je téměř třetina bez vzdělání, nebo má jen základní vzdělání. Mezi nejpočetnější skupinu uchazečů o zaměstnání patří občané zařazení jako vyučení (40%). Na trhu práce se projevuje zvyšování poptávky po vysoce kvalifikovaných zaměstnancích, na druhé straně ale také po manuálních profesích vyžadující určité dovednosti. Nezanedbatelným problémem je nízká adaptabilita značné části uchazečů na měnící se podmínky na pracovním trhu.

Hlavní příčinou nízkého využití pracovních příležitostí uchazeči o zaměstnání je zejména nesoulad mezi jejich odborností a zkušenostmi na straně jedné a požadavky zaměstnavatelů na konkrétní odbornost a zkušenost uchazečů o zaměstnání na straně druhé. Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti sehrávají v tomto směru důležitou roli, často se však jedná o dlouhodobá řešení vyžadující aktivní spolupráci zaměstnavatelů. Zejména menší firmy často preferují uchazeče s hotovou kvalifikací. Důvody jsou omezená možnost vzájemné zastupitelnosti zaměstnanců a tlak na produktivitu práce.

3.4 Dopravní a technická infrastruktura

3.4.1 Dopravní infrastruktura

Královéhradecký kraj patří mezi regiony s poměrně hustou dopravní sítí a s výhodnou polohou krajského města. Problémem však zůstává špatný stav a technická zanedbanost regionální silniční sítě odrážející se v nedostatečných parametrech, dopravních závadách včetně nedostatečné kapacity nebo kvality. Vzhledem k několikanásobnému nárůstu silniční dopravy je většina silniční sítě téměř trvale přetížena, což má negativní dopad na životní prostředí obyvatel. Logicky je tedy údržba a obnova dopravní infrastruktury předřazena před extenzívním rozvojem kromě dostavění dálnice D11 a navazujících rychlostních silnic (R11, R35), což umožní lepší dopravní napojení na sousední regiony.

Obrázek 3: Plánovaná síť dálnic a rychlostních komunikací na v Královéhradeckém kraji

Pramen: GIS CEP, 2007

Železniční síť v kraji patří svojí hustotou v rámci ČR k nadprůměrným. Strategicky důležitá je blízkost modernizovaného I. železničního koridoru v sousedním pardubickém regionu, který zajišťuje železniční spojení s hlavním městem ČR. Železniční síť v hlavních dopravních osách pokrývá rozhodující přepravní směry v kraji, a proto se neuvažuje do budoucna s jejím rozšiřováním, ale pouze s rekonstrukcí a modernizací regionálních či lokálních úseků, které neodpovídají daným parametrům. Zastaralý vozový park a dlouhé

jízdní doby výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou.

Systém kombinované dopravy (KD) není v regionu dostatečně rozvinut – železniční destinace v regionu nejsou zapojeny do existující či postupně vznikající transevropské, popř. nadregionální sítě vlaků. Za důvody této situace je možno považovat především trasování dopravních koridorů, neexistence logistických center, jejichž činnost by byla zaměřena především na komodity a služby vhodné pro kombinovanou dopravu. Z významných dopravních cest, které jsou svým charakterem vhodné pro využití kombinovanou dopravou je možno uvést připravovanou dálnici D11, v sousedním Pardubickém kraji I. železniční koridor a mezinárodní vodní cestu po Labi a jeho plánované splavnění do Pardubic s navazujícím logistickým centrem, jehož součástí bude také přístav. V Královéhradeckém kraji vodní doprava, kromě rekreačního charakteru, využívána není.

Letecká doprava má pro území kraje pouze doplňkovou funkci. Na území kraje se nachází celkem 8 veřejných vnitrostátních letišť. Potenciál pro další rozvoj má mezinárodní neveřejné letiště v Hradci Králové. Významným faktorem je blízkost veřejného mezinárodního letiště v Pardubicích, které je jedním z pěti páteřních letišť České republiky.

V devadesátých letech v důsledku nárůstu individuální automobilové dopravy poklesly přepravní výkony veřejné hromadné dopravy. Byla zrušena nebo výrazně omezena řada spojů, což se z hlediska dostupnosti negativně projevilo zejména ve venkovských oblastech.

V současné době se situace zlepšuje, ale stále přetrvává plošná nerovnoměrnost dopravní obslužnosti. Významné místo ve veřejné dopravě si trvale uchovává městská hromadná doprava, která je nejkvalitnější v aglomeraci Hradce Králové, kde funguje i pravidelná síť autobusových linek. Na významu nabývá v kraji i tzv. integrovaný dopravní systém, který propojuje různé druhy dopravy (vlak – bus – MHD).

V regionu je navržena páteřní síť cyklistické dopravy, která po svém dokončení zajistí vzájemné propojení rekreačních oblastí na území České republiky i okolních států. Největším problémem zůstává chybějící oddělení cyklistické dopravy od silniční.

3.4.2 Technická infrastruktura

Zásobování elektrickou energií v kraji je v podstatě dobře zajištěno. Protože však rozvodný systém je budovaný od padesátých let, je řada z těchto vedení částečně zastaralá, a proto je nutná obnova těchto sítí.

Vytápění stávajících objektů ve městech a obcích regionu se v současné době provádí různým způsobem podle dostupnosti jednotlivých druhů energií. Aby nedocházelo ke zhoršování životního prostředí a čistoty ovzduší v důsledku spalování fosilních

neobnovitelných paliv, je třeba především snižovat energetickou náročnost objektů. Tento úkol se týká zejména lokalit, které se z technických nebo ekonomických důvodů nachází mimo dosah soustav centralizovaného zásobování teplem (CZT) i plynových rozvodů.

Většina obyvatel řešeného území (81,5 %) žije v obcích, které již byly plynofikovány. V současné době však dochází ke zpomalování dalšího rozvoje plynofikace obcí z důvodů jak technicko-ekonomické náročnosti výstavby plynovodů v řídkěji osídlených regionech, tak i menšího zájmu obyvatel o připojení vzhledem k růstu ceny zemního plynu ve srovnání s cenami uhlí.

Kraj má poměrně rozvinutý systém veřejných vodovodů, ale ve srovnání s průměrem ČR vykazuje nepatrně nižší podíl připojených obyvatel na vodovodní síť. V odvodu a čištění odpadních vod region jako celek zaostává za celostátními průměry podílu připojených obcí i obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod. Neuspokojivé postavení kraje je dáno velkým počtem obcí do 1 000 obyvatel, které nejsou odkanalizovány vyhovujícími kanalizačními systémy.

Současná telefonní síť plně pokrývá potřeby obyvatelstva a podnikatelské sféry. Naprostá většina území kraje je pokryta signálem alespoň jednoho z mobilních operátorů. Nejslaběji jsou pokryty oblasti s řídkým osídlením a členitějším terénem. Stále více obyvatel kraje využívá informačních technologií, včetně internetu, velkým problémem je ale jejich dostupnost pro širokou veřejnost mimo větší aglomerace, převážně ve venkovských a periferních oblastech.

3.5 Správa kraje

3.5.1 Řízení a správa kraje

Královéhradecký kraj vznikl k 1. lednu 2000 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků – krajů a změně Ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb. Kraj, resp. jeho samosprávné orgány jsou základním článkem politiky regionálního rozvoje na krajské úrovni. V rámci své samostatné působnosti koordinují regionální rozvoj kraje a zajišťují zpracování, realizaci a kontrolu plnění programu rozvoje kraje. Dále hodnotí úroveň regionálního rozvoje, spolurozhodují o alokaci veřejných prostředků podporujících regionální rozvoj a poskytují dotace a půjčky obcím a jiným právnickým osobám, působícím v obvodu kraje. Za účelem podpory regionálního rozvoje mají zřízeny právnické osoby nebo příspěvkové organizace (regionální rozvojové agentury). Kraje spolupracují při plnění celostátních úkolů podpory regionálního rozvoje, zajišťují přípravu, realizaci a kontrolu plnění regionálních podpůrných programů včetně programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů EU. V rámci zajišťování principu partnerství

na regionální úrovni koordinují záměry obcí či sdružení obcí ve věcech podpory regionálního rozvoje. Kraje vykonávají v rámci tzv. přenesené působnosti řadu úkolů, které stanoví zákon na úseku státní správy. Kraj je spravován prostřednictvím svých orgánů, mezi než patří zastupitelstvo (45 zastupitelů), rada (9 zastupitelů) a hejtman.

V oblasti regionálního rozvoje je úkolem zastupitelstva ve vazbě na regionální politiky koordinovat rozvoj územního obvodu kraje, schvalovat územně plánovací dokumentaci pro území kraje, rozpočet a závěrečný účet kraje. Zastupitelstvo zřídilo pro zajištění správy kraje výbory zastupitelstva. V současnosti jsou to výbory pro regionální rozvoj, životní prostředí a zemědělství, dopravu, cestovní ruch, sport, tělovýchovu a volnočasové aktivity, kulturu a památkovou péči, výchovu, vzdělávání a zaměstnanost a výbory kontrolní, sociální a zdravotní a finanční.

Na základě zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů, vznikla pro region soudržnosti NUTS II Severovýchod (sdružuje tři kraje -Liberecký, Královéhradecký a Pardubický) Regionální rada jako koordinační a poradní orgán krajů. Regionální rada sídlí v Hradci Králové, zajišťuje přípravu, realizaci a koordinaci programů v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti na regionální úrovni, rozhoduje o využití finančních prostředků z fondů EU. Regionální rada v souvislosti s přípravou na další programovací období EU 2007-2013 končí své působení k 30. 6. 2006. Novelou zákona č. 248/2000 Sb. vzniká s platností od 1.7.2006 Regionální rada jako právnická osoba s působností řídicího orgánu Regionálního operačního programu pro region soudržnosti NUTS II Severovýchod. Posláním nově vzniklé regionální rady je obdobné jako její předchůdkyně, tj. zajištění přípravy, realizace a koordinace programů v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti na regionální úrovni.

Krajský úřad plní v oblasti regionálního rozvoje úkoly v samostatné působnosti uložené mu zastupitelstvem a radou a napomáhá činnosti výborů zastupitelstva a komisí rady. Rada může ukládat krajskému úřadu úkoly jen v rozsahu své působnosti svěřené jí zákonem. Úřad poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím, přezkoumává rozhodnutí vydaná jejími orgány v řízení podle zvláštních zákonů, pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu nebo zákon nestanoví jinak. Oblast regionálního rozvoje spadá do působnosti Odboru regionálního rozvoje, cestovního ruchu, kultury a volnočasových aktivit. Odbor v rámci procesu tvorby Strategie rozvoje kraje působí jako koordinátor aktivit a vystupuje za kraj jako zadavatele díla.

Do působnosti kraje patří jím zřizované organizace v oblasti dopravy (Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje), kultury (galerie, hvězdárny, muzea, knihovny), sociálních věcí (domovy důchodců a ústavy sociální péče, základní a střední školy, učiliště, mateřské

školy, pedagogicko-psychologické poradny, dětské domovy a ostatní organizace) a oblasti zdravotnictví (Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje, léčebny dlouhodobě nemocných, Sdružení ozdravoven a léčeben okresu Trutnov). Mezi zřizované organizace patří také Centrum evropského projektování jako regionální rozvojová agentura, která je zpracovatelem Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje.

Kraj je také zakladatelem několika obchodních společností, z nichž nejznámější je provozovatel integrované dopravy OREDO, s.r.o., dále Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje, a.s. a oblastní nemocnice v Jičíně, Náchodě, Rychnově nad Kněžnou a Trutnově. Kraj vlastní také Zoologickou zahradu Dvůr králové nad Labem.

3.5.2 Státní a veřejná správa na území kraje

Veřejná správa se skládá ze dvou komplementárních částí, ze státní správy a samosprávy, přičemž role jedné části je podmiňována rolí části druhé. Samospráva je část veřejné správy, kterou vykonává zpravidla veřejnoprávní korporace; v případě územní samosprávy je to územní samosprávný celek (obec, kraj). Zákonem o krajích byl vytvořen spojený model výkonu krajské samosprávy a státní správy. Krajský úřad působící v rámci krajské samosprávy jako jeden z orgánů kraje a vykonává zákonem mu přikázané samosprávné úkoly a současně i přenesenou působnost v oblasti státní správy.

3.5.3 Obec jako článek státní správy

V souvislosti s přenesením působností dřívějších okresních úřadů na jiné orgány došlo k výrazným organizačním změnám na místní úrovni samosprávy. V Královéhradeckém kraji vzniklo od 1. ledna 2003 15 obcí s rozšířenou působností a 35 obcí s pověřeným obecním úřadem. Obce se vzájemně odlišují co do rozsahu přeneseného výkonu státní správy.

Relativně největší objem působnosti byl přenesen z okresních úřadů na obce s rozšířenou působností (označované jako obce III), menší část na obce s pověřeným obecním úřadem (označované jako obce II). Obce II a obce III vykonávají přenesenou působnost pro více obcí ve správních obvodech a v rozsahu stanoveném zvláštními zákony. Nově zřízené obce s rozšířenou působností vykonávají působnost pro obyvatele rozsáhlejšího území (mikroregionu).

Hospodaření obcí s rozpočtovými prostředky upravuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Oba zákony upravují zejména pravidla hospodaření s prostředky státního rozpočtu, územních rozpočtů obcí a krajů, a dále pravidla hospodaření mimorozpočtových fondů, pravidla pro poskytování a užití dotací z jednoho rozpočtu do ostatních veřejných rozpočtů (např. ze státního rozpočtu do územních rozpočtů -

obcí, krajů, rozpočtů příspěvkových organizací) a pravidla hospodaření příspěvkových organizací.

3.5.4 Obce jako samospráva

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech. Do samostatné působnosti obce patří spravování záležitostí, které jsou v zájmu obce a jejích občanů, pokud nejsou svěřeny zákonem krajům nebo pokud nejde o výkon přenesené působnosti, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zvláštní zákon.

Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

V Královéhradeckém kraji je v současnosti 448 obcí. Malé obce do 499 obyvatel tvoří 65 % z celkového počtu, obce s počtem obyvatel od 500 do 1999 tvoří dalších téměř 26 %. Obcí nad 2 000 do 9999 obyvatel je celkem 34, obcí s počtem obyvatel od 10 000 do 49 999 je pouze 8, a jen jedna obec má více než 50 000 obyvatel. Z těchto údajů je zřejmé, jak důležitou roli hraje kvalitní komunikace kraje s obcemi s rozšířenou působností a malými obcemi v oblasti výkonu veřejné správy.

3.5.5 Svazky obcí

Obce mohou při výkonu své samostatné působnosti vzájemně spolupracovat ve formě uzavřených smluv ke splnění konkrétního úkolu, nebo založit právnické osoby, případně vytvořit dobrovolný svazek obcí, a to na základě zákona o obcích. Hlavním cílem sdružení je společné řešení více oblastí (cestovní ruch, životní prostředí, zemědělství, infrastruktura, ekonomický rozvoj, rozvoj lidských zdrojů). Účelem dobrovolného svazku obcí (DSO) je ochrana a prosazování společných zájmů při řešení každodenních úkolů, zejména v oblastech školství, sociální péče, shromažďování a odvoz komunálních odpadů, správa komunikací, domovního a bytového fondu apod. Nezanedbatelným přínosem řady sdružení je udržení, obnova a rozvoj místních kulturních a společenských tradic, životního stylu, pospolitosti venkovského obyvatelstva a vědomí vlastní zodpovědnosti za obnovu a rozvoj obcí.

V Královéhradeckém kraji jsou desítky dobrovolných svazků obcí. Počet obcí v jednotlivých sdruženích se velmi liší, a to od 2 (DSO Štědrá) do 26 (DSO Orlické hory), počet obyvatel od 573 (DSO Štědrá) do 47 601 (DSO Krkonoše) a plochy 997 ha (DSO Štědrá) do 48 997 ha (DSO Krkonoše).

Dobrovolné svazky obcí (mikroregiony) se stále více stávají jedním z hlavních pilířů regionálního rozvoje, jejich vznik v daném území je velmi důležitý pro potenciální realizaci akcí nadobecního významu.

3.5.6 Spolupráce krajů s ostatními regiony

Královéhradecký kraj je členem Asociace krajů ČR, jež vznikla 30. srpna 2001 jako zájmové sdružení právnických osob. Členy Asociace krajů jsou všechny regiony České republiky, včetně hlavního města Prahy, která je ze zákona současně obcí i regionem.

Programovými cíly asociace jsou obhajoba a prosazování společných zájmů a práv krajů, vytváření podmínek pro řešení problémů a otázek společných pro všechny členy, a také pomáhat krajům při jejich zahraničních aktivitách. Základním a společným zájmem krajů je péče o všestranný rozvoj území a o potřeby občanů v něm žijících. Vrcholným orgánem je Rada Asociace (pro každý kraj jeden zástupce -hejtman), jež zřídila 14 tématicky zaměřených komisí.

V Královéhradeckém kraji působí regionální sdružení Euroregion Glacensis zahrnující pohraniční území ČR a Polska (Sdružení měst Kladské oblasti). Euroregion byl založen v Hradci Králové 5. prosince 1996 podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis. Sídlo sdružení je v Rychnově nad Kněžnou. Vzniklo tak největší a současně nejstarší česko-polský euroregion. Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu -mezinárodního sdružení měst a obcí je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Spolupráce přesahující hranice napomáhá zmírňovat nevýhody, které s sebou hranice v území nesou. Má zasahovat do všech kulturních, sociálních, hospodářských a infrastrukturních oblastí života občanů.

3.5.7 Územní orgány státní správy se speciální působností

V Královéhradeckém kraji (v územních obvodech mnohdy odlišných od územního členění státu) působí řada územních orgánů státní správy se speciální působností. Jsou to organizační složky či agentury ústředních orgánů státní správy. Patří k nim například:

Královéhradecký inspektorát České školní inspekce (organizace přímo řízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy), Krajská správa sociálního zabezpečení jako územní pracoviště České správy sociálního zabezpečení, katastrální úřady pro Královéhradecký kraj (organizační jednotky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního), územní finanční orgány, tj. finanční ředitelství a finanční úřady, dále Celní ředitelství Celní správy České republiky, Krajská správa Českého statistického úřadu a Inspektorát Královéhradecký České obchodní inspekce (Ministerstvo průmyslu a obchodu).

4 Královéhradecký kraj – organizační struktura

4.1 Organizační struktura úřadu

Úřad tvoří ředitel a zaměstnanci kraje zařazení do úřadu. Úřad se člení na odbory a oddělení. Odbory lze vnitřně členit na nižší organizační stupně. Některá oddělení nejsou součástí odborů, ale jsou v přímé řídicí působnosti ředitele jako přímo řízené útvary (oddělení interního auditu a oddělení všeobecné a finanční kontroly). Postavení a působnost úřadu upravuje zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů a pokud jde o působnost, též zvláštní zákony. Úřad je orgánem kraje. Zásady činností, řízení, pravomocí, odpovědností a vazeb uvnitř organizace stanovuje organizační řád. Organizační řád Krajského úřadu Královéhradeckého kraje vychází ze zákona č.129/2000 Sb., o krajích.²¹ Tento vnitřní předpis vydává ředitel krajského úřadu.

Obecné působnosti odborů související se zabezpečením úkolů úřadu jsou zejména příprava a zabezpečování podkladů pro jednání zastupitelstva a rady kraje, zpracování návrhů interních normativních aktů a právních předpisů kraje, poskytování informací, dat a podkladů potřebných pro činnost a rozhodování vlastních orgánů kraje, poskytování informací veřejnosti, metodické vedení právnických osob a organizačních složek založených nebo zřízených krajem, výkon státní správy ve vymezených úsecích, poskytování odborné a metodické pomoci obcím, kontrola výkonu přenesené působnosti obcí a další.

Organizační členění úřadu:

odbor kancelář hejtmána

- oddělení asistentů
- oddělení krizového řízení
- oddělení tiskové
- oddělení mezinárodních vztahů

odbor kancelář ředitele

- oddělení personálních věcí a vzdělávání
- oddělení hospodářské správy
- oddělení informatiky
 - úsek správy databází a aplikací
 - úsek tvorby a správy GIS
- oddělení informační centrum

odbor vnitra a krajský živnostenský úřad

²¹ Na základě § 69 odst.2 písm. f zákona č 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

- oddělení vnitřní správy
- oddělení legislativní a právní
- oddělení organizační
- oddělení stížností a dozoru obcí
- oddělení krajský živnostenský úřad
- oddělení majetkové

odbor ekonomický

- oddělení rozpočtu a financování
- oddělení účetní evidence
- oddělení výkaznictví a financování obcí
- oddělení kontroly obcí a analýz
- oddělení investic

odbor životního prostředí a zemědělství

- oddělení vodního hospodářství
- oddělení technické ochrany životního prostředí
- oddělení ochrany přírody a krajiny
- oddělení zemědělství
 - úsek ochrany zemědělské půdy a dotací
- oddělení EIA a IPPC
- úsek samosprávných činností

odbor územního plánování a stavebního řádu

- oddělení územního plánování
- oddělení stavebního řádu

odbor regionálního rozvoje, cestovního ruchu a kultury

- oddělení regionálního rozvoje
- oddělení cestovního ruchu
- oddělení kultury a památkové péče

odbor grantů a dotací

- oddělení projektových manažerů
- oddělení finančních manažerů
- oddělení technické podpory a publicity

odbor školství

- oddělení všeobecného, odborného a speciál. vzdělávání
- oddělení primárního a zájmového vzdělávání
- oddělení organizace školství

- oddělení rozpočtu škol a školských zařízení
- oddělení účetní evidence škol a školských zařízení

odbor sociálních věcí a zdravotnictví

- oddělení sociálních služeb a dávek
- oddělení prevence, rozvoje a sociálně právní ochrany
 - úsek ekonomický
- oddělení zdravotnictví

odbor dopravy a silničního hospodářství

- oddělení dopravy
 - úsek státního odborného dozoru a STK
- oddělení silničního hospodářství

oddělení interního auditu

oddělení všeobecné a finanční kontroly

4.2 Řízení úřadu

V čele úřadu je ředitel úřadu. Řídí jeho činnost, zpravidla prostřednictvím vedoucích odborů. Je odpovědný hejtmanovi za plnění úkolů svěřených krajskému úřadu v samostatné a přenesené působnosti. V případě nepřítomnosti ředitele úřadu plní tyto úkoly jeho 1. zástupce. V nepřítomnosti ředitele úřadu a zároveň 1. zástupce ředitele úřadu plní úkoly ředitele 2. zástupce ředitele. V nepřítomnosti 1. i 2. zástupce, plní úkoly ředitele úřadu v době jeho nepřítomnosti 3. zástupce ředitele.

V čele odboru je vedoucí, který řídí a kontroluje činnost zaměstnanců kraje zařazených do odboru. Vedoucí je jmenován radou kraje na návrh ředitele úřadu. Je odpovědný za plnění úkolů odboru na svěřeném úseku v samostatné i přenesené působnosti a za kvalitu práce podřízených zaměstnanců řediteli úřadu.

V čele oddělení je vedoucí, který řídí jeho činnost. Podle pokynů vedoucího odboru zabezpečuje plnění úkolů vymezených v pracovní náplni oddělení a dále opatření uložená vedoucím odboru, kterému je za plnění těchto úkolů odpovědný.

V čele úseku je vedoucí, který řídí jeho činnost. Podle pokynů vedoucího odboru, resp. oddělení, zabezpečuje plnění úkolů vymezených v pracovní náplni úseku a dále opatření uložená vedoucím odboru, resp. oddělení, kterému je za plnění těchto úkolů odpovědný.

Každý zaměstnanec má pouze jednoho bezprostředně nadřízeného vedoucího zaměstnance, jímž je řízen a jemuž je za svou činnost odpovědný.

Koordinaci činnosti jednotlivých odborů určuje ředitel úřadu nebo jeho zástupci.

Spory vzniklé mezi odbory úřadu při zabezpečování pracovních úkolů řeší společně vedoucí příslušných odborů především dohodou. Nedojde-li k dohodě, rozhoduje ředitel úřadu. Spory mezi odděleními a mezi zaměstnanci zařazenými v odboru řeší vedoucí odboru.

Všechny odbory mají povinnost spolupracovat v rozsahu jim svěřené působnosti a vzájemně se informovat, zejména při přípravě komplexních stanovisek úřadu. Jsou oprávněny požadovat informace a odborné posudky od příslušných odborů a navrhnout týmová řešení obzvláště závažných úkolů přesahujících rámec působnosti vlastního odboru. Přípravu závazných souhrnných stanovisek, přesahujících rámec působnosti jednoho odboru, koordinuje odbor kancelář ředitele úřadu, pokud ředitel úřadu nestanoví jinak.

Povinností každého odboru je vykonávat dozor v přenesené působnosti nad samostatnou a přenesenou působností obcí, příspěvkových organizací, příp. dalších právnických osob zřízených nebo založených krajem v rozsahu vymezené působnosti. Komplexní, vytipované a tématické kontroly činnosti úřadu koordinuje a provádí podle pokynů ředitele úřadu odbor vnitra a krajského živnostenského úřadu. Řídící činnost odboru musí být v souladu s obecně závaznými právními předpisy a interními předpisy kraje.

4.3 Vztahy úřadu k jiným orgánům veřejné správy

Úřad při výkonu samostatné působnosti spolupracuje s orgány obcí na území kraje. Na požádání orgánů obcí jim poskytuje bezplatně údaje a informace potřebné pro výkon jejich působnosti a je oprávněn obdobně požadovat údaje a informace potřebné pro výkon své působnosti. Vykonává dozor nad dodržováním zákonnosti při výkonu samostatné i přenesené působnosti orgány obcí a v přenesené působnosti přezkoumává rozhodnutí vydaná jejich orgány ve správním řízení, pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu kraje nebo pokud není veřejnoprávní smlouvou stanoveno jinak.

Úřad spolupracuje s ústředními a územními správními úřady při zabezpečování úkolů v samostatné i přenesené působnosti, zejména v oblastech rozvoje využití území, sociální a zdravotní péče, dodržování veřejného pořádku a zákonnosti, řešení ekologických problémů kraje, rozvoje podnikání, krizového řízení, bezpečnosti a ochrany obyvatel a majetku. Úřad je oprávněn požadovat bezplatné poskytnutí údajů a informací od státních orgánů pro výkon svých působností a projednání opatření dotýkajících se jeho úkolů v samostatné působnosti. Je povinen na požádání bezplatně poskytovat údaje a informace pro výkon působnosti státních orgánů a podklady pro přezkumné a kontrolní řízení.

4.4 Organizační struktura orgánů Královéhradeckého kraje

Viz právní úprava krajského zřízení v ČR – orgány kraje.

4.4.1 Orgány Královéhradeckého kraje

- Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje
- Rada Královéhradeckého kraje
- Hejtman
- Krajský úřad

4.4.2 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo se skládá ze 45 členů. Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí. Rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti.

Volby do zastupitelstev krajů 2008

Ve dnech 17. a 18. října 2008 proběhly po čtyřech letech historicky již třetí volby do zastupitelstev krajů. Konaly se na základě zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a podle vyhlášky Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení uvedeného zákona. Hlasování probíhalo tajně dle všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

V 940 okrscích Královéhradeckého kraje se o přízeň voličů ucházelo celkem 551 kandidátů (o 48 více než v roce 2004) zapsaných na třinácti kandidátních listinách. Průměrný věk kandidátů v Královéhradeckém kraji činil 47,7 roku. Zastoupení žen mezi kandidáty od posledních voleb do krajských zastupitelstev vzrostlo o téměř 6 %, jejich podíl mezi zvolenými zastupiteli však zůstal shodný jako při volbách v roce 2004 (11,1 %).

Volby do zastupitelstva kraje provázela historicky nejvyšší volební účast. Z celkového počtu 445 594 voličů zapsaných ve voličských seznamech v Královéhradeckém kraji se do volebních místností dostavilo 185 882 osob (tj. 41,7 %, o devět procentních bodů více ve srovnání s volbami v roce 2004). V mezikrajském srovnání se jednalo o čtvrtou nejvyšší volební účast za kraje Vysočinou, Pardubickým a Středočeským, republikový průměr činil 40,3 %. V rámci kraje byla zaznamenána nejvyšší účast voličů v okrese Hradec Králové (46,3 %), nejnižší v okrese Náchod (38,6 %). Mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností (III. stupně) se volební účast pohybovala od 34,6 % ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Broumov po 47,0 % ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Hradec Králové.

Z celkového počtu 179 522 platných hlasů odevzdaných v Královéhradeckém kraji získala nejvíce hlasů Česká strana sociálně demokratická (57 351 hlasů, tj. 31,9 %), dále Občanská demokratická strana (43 688 hlasů, tj. 24,3 %), Komunistická strana Čech a Moravy (24 189 hlasů, tj. 13,5 %), Koalice pro Královéhradecký kraj (13 794 hlasů, tj. 7,7 %) a SNK Evropští demokraté (10 824 hlasů, tj. 6,0 %). Žádná z dalších stran kandidujících v Královéhradeckém kraji nepřekročila hranici potřebnou po získání mandátu v zastupitelstvu. Česká strana sociálně demokratická se stala vítěznou stranou ve všech okresech kraje, nejvyšší podíl hlasů získala v okrese Jičín (33,2 %), nejméně hlasů v okrese Rychnov nad Kněžnou (30,1 %). Z celkového počtu 45 mandátů přidělovaných v Královéhradeckém kraji získala ČSSD 18, ODS 13, KSČM 7, Koalice pro Královéhradecký kraj 4 a SNK Evropští demokraté 3 mandáty. Oproti roku 2004 obsadila ČSSD o 12 křesel více, ODS o 8 křesel méně, KSČM přišla o 1 mandát.

Tabulka 2: Mandáty ve volbách do zastupitelstva kraje v roce 2000, 2004 a 2008

Volební strana			Mandáty		Pořadí
			počet	v %	
číslo	zkratka	název			
2008					
Královéhradecký kraj celkem			45	100,00	
v tom volební strana:					
48	ČSSD	Česká strana sociálně demokratická	18	40,00	1.
47	ODS	Občanská demokratická strana	13	28,89	2.
1	KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy	7	15,56	3.
50	KOAL_HK1	Koalice pro Královéhradecký kraj	4	8,89	4.
3	SNK ED	SNK Evropští demokraté	3	6,67	5.
2004					
Královéhradecký kraj celkem			45	100,00	
v tom volební strana:					
26	ODS	Občanská demokratická strana	21	46,67	1.
54	KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy	8	17,78	2.
36	ČSSD	Česká strana sociálně demokratická	6	13,33	3.
8	KDU-ČSL	Křesťanská a dem. unie - Českosl. str. lid.	5	11,11	4.
41	SNK	SNK sdružení nezávislých	3	6,67	5.
20	EDVPMSOS	ED, VPM, SOS - Volba pro kraj	2	4,44	6.
2000					
Královéhradecký kraj celkem			45	100,00	
v tom volební strana:					
3	ODS	Občanská demokratická strana	14	31,11	1.
12	4KOALICE	Čtyřkoalice	14	31,11	2.
33	KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy	10	22,22	3.
39	ČSSD	Česká strana sociálně demokratická	7	15,56	4.

Pramen: *Volby do zastupitelstev krajů 2008 - Královéhradecký kraj*. [CD-R]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2008. [cit. 2008-12-15].

Bezesporu měla vliv na výsledky krajských voleb v roce 2008 celostátní politika. Dále občané hodnotili jednotlivé kandidáty z hlediska jejich schopnosti řešit problémy kraje zejména v oblasti:

- stavu komunikací (dostavba dálnice D 11, rychlostních komunikací R 11, R 35 a zlepšení stavu silniční sítě v celém kraji),
- krajských zdravotnických zařízeních,
- sociálních služeb,
- školství,
- čerpání peněz z evropských fondů
- a růstu ekonomiky kraje.

4.4.3 Rada

- Výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti je rada kraje,
- odpovídá při výkonu své působnosti zastupitelstvu kraje,
- může rozhodovat ve věcech přenesené působnosti, jen stanoví-li tak zákon,
- je tvořena hejtmánem, náměstký hejtmána a členy, kteří jsou voleni z členů zastupitelstva (počet členů rady činí s počtem 600.000 obyvatel 9 členů).

4.4.4 Hejtmán

- zastupuje kraj navenek.
- hejtmána a náměstký hejtmána volí zastupitelstvo z řad svých členů,
- odpovídají za výkon své funkce zastupitelstvu,
- rada může ukládat úkoly hejtmánovi jen v rozsahu své působnosti.

4.4.5 Krajský úřad

- plní úkoly v samostatné působnosti uložené mu zastupitelstvem a radou a napomáhá činnosti výborů zastupitelstva a komisí rady,
- vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu nebo zvláštnímu orgánu.

4.4.6 Ostatní orgány Královéhradeckého kraje – výbory a komise

Výbory Zastupitelstva Královéhradeckého kraje (2001 - 2004)

Výbor finanční, výbor kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, výbor pro regionální rozvoj, výbor pro životní prostředí a zemědělství, výbor pro dopravu, výbor sociální a zdravotní, výbor pro cestovní ruch, výbor pro informatiku, výbor pro kulturu a památkovou péči.

Výbory Zastupitelstva Královéhradeckého kraje (2004 - 2008)

Výbor kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, výbor finanční, výbor pro regionální rozvoj, výbor pro životní prostředí a zemědělství, výbor pro dopravu, výbor sociální a zdravotní, výbor pro cestovní ruch, výbor pro sport, tělovýchovu a volnočasové aktivity, výbor pro kulturu a památkovou péči.

Komise rady Královéhradeckého kraje (2001 - 2004)

Komise Rady Královéhradeckého kraje pro mezinárodní záležitosti, komise Rady Královéhradeckého kraje pro zdravotně postižené, komise specifické prevence Rady Královéhradeckého kraje, škodní a likvidační komise Rady Královéhradeckého kraje, komise Rady Královéhradeckého kraje pro informatiku, komise Rady Královéhradeckého kraje pro obecnou legislativu, komise Rady Královéhradeckého kraje pro zdravotnictví.

Komise rady Královéhradeckého kraje (2004 - 2008)

Protidrogová komise Rady Královéhradeckého kraje, komise Rady Královéhradeckého kraje pro řešení problematiky seniorů, komise Rady Královéhradeckého kraje pro mezinárodní záležitosti, komise Rady Královéhradeckého kraje pro zdravotně postižené, komise specifické prevence Rady Královéhradeckého kraje, škodní a likvidační komise Rady Královéhradeckého kraje, komise Rady Královéhradeckého kraje pro informatiku, komise Rady Královéhradeckého kraje pro obecnou legislativu, komise Rady Královéhradeckého kraje pro zdravotnictví.

4.4.7 Zvláštní orgány

Hejtman zřizuje pro výkon přenesené působnosti kraje zvláštní orgány, pokud tak stanoví zvláštní zákon.

4.5 Praktické problémy krajského uspořádání

Praktické problémy krajského uspořádání jsou především ve vztahu výkonu samostatné a přenesené působnosti a provázanosti jednotlivých odborů krajského úřadu při jejich výkonu.

Otázka krajského uspořádání může být nejen ve výše uvedené souvislosti, ale také ve vztahu k centru, tj. ekonomické záležitosti - financování, územní uspořádání - tj. spádovost obcí, vznik obcí tzv. II. a III. stupně - mimo jiné kraj pořádá pro tyto obce s rozšířenou působností porady a pomáhá jim řešit problémy.

4.5.1 Organizační struktura úřadu

Kraje zahájily činnost prostřednictvím svých orgánů 1. ledna 2001. Za 8 let fungování Krajského úřadu Královéhradeckého kraje došlo celkem k cca 15 organizačním změnám, z nichž jedna měla zásadní význam ve změně organizační struktury krajského úřadu, jednalo

se o sloučení odborů z 20 na 10. První změny organizační struktury byly přijaty v roce 2004. Jedna v roce 2005, další během roku 2006, na konci roku 2007 a k 1. 1. 2008 byly přijaty změny i v důsledku změny sídla krajského úřadu.

Organizační struktura krajských úřadů se průběžně mění v závislosti na nové legislativě, či jako reakce na změnu legislativních předpisů nebo zavádění nových manažerských technik. Veškerá rozhodnutí přijatá se změnou organizační struktury úřadu jsou v kompetenci ředitelky krajského úřadu.

V roce 2004 byl proveden tzv. personální a organizační audit, který doporučil optimalizaci organizační struktury Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a počtu pracovních míst. Změna organizační struktury byla přijata za účelem zvýšení efektivnosti práce. Další významná změna, která proběhla v roce 2004 a 2005 byla příprava na implementaci zahraniční pomoci z Evropské unie. Vzniklo několik nových oddělení a přesuny v rámci úřadu.

Krajský úřad Královéhradeckého kraje má v současné době (k 26. 4. 2009 – poslední změna k 1. 2. 2009) 11 odborů a oddělení interního auditu a oddělení všeobecné a finanční kontroly. Odbory jsou dále členěny na 42 oddělení a 6 úseků (viz organizační členění úřadu). Od 1. 2. 2009 bylo přesunuto oddělení mezinárodních vztahů pod odbor kancelář hejtmána a v té souvislosti došlo ke změně názvu odboru evropských záležitostí a mezinárodních vztahů na odbor evropských záležitostí. Z manažerského pohledu je problémem všech krajů a větších měst řízení velkého počtu odborů s velmi rozmanitými až nesourodými činnostmi, které se ne vždy doplňují. Odbory však spolu navzájem spolupracují, a to na základě vnitřních předpisů.

Zákon o krajích zná tři organizační úrovně – ředitel, odbor a oddělení. Dále zákon upřesňuje, že krajský úřad se člení na odbory a oddělení. O podobě organizační struktury rozhoduje samospráva (zastupitelstvo), detailnější otázky řeší ředitel krajského úřadu. V určitém ohledu působí názory Ministerstva vnitra ČR. Je nutné si uvědomit, že organizační struktura musí být nástrojem pro realizaci úkolů.

V praxi se ovšem setkáváme s větším počtem organizačních úrovní nebo i pouze s jednou organizační úrovní. Právě dvě organizační úrovně vedou k příliš ploché organizační struktuře.

V neposlední řadě je nutné zmínit se o politické organizační úrovni a tou je tzv. gestor. Gestor je člen rady a v Královéhradeckém kraji pod něj spadají zpravidla jeden až tři odbory (resp. jde o gesce).

Organizační struktura úřadu reaguje vždy na konkrétní problém konkrétní změnou, jedná se tedy o následný efekt, který sám o sobě na daný problém pouze následně reaguje.

Pouze ve výjimečných případech to bylo na krajích opačně (např. definování první organizační struktury úřadu, která se poté dle potřeb měnila).

Organizační struktura reaguje převážně na politická rozhodnutí a legislativní změny. Na kraje přechází v rámci státní správy (na základě nových zákonů, vyhlášek a nařízení ministerstev) spousta nových agend - kraj se ale o nich dozví až po schválení daného předpisu (před tím se ví jen o tom, že se to připravuje - nikoliv kdy a kde to bude přesně platit). Reakce změny organizačního řádu tedy nastává až v okamžiku, kdy je daný předpis schválen a agenda krajům přidělena. Tato reakce však nikdy nemůže předcházet samotnému rozhodnutí.

Obecně lze tvrdit, že s novými kompetencemi a povinnostmi, které přešli na krajský úřad, měly za následek "následnou" organizační změnu, která na kraji zajišťuje její řádný výkon.

Změny čekající krajský úřad v následujících letech určitě budou a to v souvislosti s připravovanou novelou zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů a rovněž tak i v souvislosti se snahou vlády o modernizaci veřejné správy. V současné době se má odtrhnout oddělení informatiky od odboru kancelář ředitele a vzniknout nový a samostatný odbor informatiky. Právě v těchto dubnových dnech probíhá na místo vedoucího odboru výběrové řízení.

V případě, že je agenda nějakého odboru tématicky a rozsahově rozsáhlá, doporučuje se rozdělit odbor na dva samostatné odbory. Předtím než se tak učiní, doporučuje se zjistit současné a budoucí potřeby. Hlavní důvody pro rozdělení odboru na dva samostatné odbory jsou zejména tyto:

- Velmi široká samostatná působnost nebo působnost v oblasti přeneseného výkonu státní správy,
- lepší koordinace řízení,
- předpoklad změn v legislativě,
- na základě personálního auditu,
- snaha intenzivněji koordinovat zřizované organizace,
- snaha intenzivnější spolupráce mezi zřizovanými organizacemi i zřizovatelem,
- personální (změny v personálním obsazení na vedoucích místech v závislosti na jejich zkušenostech a znalostech),
- vládní reformy a jejich vliv na regionální úroveň,
- reakce na potřeby kraje související s programovacím obdobím EU 2007 – 2013,
- předpoklad dalšího intenzivního růstu obou oborů.

4.5.2 Personální obsazení úřadu

Zaměstnanci krajského úřadu jsou v pracovním poměru s krajem a jsou zařazeni do krajského úřadu. Právní poměry úředníka krajského úřadu se řídí zákoníkem práce, pokud zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků nestanoví jinak. Pracovně-právní vztahy ostatních zaměstnanců krajského úřadu se řídí zákoníkem práce.

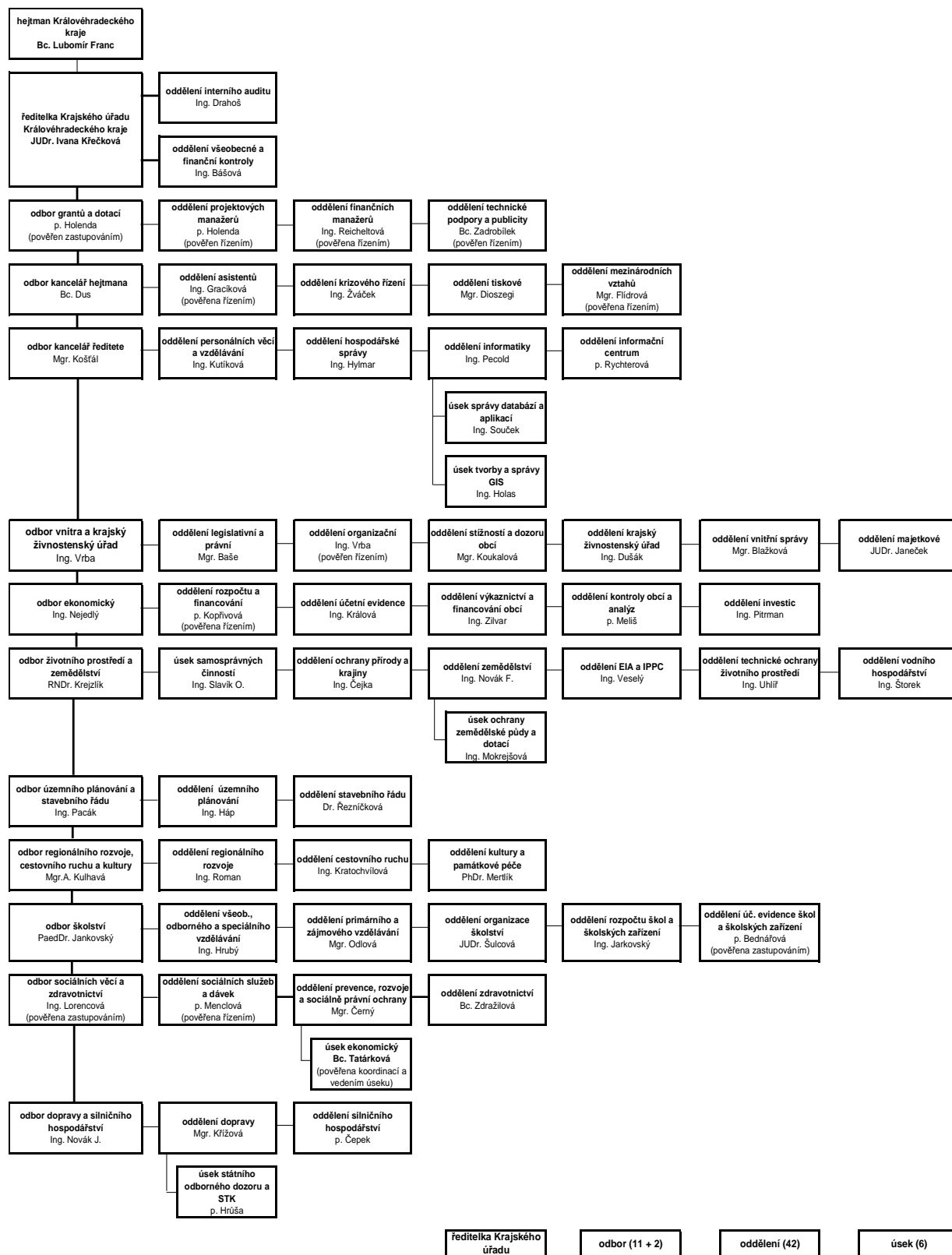
Úředníkem krajského úřadu je ten zaměstnanec, který se podílí na výkonu správních činností v krajském úřadu, tedy plní úkoly v samostatné nebo přenesené působnosti. Úředníkem není zaměstnanec krajského úřadu, který uskutečňuje pouze údržbu nebo jiné manuální práce. Úředníkem není ani ten, kdo výlučně takové práce řídí.

Hlavním cílem práce zaměstnance veřejné správy je služba občanům. To je základní princip, se kterým zaměstnanec musí pracovat. Jeho vztah k občanům musí být založen na odbornosti a musí být průhledný. To znamená, že výkon správní činnosti zaměstnance musí být řízen principy etického kodexu. Zaměstnanci jsou informováni o etickém kodexu a o základních opatřeních boje proti korupci. Dále každý zaměstnanec musí ztotožnit své pracovní cíle s cíli úřadu.

Ve vztahu k občanům, k zaměstnancům jiných úřadů, k nadřízeným, ke kolegům, jsou velmi důležité komunikační a prezentační dovednosti každého zaměstnance. Ke komunikační vybavenosti patří pochopitelně také znalost cizích jazyků. Ke komunikačním dovednostem lze počítat i znalost českého pravopisu a umění psát dopisy. Nemělo by se zapomínat na informační a počítačovou gramotnost u střední generace zaměstnanců. Z tohoto výše uvedeného je patrné, že na Krajském úřadě Královéhradeckého kraje je velice propracovaný systém vzdělávání. Horší už je to u vnímání práce úředníka veřejnosti.

Pro shrnutí silné stránky týkající se personálního obsazení úřadu jsou kvalitní manažerské vedení, propracovaný systém vzdělávání, transparentní a veřejná realizace výběrových řízení na všechny uvolněné pozice a vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců.

Slabé stránky týkající se personálního obsazení úřadu jsou předimenzovanost pracovníky na některých odděleních ve smyslu vnímání občanem, hodnocení pracovníků a jejich výkonů, mladí lidé získají praxi a odchází, vysoká fluktuace zaměstnanců, upřednostňování osobních preferencí a vlastního užitku nad veřejnými zájmy, špatná kontrola činnosti úředníků, není pocíťována ze strany pracovníků úřadu stmelující idea ke kraji a jeho symbolice (historie kraje, znak, logo a podobně).

Obrázek 4: Grafická úprava organizační struktury Krajského úřadu Královéhradeckého kraje platná k 1. 5. 2009

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2009 (vlastní úprava)

4.5.3 Ostatní orgány kraje – výbory a komise

Zřizování výborů a komisí je v působnosti kraje. Zastupitelstvo zřizuje výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány. Iniciativní a poradní orgány rady jsou komise.²²

Vládní návrh zákona o krajích původně počítal pouze s výbory ustanovovanými zastupitelstvem, které by plnily své funkce jak vůči zastupitelstvu, tak vůči radě.

Místo výborů a komisí není nyní pevné. Záleží vždy na zastupitelstvu a radě, jaký význam získají a to i v rámci jednoho kraje. V rámci činnosti výboru nebo komise též závisí na přítomnosti silné politické osobnosti ve vedení výboru nebo zainteresované skupině lidí. Volba agend mezi výbory a komise závisí na prioritě zastupitelstva a rady (nevztahuje se na obligatorní výbory).

Z právního hlediska by byla lepší myšlenka, že by tyto orgány měly být ustanovovány v zastupitelstvu, aby měly širší legitimitu. Ústava stanoví, že vyšší územní samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem. O jiném orgánu kraje se zákonodárce v Ústavě České republiky nezmiňuje. Dalším důvodem pro tuto myšlenku je to, že úkolem poradních orgánů je navíc dlouhodobé komplexní sledování určité problematiky. Ovšem z manažerského pohledu se jeví lepší varianta ustanovit výbory nebo komise v radě, protože úkolem podřízených orgánů rady je uskutečňování denního rozhodování. Dále rada kraje je výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti a radní dle mého názoru disponují více informacemi než zastupitelé – některé informace jsou určeny pouze kompetentním osobám (alespoň tuto zkušenost, jako občan, mám ze schůze rady obce a ze zasedání zastupitelstva obce a z počínání kompetentních osob při zajišťování strategických cílů města) – tímto ovšem nepopírám podřízenost rady zastupitelstvu a určitou nezávislost zastupitelstva na radě. Pravděpodobně lepší varianta je ta první (ustanovit podřízené orgány v zastupitelstvu), jelikož tyto orgány jednají o zásadních otázkách, které sledují problematiku dlouhodobě a komplexně, a mají širší legitimitu.

Dále by šlo polemizovat o vhodnosti názvu podřízeného orgánu zastupitelstva (výbor nebo komise), případně i o pravomoci rozhodovat.

Na závěr tohoto problému je nutné se zmínit nevídaném řešení situace ve Zlínském kraji, kde dochází ke zdvojení. Vedle kulturní komise pracuje výbor pro kulturu, vedle výboru pro vzdělávání, výchovu a zaměstnanost je zřízena komise pro školství a komise pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu, výbor pro zahraniční vztahy je zdvojen komisí pro zahraniční vztahy a práce výboru pro zdravotnictví je částečně zastávána komisí

²² Viz právní úprava krajského zřízení v České republice – orgány kraje, str. 23.

pro transformaci zdravotnických záchranných služeb a komisí pro tvorbu strategie zdravotnictví.

4.5.4 Vztah výkonu samostatné a přenesené působnosti

Jde o klíčový vztah pro fungování územní veřejné správy v ČR. Reforma veřejné správy zavedla tento tzv. smíšený model, z něhož vyplývá především potřeba rozlišovat úkony činěné v samostatné působnosti "pod hlavičkou kraje" a v přenesené působnosti "pod hlavičkou krajského úřadu", přičemž právní subjektivitu má kraj, nikoliv krajský úřad, který je pouze jedním z orgánů kraje (zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění).

Dalším problémem je vztah nadřízenosti a podřízenosti - zatímco při výkonu samostatné působnosti se kraje (samozřejmě také města) musí řídit zákony a zákonnými opatřeními, při výkonu přenesené působnosti také nařízeními vlády, vyhláškami ministerstev a jejich metodickými pokyny, případně stanovisky. V některých oblastech není dostatečně specifikováno, zda jde o přenesenou či samostatnou působnost (např. regionální rozvoj).

Z hlediska krajského úřadu je velmi problematický fakt, že většina ostatních zákonů toto oddělené rozhodování nereflektuje a následně vznikají problémy typu neexistence odvolacího orgánu (např. proti rozhodnutí rady kraje). Typický je tento problém např. u zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, případně zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

A kraje také dle zákona o obcích vykonávají dozor nad výkonem samostatné působnosti obcí. Tuto činnost sice vykonává současně také ministerstvo vnitra, dochází však k jistému paradoxu, že jeden subjekt územní samosprávy kontroluje jiný subjekt územní samosprávy, byť nižšího řádu. Obdobná je také situace v přenesené působnosti.

Zastupitelstvu a kraji vůbec nenáleží rozhodovat o základních otázkách – vzniku a zániku kraje, nemůže ovlivnit svoji působnost a téměř nemá možnost rozhodnout o organizaci kraje. Konkrétněji konstatovat slabost krajů při rozhodování můžeme v těchto dvou bodech:

- právo na samosprávu a její rozsah – základní směrnici stanoví Ústava ČR, podrobně je to dáno zákonem o krajích. Zastupitelstvo může učinit návrh zákona,
- povinnost vykonávat státní správu – je dána zákonem o krajích, rozhoduje o ní Parlament České republiky. Zastupitelstvo kraje může navrhnout změnu zákona.

Tuto slabost dle mého názoru ovšem nelze pokládat za problém, ovšem záleží na odlišném pohledu ústředního orgánu a územní decentralizované jednotky.

4.5.5 Územní uspořádání

Kraje jako vyšší územní samosprávné celky jsou zakotveny v ústavě ČR účinné od 1. 1. 1993 a vznikly k 1. 1. 2001. Některé státní instituce (soudy, policie atd.) však dosud nebyly přizpůsobeny novým podmínkám a dle aktuálního záměru vlády potvrdit 8 tzv. správních obvodů, které existovaly po roce 1960, se tak ani nestane. Nově vzniklé kraje proto nejsou "plnohodnotnými" kraji, což může přinést občanům komplikace v orientaci ve veřejné správě. Zároveň by tím 6 krajů ztratilo možnost získat na svém území důležité státní instituce (krajské soudy, krajskou policii atd.). „Neplnohodnotnost“ krajů též souvisí s novým návrhem zákona o územně správním členění státu, podle kterého by měly vzniknout „nové oblasti“. Tyto oblasti by měly být podle návrhu zákona o územně správním členění státu správní jednotky vymezené územím jednoho až tří krajů. Nový zákon o územně správním členění by termín "neplnohodnotné kraje" měl dále prohloubit. V některých krajích neexistují některé instituce v jiných ano. Tím některé kraje - myšleno správní obvody pokrývají i několik krajů - myšleno území. (např. krajský soud v Brně pod který by měly spadat kraje Vysočina, Jihomoravský a Zlínský apod.).

Dalším problémem je případná změna spádovosti obcí na periferii kraje pod jiné kraje a následná změna území kraje. Tuto problematiku změny krajských hranic opětovně muselo otevřít Ministerstvo vnitra ČR na podnět obcí. Návrh zákona, kterým by se změnilo vymezení hranic krajů byl v Poslanecké sněmovně neúspěšný.

Změna území se provádí na základě čl. 3 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Hranice kraje lze měnit pouze zákonem. Zákon nemůže stanovit jen směrnici, jak mají být hranice měněny (např. dohodou krajů se souhlasem vlády). Zastupitelstvo kraje může učinit návrh zákona. Vždy o změně musí rozhodnout přímo zákonodárce. Neusazenost hranic z příčin neexistujících historických vazeb může odůvodňovat určité přechodné období, ve kterém dojde ke změnám území. Zákonodárce by měl respektovat vůli obcí, otázkou je zda-li tuto vůli bude respektovat kraj (finanční hledisko, velikost území, organizační složky kraje a příspěvkové organizace, ...).

V této souvislosti je nutné uvést záměr Ministerstva vnitra ČR (souvisí to s výše uvedenou problematikou), které si dalo za cíl sladění územní působnosti specializovaných územních orgánů státní správy se správními obvody obcí s rozšířenou působností. K 31. prosinci 2002 sice byla ukončena činnost okresních úřadů, ale okres jako územní jednotka zůstala zachován. Vytváření správních obvodů obcí s rozšířenou působností však vycházelo především z přirozených spádových poměrů v území a nebylo tak omezeno okresními hranicemi. Výsledkem je stav, kdy správní obvody obcí s rozšířenou působností

nejsou skladebné se správními obvody specializovaných územních orgánů státní správy, jejichž územní působnost vychází z území okresů.

Určitý rozpor lze spatřovat v souvislosti s realizací regionální politiky Evropské unie. Jelikož vytvořené Regiony soudržnosti (NUTS II) mají pro Evropskou unii trochu jiný význam než pro Českou republiku, jejímž cílem bylo vytvořit územní decentralizované jednotky.

4.5.6 Vztah k centru – financování

Kraje od roku 2001 získávají stále větší podíl vlastních příjmů, tedy příjmů z daní (Zákon o rozpočtovém určení daní – několikrát novelizován). Zbytek příjmů stále tvoří dotace ze státního rozpočtu. Jde o stav nevýhodný pro kraje, neboť nemohou ve všech případech nakládat se svěřenými prostředky dle jejich uvážení (stanovených priorit), ale dle účelu, na jaký byly státem poskytnuty.

Dále je uveden vývoj převodu některého nemovitého majetku ze státu na kraje a s ním spojené problémy. Aktuální finanční situace se nalézá v kapitole finanční hospodaření Královéhradeckého kraje.

Zdravotnická zařízení

Naprostou většinu nemovitého majetku získaly kraje od státu. Na kraje tak byly převedeny zejména nemocnice, školy a silnice 2. a 3. třídy.

Kraje převzaly k 1. lednu 2003 státní nemocnice, které byly zřizovány okresními úřady a hospodařily se státním majetkem. Převzaly je jako příspěvkové organizace a státní majetek přešel do vlastnictví krajů. Kraje přebraly nemocnice s dluhy. Tyto dluhy obsahovaly jednak nekryté odpisy a jednak dluhy z provozu, to znamená pohledávky po lhůtě splatnosti. Kraje proto kritizovaly stát a domáhaly se, aby zaplatil ty dluhy, které přešly s nemocnicemi na kraje k 31. 12. 2003. Kraje žily v mylné představě, že dluhy nemocnic byly způsobeny špatným dohledem dosavadních zřizovatelů - okresních úřadů nad jejich hospodařením a nerozpoznaly objektivní skutečnost, že nemocniční zdravotní péče a zdravotnická doprava, které stát krajům předal, byly 10 let podfinancovány.

Kraje začaly posuzovat, nakolik je pro ně únosné a hospodárné ponechat nemocnice ve formě příspěvkové organizace kraje, či zda a s jakým rizikem by bylo dobré a možné transformovat nemocnice do jiné právní formy. Postupně se seznámily s hospodářskými výsledky, často ve formě hospodářské ztráty za minulý rok, a rovněž s údaji o kumulované ztrátě za uplynulá léta. Poté začaly krajské orgány projednávat rozpočty nemocnic jako příspěvkových organizací a samozřejmě zadaly vedením nemocnic úkol předložit vyrovnané rozpočty. Řada ředitelů tento úkol nesplnila, označila jej za nereálný a plánovala hospodářský

rok 2004 ve světle reality - nezměněného rozsahu poskytované péče, stejného systému úhrad zdravotní péče a loňského hospodářského výsledku. Tam, kde ředitelé poslechli zadání, rozpočty se již na počátku roku rozcházely s realitou. Kraje brzy pochopily, že povinnost pokrýt ztrátové hospodaření příspěvkových organizací znamená katastrofu pro jejich rozpočet. Vždyť ztráta krajem převzatých nemocnic je obvykle nominálně vyšší než rozpočet kraje nebo jeho část tvořená z výnosů z daní. Proto se krajští radní rozhodli pro radikální krok - oddělit hospodaření nemocnic od krajských rozpočtů změnou právní formy organizace, tzn. transformací nemocnice z příspěvkových organizací na obchodní společnosti, zejména akciové společnosti. Protože z vývoje hospodaření nemocnic v posledních letech lze očekávat, že na některé z nich bude muset být vyhlášen konkurz, rozhodli krajské samosprávy v některých případech, že do akciových společností nevloží nemovitý majetek, aby alespoň ten zachránily pro kraj a budoucí řešení jeho úkolů v poskytování zdravotnických a sociálních služeb. Ve Středočeském kraji se začalo uvažovat o koncepčních řešeních spočívajících v koncentraci, a tím vedoucích ke zvýšení efektivity poskytování zdravotní péče. V některých krajích (viz Královéhradecký kraj) již došlo vzhledem ke koncentraci k uzavírání neefektivních oddělení, což se projevilo i na výši rozpočtovaného příspěvku na chod zdravotnických příspěvkových organizací.

V průběhu roku 2004 byla některá oddělení zrušena, uzavřen byl areál nemocničních budov v Nové Pace, některá oddělení byla přemístěna nebo spojena.

Převod nemocnic byl veden myšlenkou posílit regionální rozhodování ve zdravotnictví. V nemocnicích se po převodu projevila nesystémová opatření a neprofesionálnost předchozího managementu řízeného Ministerstvem zdravotnictví České republiky. Plánování ve zdravotnictví je totiž velmi dlouhodobé. Pořízené přístroje a úpravy areálu nemocnic neumožňují promptně reagovat a dosáhnout jakési efektivity hospodaření. Zdravotnictví obecně není možné zajišťovat bez provázanosti na majetek, a tak změna specializací lékařů nebo sester ještě nepřináší změnu v poskytovaných službách.

V oblasti zdravotnictví se angažmá krajů stále rozvíjí. Jednotlivé kraje řešily danou problematiku s různou invencí. Za zmínku stojí koncepce zdravotnictví ve Středočeském kraji schválená zastupitelstvem kraje dne 31. března 2004. Tato koncepce se zabývá především přednemocniční neodkladnou péčí a lůžkovou péčí (ambulantní péči je věnována okrajová pozornost). Efektivní struktura lůžkové péče se neobejde bez centralizace. Základní nemocnice začaly poskytovat zdravotní péči v nižším rozsahu. Právní formu akciových společností u zdravotnických zařízení rozpracovává příloha B této práce.

Školská zařízení

Ve školství je situace příznivější. Školy byly do majetku krajů předány v průběhu roku 2002. Výdaje na jejich provoz jsou od roku 2002 pokryty podílem krajů na daňových příjmech. Ovšem peníze na personální náklady škol a na ostatní běžné výdaje jsou krajům poskytovány ze státního rozpočtu ve formě účelových dotací. Převod těchto prostředků do podílu na sdílených daních je překážkou výdajů na soukromé školství a církevní školství. Zbývá rozhodnout, zda i zdroje pro soukromé a církevní školy budou rozdělovat kraje. Systémovým rozhodnutím by byl převod všech zdrojů do školství přímo na kraje, aby kraje mohly provádět komplexní školskou politiku. Proti převodu zdrojů na personální náklady ve školách stojí obavy, že kraje mohou přerozdělit daňové výnosy podle své vůle, že tedy mohou peníze doposud určené na školství užívat jinak. Tyto obavy jsou odůvodněné, kraje určitě budou preferovat své priority, to je však podstata decentralizace a samosprávy. Tolik otázka financování krajského školství.

Teď k praktické školské politice v krajích. Stát se převodem zejména středních škol na kraje do jisté míry zbavil problematického odvětví školství, neboť bylo patrné, že vzhledem k novým požadavkům na pracovním trhu a demografickému vývoji bude nutno přistoupit ke změnám a k rušení škol. Přičemž úbytek žáků bude teprve akcelarovat. Před stejným problémem stály a stojí i obce. Na jejich úrovni lze o úspěšnosti v optimalizaci hovořit jen stěží. Kraje však ke změnám v soustavě škol přistoupily a přes nátlak lobby (ředitelé škol, rodiče, představitelé zasažených měst a obcí) se podařilo počet škol změnit. K divergenci dochází také v zaměření škol. V některých krajích se chtějí vzhledem k situaci na pracovním trhu zaměřit více na odborná učiliště, jinde naopak zvýšit podíl gymnázií. Preference gymnázií je celostátním trendem. Zkvalitňuje se i dohled nad kvalitou výuky. Ke zvýšené kvalitě výuky mohou přispět i další opatření, jde například o vybavení škol počítači ze zdrojů krajského rozpočtu.

Střední školství jako celek získalo převodem na kraje nový impuls ke svému rozvoji. Jednotlivé kraje se stávají laboratořemi při zkoušení určitých opatření nástrojů změny. Pokud se některý zásah ukáže jako produktivní, mohou jej ostatní kraje převzít. Sousední kraje si budou nuceny konkurovat. Dosavadní angažmá krajů ve školství a jeho perspektivy lze hodnotit jako nadějně.

Silnice

Dalším podinvestovaným majetkem jsou silnice 2. a 3. třídy. Jednotlivé kraje odhadují nezbytné náklady na opravy u převedených silnic 2. a 3. třídy v řádu miliard, od státu (státních fondů) jsou jim však poskytovány řádově stamilióny. Záměrem některých krajů je tak obstarat si zdroje na opravy silnic přijetím úvěru v rozsahu jeden až dvě miliardy

(např. Jihočeský kraj). Na konci volebních období se opravy silnic stávají pro kraje důležitým prostředkem působení na veřejnost vzhledem k volbám do zastupitelstev krajů.

Současný stav v oblastech zdravotnictví, školství, infrastruktury a dalších oblastech je rozebrán v části finanční hospodaření Královéhradeckého kraje.

Právnícké osoby založené nebo zřízené Královéhradeckým krajem

Příspěvkové organizace zřízené Královéhradeckým krajem:

- Doprava (Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje),
- kultura (galerie, musea, hvězdárny, vědecká knihovna),
- sociální věci (Domovy důchodců a Ústavy sociální péče),
- školství (střední školy, speciální školy, školská zařízení),
- zdravotnictví (Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje, léčebny pro dlouhodobě nemocné).

Obchodní společnosti založené Královéhradeckým krajem

- Doprava (OREDO s.r.o.),
- majetkoprávní oblast (Správa nemovitostí Královéhradeckého kraje a.s.),
- zdravotnictví (Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje a.s., Oblastní nemocnice Jičín a.s., Oblastní nemocnice Náchod a.s., Oblastní nemocnice Rychnov nad Kněžnou a.s., Oblastní nemocnice Trutnov a.s.),
- životní prostředí a zemědělství (Zoologická zahrada Dvůr Králové nad Labem).

4.6 Regionální disparity

Rozdíly mezi regiony vyplývají z jejich odlišných přírodních a socioekonomických podmínek, lokalizace v rámci vyššího územně-správního celku, stupně využití disponibilních regionálních zdrojů, ale i obecných společensko-politických podmínek. Rozsah, četnost a míra intenzity faktorů ovlivňujících disparity mají zcela zásadní vliv na rozvoj či zaostávání jednotlivých regionů. V posledních letech, zejména v období přechodu české ekonomiky na tržní podmínky, se navíc projeví faktory, které tyto regionální disparity více zvýraznily.

Vzhledem ke geografickým podmínkám se v jednotlivých částech kraje liší poměr zemědělství a průmyslu. Zatímco v hornatých okresech převažuje průmysl nad zemědělstvím, v okrese Hradec Králové se význam zemědělství posiluje.

Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje v mnoha ukazatelích kopíruje celorepublikové trendy a v krajském měřítku nevykazuje výraznější anomálie. Charakteristický je pokles počtu obyvatel většiny regionů a celkové stárnutí populace z důvodu nízké porodnosti. Výrazně negativní demografický vývoj je v některých venkovských oblastech a dále také přímo

v krajském městě, související s procesy suburbanizace – stěhování obyvatel do přilehlých venkovských sídel. Právě v zázemí velkých měst je demografický vývoj nejpříznivější.

Socioekonomickou pozici jednotlivých oblastí významně ovlivňuje rozložení ekonomických subjektů v prostoru. Počet ekonomických subjektů a jejich nárůst v posledních letech obecně vypovídá o větší či menší pravděpodobnosti jejich úspěchu zejména v podnikání, i když stupeň podnikatelské aktivity a výkonnosti samozřejmě nezávisí přímo na jejich počtu.

Koncentrace podnikatelských aktivit do omezeného počtu regionů může násobit možná rizika pokračujícího růstu disparit v podobě negativních důsledků v oblasti zaměstnanosti a celkové socioekonomické úrovně regionů.

Řešení regionálních disparit a s tím úzce související harmonický rozvoj regionu spolu představují dlouhodobý proces pro udržení základních civilizačních hodnot a kvality života společnosti směřující k omezování nerovnováhy ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti a hospodářského růstu. Úkolem regionální politiky státu, ale i jednotlivých vyšších územně-samosprávných celků je prostřednictvím státní a veřejné podpory pomoci strukturálně postiženým a hospodářsky slabším regionům, omezit negativní regionální disparity a podpořit využití vnitřního potenciálu regionu při respektování principu udržitelného rozvoje.

V důsledku socioekonomických změn v souvislosti se zapojením ČR do EU a pokračující globalizací světové ekonomiky lze v dlouhodobějším časovém horizontu očekávat:

- diferencovaný rozvoj měst a obcí v důsledku rozdílné ekonomické aktivity podnikatelské sféry a schopnosti využívat zdrojů ze strukturálních a jiných fondů EU,
- růst významu sídel a oblastí v blízkosti hospodářských center a celostátně významných komunikací,
- růst významu regionu schopných spolupráce mezi regiony a zejména veřejné a podnikatelské sféry,
- posilování významu dobrovolné spolupráce sídel a transferu know-how vedoucí ke zvýšení organičnosti a integrovanosti sídelní struktury, posílení její efektivnosti,
- růst významu sídel a regionu kladoucích důraz na hospodářsky udržitelný rozvoj území.

Zejména větší města jsou díky své ekonomické síle vyplývající z koncentrace sociálních, ekonomických a kulturních funkcí přirozenými centry rozvoje regionu. Integrace měst a okolních obcí s jejich vlastním sociálním a ekonomickým zázemím vytváří dostatečně velký prostor umožňující rychlejší rozvoj.

4.7 Silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení kraje

Silné stránky (Strengths)

Nejvýznamnějšími přednostmi Královéhradeckého kraje jsou průmyslová tradice, rozsáhlá síť škol a vzdělávacích zařízení, kvalifikovaná pracovní síla, hustá dopravní síť, významné kulturní dědictví a přírodní potenciál, dostupné základní sociální a zdravotnické služby.²³

Slabé stránky (Weaknesses)

Nejzávažnějšími problémy Královéhradeckého kraje jsou existence ekonomicky slabých území, vyšší nezaměstnanost na venkově, absence komplexního systému celoživotního učení, neprovázanost vzdělávací sféry s potřebami trhu práce, nízká míra spolupráce poskytovatelů, sociálních a zdravotních služeb, nedostatek veřejných služeb na venkově, špatný stav regionální dopravní a technické infrastruktury.

Příležitosti (Opportunities)

Možnosti dalšího rozvoje území Královéhradeckého kraje:

- Využití geografické pozice regionu pro rozvoj přeshraniční spolupráce,
- rozvoj progresivních oborů, rozvoj vědy a výzkumu,
- funkční systém propojující sociální a zdravotní služby,
- napojení regionu na evropskou dopravní síť,
- vyšší podíl cestovního ruchu na prosperitě regionu,
- využití alternativních a obnovitelných zdrojů energie.

Hrozby (Threats)

Možná ohrožení budoucího rozvoje Královéhradeckého kraje:

- Odchod firem z regionu, pokles zájmu potencionálních investorů,
- růst nezaměstnanosti,
- zaostávání regionu v důsledku ztráty atraktivity a konkurenceschopnosti,
- pokles přitažlivosti venkovských oblastí pro život obyvatel a podnikání,
- nárůst sociálně-patologických a dalších nežádoucích sociálních jevů.

²³ Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006 – 2015 (Centrum evropského projektování, 2007)

5 Finanční hospodaření Královéhradeckého kraje

5.1 Financování vyšších územně samosprávných celků

5.1.1 Rozpočet vyšších územně samosprávných celků

Rozpočet územního samosprávného celku je finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku. Územní rozpočty mají respektovat rozdílné preference obyvatel.

Rozpočty vyšších územně samosprávných celků tvoří v České republice spolu se státním rozpočtem, rozpočty státních fondů a rozpočty obcí určitou propojenou soustavu, ve které jsou jednotlivé články samostatné a zároveň mezi sebou provázané. Pravidla hospodaření s rozpočtovými prostředky jsou stanovena zákonem 250/2000 Sb., o územních rozpočtech.

Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může být schválen jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny z předchozích let. Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje vlastních dluhopisů.

Rozpočet kraje je hlavní součástí finančního systému na úrovni krajů, je důležitým nástrojem financování potřeb krajů souvisejících s plněním jejich samostatné působnosti i přenesené působnosti krajů v rámci využívaného smíšeného modelu.

Není-li rozpočet schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření kraje pravidly rozpočtového provizoria. Tyto pravidla stanoví zastupitelstvo kraje. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení.

5.1.2 Charakteristika příjmů krajů

Příjmy rozumíme veškeré nenávratné inkasované prostředky, opěťované i neopěťované, z domácí ekonomiky i ze zahraničí, včetně přijatých darů a dotací a přijaté splátky půjček, poskytnutých za účelem rozpočtové politiky.

Podle rozpočtové skladby dělíme příjmy do dvou základních podskupin:

1. Vlastní příjmy:

- a) kapitálové - příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, z prodeje akcií a majetkových podílů,
- b) běžné:

- daňové - povinné neopětované příjmy plynoucí z daní,
- nedaňové - veškeré opětované příjmy - úroky, dividendy, přijaté splátky půjček, příjmy z prodeje neinvestičního majetku.

2. Přijaté dotace - neopětované a nenávratně inkasované dotace a dary.²⁴

Z ekonomického hlediska příjmy rozpočtu kraje tvoří: příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti, příjmy z hospodářské činnosti organizací, příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, výnosy daní nebo podíly na nich, dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, přijaté peněžité dary a příspěvky a jiné příjmy.

Kraj může v souvislosti s realizací společného programu České republiky a Evropského společenství použít prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu, může k úhradě svých potřeb použít návratných zdrojů a ke krytí dočasného časového nesouladu mezi čerpáním rozpočtovaných výdajů a plněním rozpočtových příjmů určených k jejich úhradě návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu či z rozpočtu jiného kraje. Návratná finanční výpomoc je bezúročná.

5.1.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy krajů jsou objemově nejvýznamnější položkou vlastních příjmů. Právní úprava daňových příjmů krajů je uvedena v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtovém určení daní“).

Správce daně převádí daňový příjem určený příjemci nejméně jedenkrát měsíčně, je-li částka určená k převodu vyšší než 500 Kč. Částka určená k převodu se při převodu zaokrouhluje na celé koruny dolů. Při každém převodu se celkové částky převedené příjemcům od počátku roku zúčtují s následujícími převody daňových příjmů.

Dle § 2 zákona o rozpočtovém určení daní se rozumí celostátním hrubým výnosem daně peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně, snížené o vrácené prostředky. Do celostátního hrubého výnosu daně se nezahrnují částky vybrané na pokutách a částky použité na úhradu nákladů daňového řízení. Peněžní prostředky z celostátního hrubého výnosu z daní jsou sdílené se státním rozpočtem a jsou převáděny do rozpočtů obcí a krajů ve výši, která odpovídá procentnímu podílu na celostátním hrubém výnosu daní. U krajů je takto vypočtená částka dále vynásobena procentem definovaným pro jednotlivé kraje v příloze č. 1, zákona o rozpočtovém určení daně.

²⁴ Kinšt, J. Rozpočtová skladba v roce 2003. Praha: Pragoeduca, 2003

Daňové příjmy krajů tvoří:

1. Daň z příjmů právnických osob v případě, kdy je poplatníkem příslušný kraj,
2. podíl na státních daních.

Podle aktuálně platného znění zákona o rozpočtovém určení daní se rozděluje krajům 8,92 % a obcím 21,4 % z celostátního hrubého výnosu sdílených daní, kterými jsou:

- Daň z přidané hodnoty,
- daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- daň z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob.

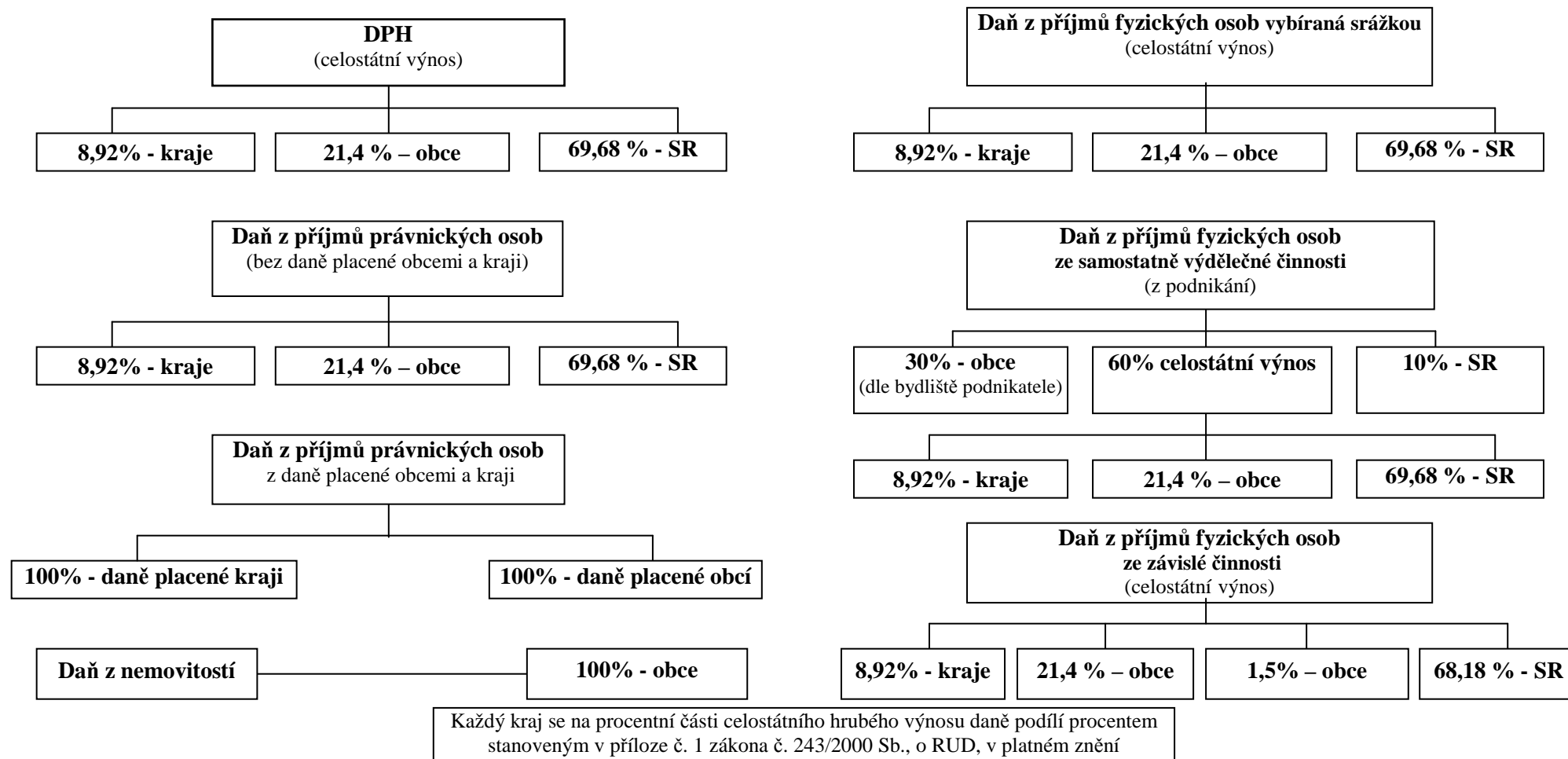
Základem pro výpočet nároku kraje je 100 % celostátního hrubého výnosu jednotlivých typů daní s výjimkou daně z příjmu fyzických osob (mimo daň ze závislé činnosti a vybírané srážkou podle zvláštní sazby), kde je základem 60 % celostátního hrubého výnosu daně a daně z příjmů právnických osob, u které je základ snížen o daň z příjmů právnických osob, kdy je poplatníkem sama obec nebo kraj.

Praktický postup provádění převodů

Ministerstvo financí dvakrát měsíčně sděluje správcům daně na finančních úřadech sumární stav na příslušných příjmových účtech, tzv. celostátní hrubý výnos daně. Při výpočtu nároku obcí a krajů vždy dochází nejprve k porovnání momentální výše inkasa s částkou inkasa, ze které byl naposledy vypočítáván nárok obcí a krajů. Pokud v době od poslední provedených převodů došlo k nárůstu inkasa, vypočtou se (podle zákonem daných pravidel) z přírůstku inkasa nároky jednotlivých obcí a krajů a neprodleně jsou převáděny do jejich rozpočtů.

Jestliže je však sumární stav na příjmových účtech nižší než naposledy sdělená částka (tedy přírůstek je záporný), nelze žádné prostředky převést. K tomuto stavu dochází v těch případech, kdy objem vratek daní a nadměrných odpočtů (u DPH) převyšuje objem vybrané daně. Pokud k této situaci v průběhu roku u některého typu daně dojde, může k dalšímu převodu dojít až v okamžiku, kdy celkový stav inkasa na této dani převyšuje částku, ze které naposledy vznikl nárok obcí a krajů.

V praxi tento stav nastává u daně z příjmů fyzických osob podávajících priznání (v období duben, květen a červenec, srpen) a u daně z příjmů právnických osob (v období duben, květen a červenec, srpen).

Obrázek 5: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní od 1.1.2008

5.1.3 Role dotací v rozpočtech krajů

Kraje a obce by se měly stát garanty veřejných služeb a využívat by měly především vlastní zdroje. Podíl dotací na příjmech krajů by měl souvisle klesat. Ministerstvo financí by mělo prosadit výrazné posilování daňových příjmů krajů a vycházet z předpokladu, že dojde k vybudování lepšího informačního systému o krajích. Z hlediska fiskálního mají dotace plnit především funkci doplňkovou nebo mají fungovat jako výdaj státu v mimořádných situacích.

Růst dotací u krajů měl být pouze přechodným stavem. Toto „přechodné období“ trvá u krajů již čtvrtý rok. To má za následek zpomalení efektivnější realizace veřejných výdajů a hrozí další plýtvání penězi. Kraje zatím nemusí mít zájem zastavit neefektivní utrácení prostředků na veřejné služby, protože v případě realizace úspor by nedostaly v následujícím roce dotaci ve stejné výši.

Situace je taková proto, že rozpočty krajů procházejí prostředky na úhradu tzv. přímých nákladů ve školství, a to jak pro obecní, tak regionální školy. Přímé náklady představují např. výdaje na pomůcky, platy učitelů, mzdové náhrady.

Prostředky důležité pro vlastní činnost krajů obsahují dotace zahrnuté ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů. Jedná se o neinvestiční dotace a příspěvky:

- Příspěvek na výkon státní správy,
- příspěvek na dopravní obslužnost v drážní dopravě a příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové dopravě,
- dotace krajům na výkon zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí, případně resortů,
- dotace na financování reprodukce majetku územních samosprávných celků.

Zbývající objem dotací představují další dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa, např. dotace na činnost koordinátorů romských poradců, finanční prostředky poskytované přímo z příslušných kapitol státního rozpočtu, zejména v rámci příslušných programů.

Nárokové dotace

V rámci nárokových dotací tvoří největší položku účelové dotace pro regionální školství. Tyto dotace na rozdíl od dotací na školství obcím mají zajistit plné profinancování příslušných činností v rámci školství.

Další skupinou dotací do rozpočtu krajů tvoří dotace ve formě příspěvku na výkon státní správy v přenesené působnosti, v rámci níž jsou zahrnuty příspěvky na sbory dobrovolných hasičů, určené pro obce.

Nenárokové dotace

Nenárokové dotace jsou pro kraje představovány dotačními prostředky např. ze Státního fondu dopravní infrastruktury, z programového financování apod.

5.1.4 Charakteristika výdajů krajů

Výdaje jsou veškeré nenávratné platby na běžné i kapitálové účely, opěťované i neopěťované, a poskytované návratné platby (půjčky) za účelem rozpočtové politiky. Podle rozpočtové skladby dělíme výdaje na:

1. Běžné výdaje

- a) Neinvestiční nákupy - opěťované výdaje za zboží a služby neinvestiční povahy a náklady související s pracovní silou (mzdy, pojistné),
- b) Neinvestiční transfery - neopěťované výdaje na neinvestiční účely charakteru dotací, příspěvků a dávek poskytovaných mimo rozpočtovou jednotku,
- c) Neinvestiční půjčky - návratně poskytované prostředky jiným subjektům na neinvestiční účely,
- d) Převody Národního fondu k zajištění spolufinancování spolu s prostředky Evropské unie.

2. Kapitálové výdaje

- a) Investiční nákupy - opěťované výdaje na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku a akcií a majetkových účastí jako nástroje rozpočtové politiky,
- b) Investiční transfery - neopěťované výdaje charakteru dotací a příspěvků na investiční účely poskytovaných mimo rozpočtovou jednotku,
- c) Investiční půjčky - návratně poskytované prostředky jiným subjektům na investiční účely,
- d) Spolufinancování prostřednictvím převodů prostředků na investiční programy Národního fondu.

Výdaje krajů se dají rozlišit do těchto skupin:

- Výdaje vázané zákonnými povinnostmi územního samosprávného celku. Plnění takto vzniklých závazků je prvořadé. Zákonnými povinnostmi se rozumí např. některé daně, odvody, poplatky, postihy a sankce.
- Výdaje na úhradu vlastních činností kraje, tj. na samostatnou působnost, péči o majetek a jeho rozvoj
- Výdaje související s výkonem přenesené působnosti. Na jejich úhradu přispívá stát dotacemi ze státního rozpočtu, nejde ale vždy o plnou úhradu celé potřeby.

- Výdaje, které vznikají kraji z vlastního rozhodnutí vstoupit do určitých, právně závazných vztahů, jejichž finanční důsledky musí plnit. Jde také o odpovědnost, kterou nese zřizovatel či zakladatel za činnost svých organizací.
- Poslední skupinu výdajů tvoří takové výdaje, které má kraj při své různé veřejně prospěšné činnosti, když např. přispívá jiným subjektům. Patří sem všechny různé motivované dary a příspěvky.

Výše výdajů vyšších územně samosprávních celků závisí nejen na rozsahu rozpočtových příjmů, ale i na rozsahu odpovědnosti za zajišťování veřejných služeb.

Téměř devadesát procent krajských výdajů tvoří běžné výdaje, což jsou převážně neinvestiční příspěvky do odvětví školství.

5.1.5 Hospodaření vyšších územních samosprávních celků

Kraj musí hospodařit účelně a chránit svůj majetek. Územní samospráva má obecně stejné postavení jako právnické osoby v rámci soukromoprávních vztahů. Hospodaření kraje s dotacemi ze státního rozpočtu a ze státních fondů kontroluje ministerstvo financí nebo jím pověřený místně příslušný finanční úřad.

Kraj musí dát své hospodaření za uplynulý rok přezkoumat na náklady státu ministerstvem financí nebo na své náklady auditorem.

Hospodaření krajů upravuje:

- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávním celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích,
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě (zákon o finanční kontrole).

5.2 Hospodaření Královéhradeckého kraje

Kraj je podle zákona č. 129/2000 o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, územní společenství občanů, kterému náleží právo na samosprávu. Kraj je veřejnoprávní korporací mající vlastní majetek a příjmy vymezené zákonem a hospodařící podle vlastního rozpočtu. Kraj zejména pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při výkonu samostatné a přenesené působnosti chrání veřejný zájem. Při výkonu státní správy je správním obvodem a je povinen zabezpečit výkon přenesené působnosti. Hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků je upraveno zákonem č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků.

Finanční hospodaření kraje jako územního samosprávného celku se řídí ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem sloužícím jako pomocný nástroj pro střednědobé finanční plánování.

Příjmy rozpočtu kraje tvoří především výnosy daní nebo podíly na nich podle zákona č. 243/2000 o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, dále dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti a prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce. Výdaje rozpočtu kraje představují závazky vyplývající z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy, výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je kraj pověřen zvláštními právními předpisy, závazky vyplývající pro kraj z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupil a další.

V rozpočtu kraje jsou obsaženy veškeré příjmy a výdaje jím zřizovaných organizačních složek. Jejich příjmy a výdaje jsou v podstatě příjmy a výdaje krajského rozpočtu.

Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele -kraje. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých ze zahraničí. Obchodní společnosti založené krajem hospodaří obdobně jako podnikatelské subjekty.

Tabulka 3: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje

Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje na roky 2001 - 2008								
(v tis. Kč)								
UKAZATEL	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PŘÍJMY								
Daňové příjmy	-	666 856	750 725	817 748,9	2 623 929,1	2 817 474,4	3 062 104,2	3 300 683,8
Správní poplatky	84	131	1 047	991,3	1 252,9	1 495,7	2 269,5	1 622,0
Neinvestiční přijaté dotace	820 667	1 393 946	4 853 632	4 937 360,7	4 315 854,1	4 581 972,6	4 361 042,7	4 637 386,4
Neinvestiční dotace ze SR prostř.čerpacích účtů	-	17 533	33 554	124,0	52,0	2 263,0	1 239,4	-
Investiční přijaté dotace	-	348	100 359	172 208,4	58 527,5	125 451,5	148 408,6	178 482,6
Investiční dotace ze SR prostř. čerpacích účtů	130 896	93 073	366 957	65 303,9	152 809,4	150 205,3	184 329,0	15 000,0
Nedaňové příjmy	-	-	-	276 352,1	316 146,1	313 998,8	283 505,3	283 674,7
Kapitálové příjmy	-	-	-	7 072,0	34 547,2	25 797,9	52 237,8	50 192,4
Příjmy v rámci finančního vypořádání	-	2 577	995	5 047,0	7 659,1	7 605,4	6 778,4	25 089,6
Ostatní příjmy	1 738	40 107	58 755	-	-	-	-	-
Převod z povodňového účtu	-	3 160	-	-	-	-	-	-
PŘÍJMY CELKEM	953 385	2 217 731	6 166 024	6 282 208,3	7 510 777,4	8 026 264,6	8 101 914,9	8 492 131,5
Výdaje celkem	952 449	2 150 659	-	6 133 863,1	7 533 297,8	8 044 732,9	8 492 222,7	8 701 397,5
Výdaje celkem po konsolidaci	-	-	6 057 390	6 131 578,6	7 529 716,1	8 040 843,2	8 488 054,4	8 696 735,3
tř. 5 - Běžné výdaje	-	-	5 482 041	5 560 827,2	6 437 045,2	6 813 196,2	6 817 620,2	7 284 043,3
tř. 6 - Kapitálové výdaje	-	-	575 349	570 751,4	1 092 670,9	1 227 647,0	1 670 434,2	1 412 692,0
Saldo příjmů a výdajů	936	68 385	111 048	150 629,7	-18 938,7	-14 578,6	-386 139,5	-204 603,8
tř. 8 - Financování	0	0	-	-	18 938,7	374 157,9	386 139,5	272 426,2

Pramen: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje za roky 2001 – 2008 (vlastní zpracování)

Poznámka: Roky 2001 – 2008 obsahují skutečný stav k 31. 12. daného roku.

Tabulka 4: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje

Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje na roky 2001 - 2008								
(v tis. Kč)								
UKAZATEL	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PŘÍJMY CELKEM	953 385	2 217 731	6 166 024	6 282 208,3	7 510 777,4	8 026 264,6	8 101 914,9	8 492 131,5
VÝDAJE								
kap. 18 - zastupitelstvo kraje	15 335	19 901	51 063	55 024,2	35 954,6	65 551,2	37 893,1	43 605,5
kap. 19 - činnost krajského úřadu	70 859	103 410	176 153	171 493,7	182 949,4	188 129,0	231 283,6	258 723,6
kap. 02 - životní prostředí a zemědělství	-	3 943	58 928	121 121,7	155 609,8	163 542,6	164 118,4	184 056,0
kap. 09 - volnočasové aktivity	-	-	-	-	-	25 638,2	19 610,2	18 585,6
kap. 10 - doprava	6 163	118 152	346 207	352 052,5	1 178 415,3	1 281 385,3	1 063 958,5	1 610 350,9
kap. 11 - cestovní ruch	250	3 445	5 448	7 476,3	9 976,3	9 668,7	7 976,2	18 958,7
kap. 12 - správa majetku kraje	-	-	-	-	22 557,4	28 992,2	537 145,7	67 387,9
kap. 13 - evropská integrace	-	-	-	2 732,2	23 808,0	94 429,4	154 195,7	211 317,4
kap. 14 - školství	838 425	1 783 474	3 910 892	4 091 923,4	4 180 692,4	4 374 566,9	4 543 685,3	4 700 530,5
kap. 15 - zdravotnictví	-	4 568	823 790	447 539,1	325 467,4	348 072,3	389 598,1	338 543,9
kap. 16 - kultura	14 873	68 328	112 195	173 595,3	210 183,1	221 125,9	243 585,3	183 173,0
kap. 17 - přisp.pro sbory hasičů	-	6 300	3 800	4 200,0	4 360,0	4 400,0	4 845,0	0,0
kap. 28 - sociální věci	5 196	27 746	367 182	404 849,4	420 575,7	515 158,0	148 188,6	96 569,3
kap. 39 - regionální rozvoj	-	2 952	8 409	81 200,2	0,0	100 475,4	133 761,8	151 230,9
kap. 40 - územní plánování	1 348	384	1 875	2 663,5	76 218,0	5 342,0	3 705,6	4 722,6
kap. 41 - rezerva a ost.výd.netýk.se odv.	-	7 329	9 328	19 638,0	33 036,3	27 907,8	33 953,4	55 430,1
kap.50 - Fond rozv.a reprodukce KHK	-	-	-	183 868,6	670 838,4	586 233,3	771 248,2	752 623,9
kap. 51 - Fond rozvoje a investic kraje	-	-	180 249	12 359,8	-	-	-	-
kap. 20 - použití sociálního fondu - běž.výdaje	-	727	1 871	2 125,2	2 655,7	4 114,7	3 470,0	5 587,7
Výdaje celkem	952 449	2 150 659	6 057 390	6 133 863,1	7 533 297,8	8 044 732,9	8 492 222,7	8 701 397,5
Výdaje celkem po konsolidaci	-	-	6 057 390	6 131 578,6	7 529 716,1	8 040 843,2	8 488 054,4	8 696 735,3
tř. 5 - Běžné výdaje	-	-	5 482 041	5 560 827,2	6 437 045,2	6 813 196,2	6 817 620,2	7 284 043,3
tř. 6 - Kapitálové výdaje	-	-	575 349	570 751,4	1 092 670,9	1 227 647,0	1 670 434,2	1 412 692,0
Saldo příjmů a výdajů	936	68 385	111 048	150 629,7	-18 938,7	-14 578,6	-386 139,5	-204 603,8
tř. 8 - Financování	0	0	-	-	18 938,7	374 157,9	386 139,5	272 426,2

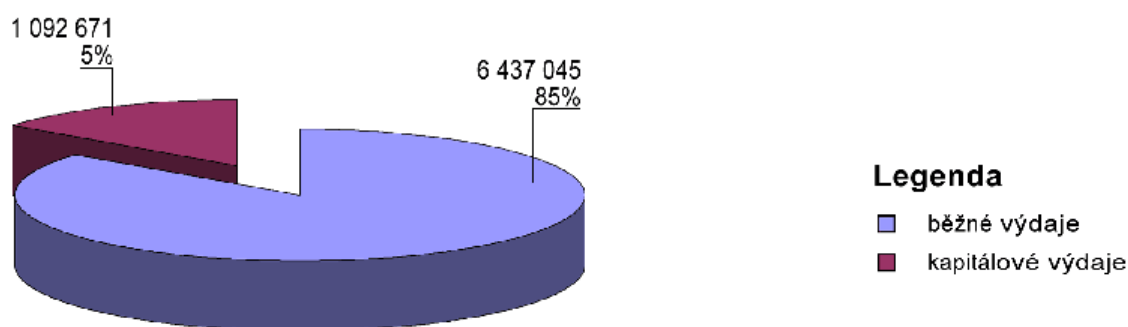
Pramen: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje za roky 2001 – 2008 (vlastní zpracování)

Poznámka: Roky 2001 – 2008 obsahují skutečný stav k 31. 12. daného roku.

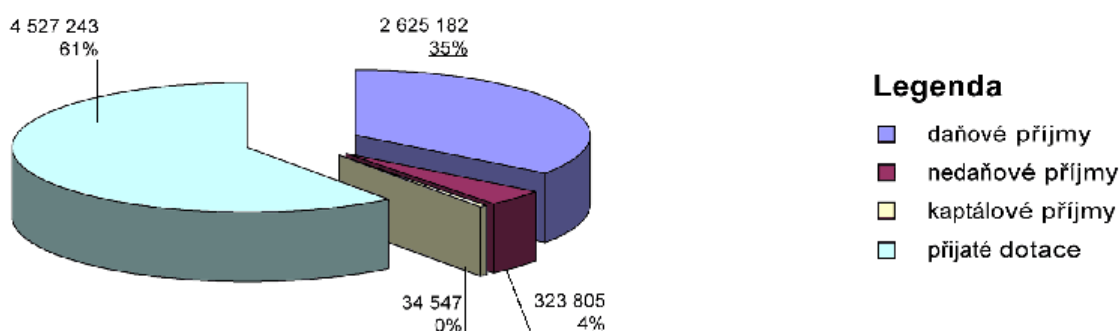
5.3 Královéhradecký kraj za rok 2005

Rozpočet kraje vykázal v roce 2005 příjmy ve výši 7.435 tis. Kč a výdaje 7.765 tisíc Kč. Rozdíl v hospodaření byl kryt formou zapojení výsledku hospodaření ve výši 329 tisíc Kč, což znamená, že kraj v roce 2005 hospodařil s rozpočtovým přebytkem. Rozpočtové příjmy byly tvořeny z 58% neinvestičními dotacemi, zejména ze státního rozpočtu a ze 34,1% daňovými příjmy. Ostatní příjmy představovaly investiční dotace (2,9%), nedaňové a ostatní příjmy (5%). Hospodaření kraje bylo a stále je poměrně silně závislé na přerozdělovacích procesech v rámci soustavy veřejných rozpočtů. Výdajovou stránku rozpočtu tvořily z 84% běžné (provozní) výdaje a z 16% kapitálové (investiční) výdaje. Hospodaření kraje tak představuje zejména zajištění základního fungování územního celku s určitou volností v oblasti investic. Z hlediska konkrétních kapitol výdajové stránky rozpočtu byly nejvyšší položky v kapitolách školství (53,9%), doprava (15,2%), sociální věci (5,5%) a zdravotnictví (4,2 %). Převážná část výdajů kapitol měla provozní charakter.

Výdaje Královéhradeckého kraje v roce 2005

Příjmy Královéhradeckého kraje v roce 2005

Obrázek 6: Příjmy a výdaje Královéhradeckého kraje v roce 2005

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2006

5.4 Královéhradecký kraj za rok 2006

Příjmy kraje loni vzrostly v roce 2006 o sedm procent na osm miliard korun. Loňské investice kraje, včetně započítání státních a evropských dotací, vzrostly o dvanáct procent na dosud nejvyšších 1,23 miliardy korun.

Největší investice směřovaly především na rekonstrukce silnic, rekonstrukce a vybavení zdravotnických zařízení či rekonstrukce sociálních zařízení. Nejvýznamnější investicí v dopravě byla rekonstrukce silnice z Rychnova nad Kněžnou do Rokytnice v Orlických horách, která vyšla na 152 milionů korun, 92 milionů korun zaplatily fondy Evropské unie. V prosinci 2006 byl slavnostně otevřen nový dálniční úsek. Spojení Královéhradeckého a Pardubického kraje se zkrátilo o polovinu. Očekává se, že bude zároveň především bezpečnější. Díky otevření dálnice mohou řidiči opustit silnici I/11, která nesla smutnou přezdívku „silnice smrti“. Na společných jednáních se představitelé Královéhradeckého, Libereckého a Pardubického kraje shodli na nutnosti jednotného postupu v prosazování urychleného pokračování staveb dálnice D11 a rychlostní komunikace R35.

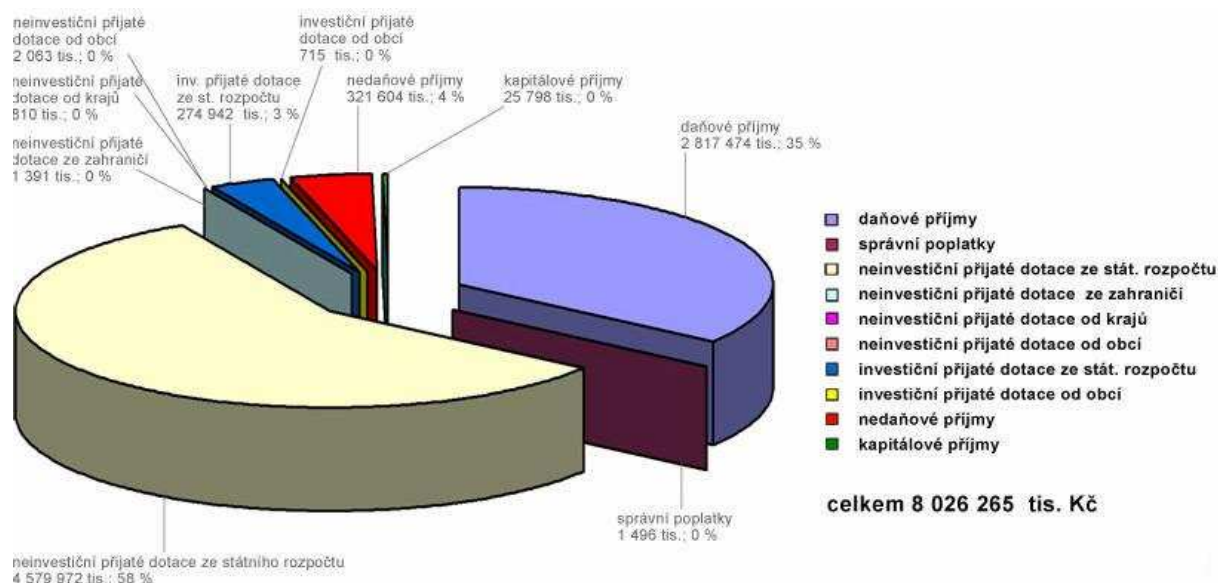
Ve zdravotnictví a sociální oblasti byly největší částky použity do oprav nemocnic v Trutnově a Náchodě a do stavby Ústavu sociální péče Opočno. Výhradně ze státních peněz kraj financoval sumou 99 milionů korun stavbu nové krajské knihovny v Hradci Králové. Celkem knihovna přijde na téměř 400 milionů korun a dokončena má být v roce 2007.

Další investice souvisí s rozšířením provozu automobilky společnosti Škoda v Kvasínách, která patří mezi největší zaměstnavatele našeho regionu. Do rozvíjející se průmyslové zóny Solnice - Kvasiny na Rychnovsku v roce 2006 přibylo ze státního rozpočtu a Evropské unie půl miliardy korun, z kraje sem putovalo již 119 milionů korun.

Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje schválilo zpracování Strategie rozvoje kraje pro období 2006 - 2015. Na konci června 2006 byli krajští zastupitelé seznámeni s tímto významným dlouhodobým koncepčním dokumentem, určující hlavní směr rozvoje Královéhradeckého kraje.

Velkou pozornost si jistě zaslouží transformace krajských nemocnic, které byly v minulých letech s úspěchem převedeny na obchodní společnosti. Jejich fungování se stabilizovalo, mají vyrovnanou ekonomiku a úspěšně se rozvíjejí.

Další změnou příspěvkové organizace kraje na akciovou společnost projde Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje. Od převedení Správy a údržby silnic si slibujeme efektivnější provoz, zprůhlednění řízení a zvýšení kvality správy silnic. Nová forma umožní také poskytovat služby pro třetí osoby.

Obrázek 7: Příjmy Královéhradeckého kraje za rok 2006 (v tis. Kč)

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2007

5.4.1 Dle vybraných oblastí

5.4.1.1 Oblast zdravotnictví

Investice v celkové výši přesahující půl miliardy korun vyčlenil Královéhradecký kraj v letech 2006 – 2007 do oblasti zdravotnictví. Většina prostředků se týkala Oblastních nemocnic, které díky investicím rekonstruovaly prostory, zlepšily prostředí pro pacienty, obnovily a posílily přístrojové vybavení a zlepšily diagnostické i léčebné možnosti. Investice plynou do zdravotnických zařízení Královéhradeckého kraje podle ucelené koncepce.

Jednotlivé Oblastní nemocnice v Kraji řídí Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje, a. s., který velmi úzce komunikuje s vedením nemocnic a reaguje na potřeby a priority jednotlivých zařízení. Díky této komunikaci a spolupráci se daří velmi efektivně v rámci finančních možností Kraje uspokojovat požadavky jednotlivých zařízení a realizovat jejich záměry v rozvoji, obnově zařízení a přístrojového vybavení tak, aby vyhovovalo moderním požadavkům a současným standardům péče, i požadavky na rekonstrukce prostor a zázemí nemocnic.

V období let 2006 – 2007 plynuly rozsáhlé investice do všech zdravotnických zařízení spravovaných Krajem prostřednictvím Zdravotnického holdingu. Nikoli stejně do každého zařízení, ale v souladu s plánem investic a potřebami nemocnic. Největší objem investic tak získala Oblastní nemocnice Náchod, a. s., následovaná Oblastní nemocnicí Jičín, a. s.

5.4.1.2 Oblast Evropská Unie

Příprava programových dokumentů pro plánovací období 2007 – 2013, Regionální operační program NUTS II Severovýchod, projekty, grantová schémata, spolupráce s regiony.

1.7.2006 vznikla Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod jako právní subjekt. Ta bude plnit funkci řídicího orgánu Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod pro období 2007 - 2013.

15. 11. 2006 Vláda ČR schválila návrh Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod.

Alokace Evropské fondu pro regionální rozvoj pro ROP NUTS II Severovýchod je 656,5 mil. EUR.

Regionální rozvoj je jednou z oblastí, pro kterou mohou Strukturální fondy EU představovat velmi významný finanční zdroj. Je však třeba, aby je kraje dokázaly využívat, a to jak z hlediska dodržování přísných pravidel, tak zejména přínosu podpořených projektů pro rozvoj daného území. Unikátní formu podpory všech aktivit souvisejících s využíváním unijních peněz zvolil Královéhradecký kraj pod vedením náměstka hejtmana Ing. Rostislava Všetečky, který již před dvěma lety založil Centrum evropského projektování.

Centrum evropského projektování (CEP) vzniklo v červnu 2004 jako příspěvková organizace Královéhradeckého kraje. Hlavní cíle CEP představuje zvyšování toku finančních prostředků do regionu, podpora regionálního rozvoje Královéhradeckého kraje, zvyšování jeho absorpční kapacity a rozvoj partnerství v regionu.

Centrum tedy plní všechny úlohy rozvojové agentury: Připravuje a řídí projekty spolufinancované ze zdrojů EU či jiných dotačních zdrojů, zpracovává strategie rozvoje kraje i mikroregionů, realizuje analýzy rozvoje lidských zdrojů apod. Samozřejmě poskytuje i konzultační a poradenské služby, připravuje programovou dokumentaci na příští programovací období, podílí se na spolupráci se zahraničím, a to především prostřednictvím projektů spolufinancovaných z programu Interreg IIIC.

5.4.1.3 Oblast dopravy a silničního hospodářství

Kvalitní dopravní spojení a s ním spojený dobrý stav silnic je nejen podmínkou příchodu silných investorů, ale kraj také navštíví více turistů a cestování po silnicích bude bezpečnější. Na svém území Královéhradecký kraj vlastní 3 322 kilometrů silnic.

Královéhradecký kraj převzal silnice II. a III. třídy od státu s dluhem přes 4 miliardy korun: pokud by tuto částku teoreticky během jediného roku proměnil v dokončené opravy všech silnic, stále by 700 milionů chybělo. S touto situací se potýkají ve všech krajích. Proto investice, které do silnic kraj vkládá, se snažíme upřednostňovat podle zatížení, polohy a míry poničení. Jdeme také do oprav těch komunikací, které navazují na hlavní silniční tahy. Takto se orientují také pravidla Evropské unie při udělování finanční podpory.

Zdroje celkových 1,7 miliardy korun, kterých se silnice Královéhradeckého kraje dočkaly v posledních pěti letech, se v průběhu tohoto období měnily. Před pěti lety poskytoval největší injekce. Státní fond dopravní infrastruktury a z evropských peněz šlo jen o výjimečné akce. V poslední době se kraj stále více spoléhal na svůj rozpočet a snaží se stále více inkasovat z fondů Evropské unie.

V letech 2007 - 2013 chceme na zlepšení silniční sítě kraje získat významnou finanční pomoc právě z Unie. Ročně by mělo během tohoto plánovacího období do oprav krajských silnic z evropských fondů jít 300 milionů korun ročně. Krajské investice se rozhodně neztencí, ale evropskou podporou je chceme ještě rozšířit.

V oblasti dopravní obslužnosti v roce 2006 bylo hlavním úkolem pokračování v procesu optimalizace a integrace veřejné dopravy na území Královéhradeckého kraje. Stále větší úsilí však bylo třeba věnovat správě nově zavedených integrovaných systémů na Náchodsku a na Rychnovsku.

Dvěma nejdůležitějšími úkoly bylo dokončení optimalizace v drážní dopravě, kde byl zaveden takt u 95% tratí, a provedení optimalizace a zavedení integrace na Červenokostecku a Českokalicku.

V oblasti správy integrovaných systémů pak bylo nutné kromě obvyklých racionalizačních opatření řešit navíc klíčování tržeb mezi jednotlivými dopravci, aby bylo dosaženo souladu s platnou legislativou.

Společnosti KHK spadající do oblasti dopravy a silničního hospodářství:

- příspěvková organizace Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje
- společnost OREDO s. r. o. (organizátor regionální dopravy)

5.4.1.4 Oblast sociálních věcí

V roce 2006 probíhaly intenzivní přípravy na legislativní změny v sociální oblasti, které jsou spojeny s přijetím nového zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento zákon významně mění financování této oblasti a klade důraz na sledování kvality poskytování sociálních služeb a jejich plánování. V našem kraji jsme se před několika lety zaměřili na přípravu poskytovatelů sociálních služeb na tyto změny. Bylo to zejména prostřednictvím projektů podporovaných ze zdrojů EU a krajského rozpočtu. Krajské zastupitelstvo schválilo jak krajské standardy kvality poskytovaných služeb, tak střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Královéhradeckého kraje. Důležité bylo také schválení sítě sociálních služeb našeho kraje. To vše proběhlo ještě před nabytím účinnosti nového zákona a proto pro poskytovatele sociálních služeb v našem kraji nebyl nový zákon krokem do neznáma. Královéhradecký kraj dlouhodobě podporuje poskytovatele sociálních služeb prostřednictvím své dotační politiky.

V uplynulém roce, tak jako tomu bylo i v letech minulých, spolupracoval na naplňování krajské sociální politiky výbor sociálně zdravotní, komise pro vyrovnávání příležitostí zdravotně postižených občanů, komise pro seniory a krajská řídicí skupina pro plánování sociálních služeb. Komise pro vyrovnávání příležitostí pro zdravotně postižené občany připravila návrh krajského plánu vyrovnávání příležitostí, který byl následně schválen zastupitelstvem. V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2006 realizováno několik významných investičních akcí, které byly zaměřeny na zlepšení životních podmínek v rezidenčních zařízeních, nebo reagovali na nutnost zajistit nové služby v kraji.

5.4.1.5 Oblast majetkoprávní

Majetkovou správu veškerého nemovitého majetku kraje v souladu s platnými právními předpisy a na základě rozhodnutí příslušných orgánů kraje vykonává v samostatné působnosti majetkoprávní odbor Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Pro rozhodnutí orgánů kraje zabezpečuje veškeré podklady nezbytné k uzavření smluv o nabytí a zcizení majetku nemovitého kraje, k uzavření smluv o pronájmu, výpůjčce, zřízení věcných břemen či zástavních práv.

Na základě a v rozsahu příslušného rozhodnutí orgánů kraje zajišťuje rovněž ochranu a zabezpečení nemovitého majetku, který není ve správě žádné příspěvkové organizace a nebyl pronajat nebo vypůjčen jiným právnickým osobám založených krajem.

Nemovitý majetek Královéhradeckého kraje byl v roce 2006 jednak svěřen do správy příspěvkovým organizacím zřizovaných krajem, jednak pronajímán akciovým společností v oblasti zdravotnictví. V případě ZOO Dvůr Králové byl vložen do základního jmění a.s. Právní forma společnosti OREDO je společnost s ručením omezeným.

Po projednání s ostatními odvětvovými odbory Krajského úřadu předkládá návrhy na nakládání s nepotřebným nemovitým majetkem, jak byl nabídnut v dotazníku z roku 2003 a jeho průběžné aktualizaci.

Od roku 2005 byla posílena oblast výkupu pozemků pod komunikacemi II. a III. tříd ve vlastnictví Královéhradeckého kraje.

Odbor spolupracuje s odborem ekonomickým při evidenci nemovitého majetku kraje a jeho pohybech.

Vede komplexní agendu týkající se hromadného pojištění veškerého majetku Královéhradeckého kraje od uzavření pojistných smluv, jejich aktualizaci, až po evidenci likvidace škodních událostí. Kromě toho vykonává konzultační činnost, koordinaci, monitoring a vyhodnocování průběhu pojištění.

Právní oddělení majetkoprávního odboru v samostatné působnosti dohlíží na právní čistotu prováděných majetkoprávních úkonů, kontroluje správnost a zákonnost smluv vyhotovených majetkovým oddělením odboru, spolupodílí se na přípravě interních předpisů kraje a zajišťuje vymáhání pohledávek kraje (nedoplatky kupních cen, nájemného atd.) na základě podkladů předaných odvětvovými odbory krajského úřadu.

V přenesené působnosti pak zajišťuje vymáhání pokut uložených rozhodnutím odvětvových odborů (pokud toto vymáhání není svěřeno územním finančním orgánům), rozhoduje o odvoláních do rozhodnutí obecních a městských úřadů o vyměření místních poplatků atd.

Samostatnou oblastí je právní zastupování Královéhradeckého kraje, zejména jeho příspěvkové organizace Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje a akciové společnosti Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje v soudních sporech, když na ně přešly závazky jejich právních předchůdců.

5.5 Královéhradecký kraj za rok 2007

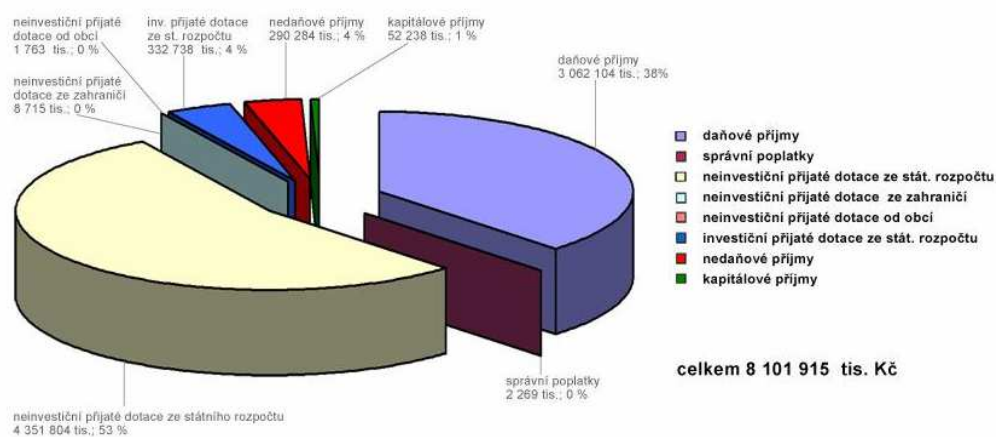
Financování Královéhradeckého kraje bylo uzavřeno v roce 2007 záporným saldem v objemu 386 mil. Kč. **Výsledek hospodaření** k 31. 12. 2007 však činil 570 mil. Kč. Byl ovlivněn zejména nižším čerpáním výdajů v objemu 262 mil. Kč, a to běžných v částce 145 mil. Kč a kapitálových ve výši 117 mil. Kč, překročením příjmů o 360 mil. Kč především v důsledku vyšších daňových příjmů (o 322 mil. Kč) při provedeném převodu 125 mil. Kč v závěru roku, při zapojení úvěru na krytí výdajové části rozpočtu v objemu 390 mil. Kč, výsledku hospodaření z minulého roku ve výši 61 mil. Kč a realizaci splátek půjček SFDI v částce 65 mil. Kč poskytnutých na předfinancování výdajů krytých z fondů EU. Financování se v příjmové části vyznačovalo plynulým uvolňováním dotací ze státního rozpočtu a příznivým plněním v oblasti daní. Byly odfinancovány veškeré požadované rozpočtované výdaje a stav finančních prostředků nebránil realizaci rozpočtového záměru kraje.

V porovnání s rokem 2006 bylo dosaženo v roce 2007 zvýšení příjmů o 76 mil. Kč a vyššího čerpání výdajů o 447 mil. Kč. Dotace poskytnuté ze státního rozpočtu zaznamenaly pokles v roce 2007 v porovnání s rokem 2006 o 170 mil. Kč, daňové příjmy vzrostly o 245 mil. Kč. Z objemu celkových příjmů činilo tedy v roce 2007 procento celkových dotací ze státního rozpočtu 57,8, daňových příjmů 37,8 a ostatních příjmů 4,4. V roce 2006 představovaly celkové dotace ze státního rozpočtu 60,5 %, daňové příjmy 35,1 % a ostatní příjmy 4,4 %. V porovnání s předcházejícím rokem se v roce 2007 zvýšil podíl kapitálových

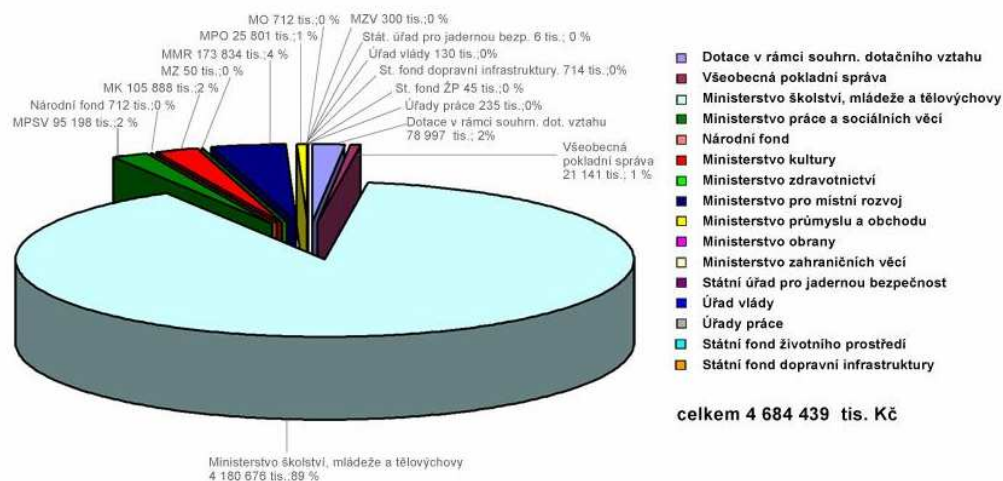
výdajů z 15,3 % na 19,7 % na úkor běžných výdajů, jejichž podíl klesl v roce 2007 na 80,3 % proti roku předcházejícímu, ve kterém činil 84,7 %.

Největší objem ze skutečně dosažených **příjmů** (8 102 mil. Kč) tvořily přijaté dotace ze státního rozpočtu (4 685 mil. Kč) představující 57,8 % jejich celkové výše, zatímco daňové příjmy (3 062 mil. Kč) dosáhly 37,8 %.

V průběhu roku byl rozpočet příjmů celkem upraven o 4 830 mil. Kč, z toho největší objem představovalo provedené posílení ze státního rozpočtu (4 606 mil. Kč), které bylo směřováno převážnou měrou do odvětví školství na pokrytí přímých nákladů na vzdělávání (4 166 mil. Kč).

Obrázek 8: Příjmy Královéhradeckého kraje za rok 2007 (v tis. Kč)

Obrázek 9: Přehled o přijatých dotacích ze státního rozpočtu v roce 2007 (v tis. Kč)

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2008

Výdaje byly čerpány objemem 8 488 mil. Kč na 97 % upraveného rozpočtu, v tom běžné výdaje byly realizovány v částce 6 818 mil. Kč a představovaly 80,3 % úhrnné výše výdajů a kapitálové činily 1 670 mil. Kč, tj. 19,7 %. Největší podíl v oblasti běžných výdajů tvořily výdaje odvětví školství (4 531 mil. Kč), a to 66,5 %, které představovaly zejména poskytnuté neinvestiční příspěvky školám a školským zařízením na přímé náklady

na vzdělávání (4 166 mil. Kč). Kapitálové výdaje byly kryty vlastními prostředky kraje z 63,5 %, přijatým úvěrem z 23,4 % a dotacemi ze státního rozpočtu z 13,1 %. Kapitálové výdaje financované prostřednictvím Fondu rozvoje a reprodukce KHK byly směřovány zejména do oblasti zdravotnictví (328 mil. Kč), dopravy (172 mil. Kč) a sociálních věcí (130 mil. Kč) a byly určeny především na rekonstrukce, výstavbu a vybavení zdravotnických a sociálních zařízení a na rekonstrukci silniční sítě. Z kapitálových výdajů financovaných v rámci odvětví činila největší objem poskytnutá investiční půjčka akciové společnosti Správa nemovitostí KHK na předfinancování nového sídla (480 mil. Kč).

Úvěr v objemu 390 mil. Kč byl zapojen na krytí kapitálových výdajů odvětví dopravy (3 mil. Kč), na krytí kapitálových výdajů spojených s průmyslovou zónou Solnice – Kvasiny (56 mil. Kč) a prostřednictvím Fondu rozvoje a reprodukce KHK (331 mil. Kč) na kapitálové výdaje odvětví dopravy, zdravotnictví a sociálních věcí. Ukazatel dluhové služby představuje 2,34 %.

Nižší čerpání výdajů bylo vykázáno u všech odvětví s výjimkou příspěvků pro sbory hasičů, u kterých byla skutečnost ve výši rozpočtu. Jejich celkové čerpání bylo v porovnání s možností danou upraveným rozpočtem ve skutečnosti nižší o 262 mil. Kč. Největší měrou se na této skutečnosti podílelo především nižší čerpání výdajů odvětví evropské integrace (105 mil. Kč), Fondu rozvoje a reprodukce KHK (41 mil. Kč), prostředků vyčleněných u činnosti krajského úřadu na vybavení nábytkem, služby a provozní vlivy RegioCentra Nový pivovar (37 mil. Kč), dále pak nižší objem vykazaný ve skutečnosti zejména u odvětví životního prostředí (31 mil. Kč) a u zdravotnictví (14 mil. Kč) u výdajů na průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny.

Na nedočerpání finančních prostředků do výše upraveného rozpočtu **u zastupitelstva kraje** o 5 492 tis. Kč se značnou měrou podílela zapojená do rozpočtu a nevyužitá v plné výši vratka předfinancování na projekt „Královéhradecký kraj, kraj vašich plánů“ – grantové schéma na podporu medializace Královéhradeckého kraje prostřednictvím propagačních a informačních kampaní (2,7 mil. Kč) a rovněž nedočerpání finančních prostředků u odměn včetně refundací a s nimi spojených výdajů (2,2 mil. Kč) z titulu nevyužití možností refundací a úhrad ušlého výdělku v plném rozsahu jejich předpokládaného objemu.

V porovnání s možností danou upraveným rozpočtem byla **u činnosti krajského úřadu** vykázána nižší skutečnost výdajů o 42 220 tis. Kč, na které se podílely převážnou měrou nižší výdaje vyčleněné na vybavení nábytkem, služby a provozní vlivy RegioCentra Nový pivovar (37,2 mil. Kč) zejména v důsledku nerealizování některých nákupů prostřednictvím tohoto odvětví vzhledem k založení Správy nemovitostí Královéhradeckého kraje a. s. a z důvodu pozdějšího přestěhování krajského úřadu proti původnímu předpokladu.

U ostatních běžných výdajů (nižší skutečnost o 4,2 mil. Kč) se projevila úsporná opatření, zejména v oblasti informační techniky, selekce nabídek od různých oslovených firem na dodávky materiálu a služeb a nižší čerpání výdajů v souvislosti s nižším počtem zaměstnanců.

U odvětví **životního prostředí** byla vykázána nižší skutečnost o 31 495 tis. Kč, než byla dána možnost upraveným rozpočtem, a to především v důsledku nižší skutečnosti u výdajů vyčleněných na vodohospodářské akce dle vodního zákona zejména z důvodu nutnosti vytvoření zůstatku 10 mil. Kč jako zákonné rezervy na havárie a nesplnění příjmů u plateb za odebrané množství podzemní vody o 4,6 mil. Kč; jedná se o prostředky, které lze dle vodního zákona použít pouze na tento účel, a budou tedy využity v průběhu následujících let. Nedočerpány zůstaly i finanční prostředky v objemu 7,7 mil. Kč poskytnuté ze státního rozpočtu na odstranění nebezpečných odpadů v areálu FOMA Bohemia, které budou využity v roce 2008 (možnost čerpání do 30. 6. 2008). Finanční prostředky tohoto odvětví byly ve skutečnosti zaměřeny zejména na podporu činnosti ZOO Dvůr Králové a. s., na rozvoj infrastruktury obcí do 2000 EO a na hospodaření v lesích. V rámci grantových a dílčích programů a samostatných projektů byly čerpány finanční prostředky na podporu odpadového hospodářství, na projekty vodního hospodářství, na příspěvky EVVO a příspěvky na projekty NATURA 2000 a záchrany druhů.

Výše výdajů odvětví **volnočasových aktivit** vykázala téměř stoprocentní plnění (nedočerpáno 261 tis. Kč). U výdajů vyčleněných na grantové a dílčí programy a samostatné projekty, které představují nejvyšší objem tohoto odvětví a jsou směřovány na podporu subjektů vyvíjejících činnost v oblasti práce s dětmi a mládeží, tělovýchovy a sportu formou dotačních programů, došlo k nečerpání 149 tis. Kč, na kterém se největší měrou podílejí vratky z drobných programů. Ostatní výdaje byly vynaloženy zejména na financování soutěží a přehlídek, a to jak regionálního charakteru, tak soutěží vyhlašovaných MŠMT ČR, na podporu středisek volného času a na financování Her III. Letní Olympiády dětí a mládeže.

K nižšímu čerpání výdajů odvětví **dopravy** o 8 503 tis. Kč došlo zejména u kapitálových výdajů (6,4 mil. Kč) dotovaných ze státního rozpočtu. Jednalo se o ne plně využitou refundaci výdajů poskytnutou na obnovu silničního majetku v závěru roku (3,5 mil. Kč) a o částečně nevyčerpanou dotaci poskytnutou rovněž v závěru roku na financování komunikací v rámci průmyslové zóny (2,8 mil. Kč), která byla využita na úhradu faktury začátkem ledna 2008. Od 1. 4. 2007 přešly rozhodující činnosti, které původně vykonávala příspěvková organizace SÚS KHK, na akciovou společnost. Vzhledem k tomu se v průběhu roku podstatně snížil rozpočet příspěvku PO na provoz a zvýšily ostatní běžné výdaje, ve kterých se promítly výdaje kraje za prováděnou údržbu silnic touto organizací.

Skutečný objem výdajů odvětví **cestovního ruchu** se pohyboval téměř na úrovni upraveného rozpočtu (nedočerpáno 102 tis. Kč). Finanční prostředky byly využity převážnou měrou na podporu činnosti turistických informačních center, na podporu činnosti destinačních společností, na podporu Klubu českých turistů (značení pěších tras a cyklotras), rozvojové dokumenty kraje v oblasti cestovního ruchu, na nákup a vydávání propagačních materiálů, realizace tuzemských a zahraničních veletrhů.

Nižší čerpání u odvětví **správy majetku kraje** (o 4 590 tis. Kč) bylo ovlivněno úhradou výdajů za výkupy pozemků pod komunikacemi ze státního rozpočtu uskutečněných v minulých letech (3,9 mil. Kč) a nižší skutečností výdajů na soustředěné pojištění majetku kraje vzhledem k prováděné přefakturaci akciovým společnostem SÚS KHK a ZOO Dvůr Králové n. L. (0,7 mil. Kč). Největší objem finančních prostředků tohoto odvětví představovala poskytnutá investiční půjčka akciové společnosti Správa nemovitostí Královéhradeckého kraje ve výši 480 mil. Kč na předfinancování nového sídla kraje.

Skutečnost výdajů odvětví **evropské integrace** zůstala za rozpočtovým předpokladem o 105 356 tis. Kč. Jedná se především o značné neplnění výdajů vyčleněných rozpočtem na kofinancování a předfinancování, a to jak běžných (26 mil. Kč), tak kapitálových (34 mil. Kč). V rámci těchto výdajů bylo čerpání pouze částečné, protože většina projektů je víceletých, časově se neshodují s rozpočtovým rokem. Jednalo se např. o objemově nejvýznamnější nečerpání u projektu Norských fondů, u kterých se hlavní využití vyčleněných finančních prostředků posouvá do roku 2008 a 2009. Dotace ze státního rozpočtu, která je účelově určená na rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání a je možno ji čerpat i v dalších letech, byla v roce 2007 využita ve výši 24 mil. Kč. V průběhu roku byly poskytnuty další finanční prostředky v objemu 19 mil. Kč. Do roku 2008, ve kterém by mělo dojít i k závěrečnému vyúčtování s konečnými příjemci, se převádí 12 mil. Kč. U projektů EPC a AKKORD bylo na základě vyúčtování vráceno ze státního rozpočtu předfinancování ve výši 22 mil. Kč. Regionální radě regionu soudržnosti Severovýchod bylo na dotacích poskytnuto 18,6 mil. Kč. V rámci finančního vypořádání bylo v letošním roce vráceno 17,5 mil. Kč. V závěru roku byla zapsána do obchodního rejstříku nově založená akciová společnost Centrum evropského projektování.

Rozpočtového předpokladu bylo téměř dosaženo u čerpání výdajů odvětví **školství**. Jejich převažující část tvořily, jako každoročně, výdaje na přímé náklady na vzdělávání hrazené z účelových dotací státního rozpočtu, a to ve výši 4 166 mil. Kč, představující 92 % celkového objemu výdajů tohoto odvětví. Negativní vliv mělo snížení dotací přidělených z MŠMT na výpočetní techniku a související služby. Dotace státu na SIPVZ ve výši 4,7 mil. Kč poskytnutá v roce 2007 byla v porovnání s rokem 2006 (54,2 mil. Kč)

pouze symbolická a tento výpadek byl částečně kompenzován zabezpečením programového vybavení pro střední školy z prostředků kraje. Příspěvky PO na provoz byly uvolněny v plné výši rozpočtovaného objemu. Ostatní běžné výdaje byly téměř dočerpány. Z rozpočtu odvětví školství byla částečně profinancována nezbytná obnova inventáře škol a domovů mládeže, která je vynucena hygienickými normami. Odborem školství je toto považováno za jednu z priorit, prostředky byly organizacím rozděleny až dodatečně z posílení rozpočtu provedeného v rámci rozdělení disponibilních zdrojů z výsledku hospodaření za rok 2006. Reálná potřeba školských subjektů je však výrazně vyšší.

U odvětví **zdravotnictví** došlo k nižšímu čerpání výdajů v porovnání s možností danou upraveným rozpočtem o 13 855 tis. Kč především z důvodu nižší skutečnosti výdajů vyčleněných na průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny (o 13 553 tis. Kč). V průběhu roku došlo k přehodnocení některých položek plánu v investiční části ability Oblastní nemocnice Rychnov n. Kn. a. s. s tím, že bude realizována jedna zásadní akce v roce 2008. Plánované neinvestiční prostředky vzhledem k interním úpravám, které musí předcházet vlastní realizaci, budou přesunuty v nezměněném rozsahu do roku 2008. Příspěvky na provoz poskytnuté příspěvkovým organizacím zřizovaným krajem a neinvestiční dotace akciovým společností založeným krajem byly uvolněny v plné výši rozpočtovaného objemu a tvořily 78,9 % celkových výdajů tohoto odvětví.

Téměř na úrovni možnosti upraveného rozpočtu je rovněž skutečnost výdajů odvětví **kultury** (nedočerpáno pouze 54 tis. Kč). Necelou polovinu celkového objemu (42,7 %) představovaly poskytnuté příspěvky PO na provoz. Součástí rozpočtu odvětví se staly i účelové dotace poskytnuté v průběhu roku ze státního rozpočtu, z toho největší objem představující dalších 43,1 % celkové výše skutečných výdajů tohoto odvětví byl určen pro Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové na výstavbu knihovnicko-informačního centra. Grantové programy byly směřovány na podporu a rozvoj profesionálních a neprofesionálních kulturních aktivit, na podporu publikační činnosti a literatury a na obnovu památkového fondu na území Královéhradeckého kraje. Mimo to byla kulturní činnost podporována dotacemi pořadatelům, nad jejichž akcemi převzala trvalou záštitu Rada Královéhradeckého kraje.

K nižšímu čerpání výdajů odvětví **sociálních věcí** o 1 299 tis. Kč došlo především z důvodu úspory běžných výdajů na sociální služby zejména vlivem přednostního zapojení programů dotovaných ze státního rozpočtu (0,8 mil. Kč), úsporou běžných výdajů u zařízení pro výkon pěstounské péče (0,3 mil. Kč), dále pak v důsledku převodu části financování projektu Operačního programu rozvoje lidských zdrojů krytého účelovou dotací ze státního rozpočtu do roku 2008 a vrácení části dotace ze státního rozpočtu za nečerpaný příspěvek

zřizovateli zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Vzhledem k tomu, že od 1. 1. 2007 nabyl účinnosti zákon o sociálních službách, na základě kterého došlo k základní změně struktury příjmů poskytovatelů sociálních služeb, jejichž největší objem představují dotace ze státního rozpočtu, tvořily příspěvky PO na provoz v roce 2007 pouze 17,4 % celkového objemu tohoto odvětví v porovnání s rokem 2006, kdy se na něm podílely největší měrou, a to 68 %.

Za rozpočtovým předpokladem zůstala i skutečnost odvětví **regionálního rozvoje**, a to o 2 063 tis. Kč, zejména u výdajů určených na grantové a dílčí programy a samostatné projekty (o 1 375 tis. Kč) v převážné míře z důvodu, že některé obce odmítly dotaci v závěru roku a nebyla již možnost tyto finanční prostředky přidělit jinému zájemci. Z celkové skutečně dosažené výše výdajů tohoto odvětví tvořily největší objem výdaje vynaložené na program obnovy venkova (33,5 %), dále na průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny (28,5 %) a na grantové a dílčí programy a samostatné projekty (25,9 %).

Úrovně rozpočtového předpokladu bylo téměř dosaženo u výdajů odvětví **územního plánování**. K nedočerpání 49 tis. Kč došlo převážně z důvodů nižších skutečných nákladů proti plánovaným na připravované akce a projekty a také z hlediska zajištění výběru zpracovatele jednotlivých územně plánovacích dokumentací a studií s kladením důrazu zejména na hospodárnost a zároveň dodržení efektivnosti a účelnosti vynakládaných finančních prostředků. Finanční prostředky tohoto odvětví byly čerpány na studie, projekty a akce, ze kterých objemově nejvýznamnější byly výdaje spojené s technickou pomocí při zpracování územně-analytických podkladů KHK (0,8 mil. Kč), výdaje na zpracování „Jednotné digitální technické mapy Královéhradeckého kraje“ v částce 1 mil. Kč, „Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje“ ve výši 0,5 mil. Kč, „Studie řešící umístění větrných elektráren v Královéhradeckém kraji“ představující 0,5 mil. Kč a „Studie surovinové politiky Královéhradeckého kraje“ v objemu 0,4 mil. Kč.

Přestože byly z **Fondu rozvoje a reprodukce** Královéhradeckého kraje odfinancovány veškeré požadované výdaje, bylo jeho čerpání proti možnosti upraveného rozpočtu nižší o 40 519 tis. Kč, a to zejména u odvětví školství (o 11 681 tis. Kč), zdravotnictví (o 10 050 tis. Kč) a sociálních věcí (o 8 248 tis. Kč). Úvěr byl využit na krytí kapitálových výdajů v celkovém objemu 331 077 tis. Kč v porovnání s upraveným rozpočtem představujícím 333 465 tis. Kč. U odvětví školství se nepodařilo v potřebném rozsahu zabezpečit nutnou reprodukci majetku, tj. opravy a rekonstrukce budov škol a školských zařízení, vzhledem k tomu, že reálná potřeba byla výrazně vyšší, než umožňoval rozpočtovaný objem. Část prostředků, o které byl rozpočet navýšen až v závěru roku, nebyla dočerpána z důvodu posunu realizace stavebních akcí. Prostředky, které zůstaly v rozpočtu

FRR pro odvětví školství nerozděleny, byly vázány jako zdroj krytí na rekonstrukci školní jídelny VOŠ, SOŠ a SOU Kostelec n. Orł., jejíž realizace byla dočasně pozastavena. U odvětví zdravotnictví se nižší čerpání projevilo u velkých investičních akcí u Oblastní nemocnice Náchod a. s. a Oblastní nemocnice Jičín a. s. z důvodu rozpracovanosti akcí přecházejících do dalšího roku. Příčinou nečerpání některých drobných akcí bylo přehodnocení termínu jejich realizace vzhledem k provozním problémům uvnitř zdravotnických zařízení. U odvětví sociálních věcí bylo důvodem nečerpání především zahájení větších akcí až v podzimních měsících, a tím posun jejich dokončení do následujícího roku.

Nečerpaný objem Fondu rozvoje a reprodukce Královéhradeckého kraje byl zapojen do rozpočtu na rok 2008.

Příspěvkové organizace

Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje dosáhla za rok 2007 zisku v objemu 6 756 tis. Kč. Výše zisku byla ovlivněna ostatními výnosy v hlavní činnosti, a to především výnosy z prodeje nepotřebného materiálu, z aktivace vnitropodnikových služeb a náhrad za omezené užívání nemovitostí. Od 1. 4. 2007 vykonávala příspěvková organizace pouze některé činnosti, rozhodující činnosti převzala nově vzniklá akciová společnost. Vzhledem k tomu, že náklady na provoz mechanismů se rozpouštěly pouze na jejich výkony za tři měsíce roku, projevilo se tato skutečnost na celkovém výsledku HOČ. Kladný výsledek hospodaření je navrhován převést do rezervního fondu organizace.

Příspěvková organizace **Centrum evropského projektování** vykázala ztrátu 2 127 tis. Kč, která byla ovlivněna především nárůstem provozních nákladů v souvislosti s rozšířením činnosti organizace. Vzhledem k potřebě zajištění stanovených prací a služeb pro veřejnost došlo k nárůstu počtu zaměstnanců a s tím souvisejícím zvýšeným nákladům. Nemalou měrou se ve zvýšených provozních výdajích promítla i změna sídla organizace koncem roku, kde stouply i náklady na nájemné. Dalším nákladovým zatížením bylo technické a organizační zajištění provozu kanceláře Královéhradeckého kraje v Bruselu a její prezentace. Pokrytí ztráty bylo Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje schváleno 3. 4. 2008, a to 1 291 tis. Kč na úkor výsledku hospodaření a 836 tis. Kč z vlastních zdrojů této organizace.

Z celkového počtu 118 **škol a školských zařízení** dosáhlo 101 organizací zisk v celkovém objemu 19 270 tis. Kč, 17 skončilo vyrovnaným výsledkem hospodaření a žádná organizace nevykázala ztrátu. V průběhu roku se snížil počet školských organizací sloučením o 2 a zrušena byla 1 organizace. Celkovou výši výsledků hospodaření velmi výrazně ovlivnily zisky z doplňkové činnosti, v případě hlavní činnosti měl rozhodující vliv vývoj topné sezóny,

některé organizace prostředky určené k úhradě energií v závěru roku nedočerpaly. Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje dne 15. 5. 2008 bylo schváleno převést do fondů organizací 17 173 tis. Kč, nerozděleno zůstává 2 097 tis. Kč (část je určena na pokrytí ztrát z minulých let, část tvoří předepsané a neuhrazené pohledávky za ošetrovné děti z dětských domovů).

Z 5 příspěvkových organizací odvětví **zdravotnictví** skončily 3 s kladným výsledkem hospodaření v celkovém objemu 3 237 tis. Kč, 1 s vyrovnaným výsledkem hospodaření a 1 se ztrátou 670 tis. Kč. Vykázané zisky byly ovlivněny neplánovanými doplatky od zdravotních pojišťoven za rok 2006. Výsledky hospodaření PO odvětví zdravotnictví, rozdělení zisku do fondů organizací a pokrytí ztráty z výsledku hospodaření Královéhradeckého kraje byly schváleny Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje 3. 4. 2008.

Z 11 příspěvkových organizací odvětví **kultury** dosáhlo kladného výsledku hospodaření 7 organizací v celkovém úhrnu 435 tis. Kč, 2 skončily vyrovnaným výsledkem hospodaření a 2 organizace ve ztrátě představující v celkovém objemu 1 089 tis. Kč. Vykázané zisky byly ovlivněny jak zvýšenými výnosy, tak úsporou nákladů. Ke ztrátě došlo u jedné organizace především z důvodu nižších příjmů z titulu ukončení archeologického výzkumu, u druhé pak zvýšenými náklady, které si vyžádalo stěhování organizace do nového sídla, včetně přemístění všech sbírkových předmětů. Pokrytí ztráty je navrhováno řešit v roce 2008 z rozpočtu KHK, zisk je doporučován k rozdělení do fondů organizací a u jedné organizace ještě navíc k úhradě ztráty z roku 2006.

Z celkového počtu 25 příspěvkových organizací odvětví **sociálních věcí** skončilo 23 s kladným výsledkem hospodaření v celkovém objemu 4 140 tis. Kč a Zastupitelstvem KHK 14. 2. 2008 bylo schváleno převést celou částku do fondů organizací, 2 organizace pak skončily vyrovnaným výsledkem hospodaření. Od 1. 1. 2007 nabyl účinnosti zákon o sociálních službách, na základě kterého došlo k základní změně struktury příjmů poskytovatelů sociálních služeb, jejichž největší objem představují dotace ze státního rozpočtu a jsou ovlivněny rovněž skladbou klientů. Dopady tohoto zákona vedly ředitele organizací k aktivnímu přístupu zajištění příjmů od klientů a zdravotních pojišťoven. Kladné hospodaření bylo způsobeno zejména vyššími příjmy od klientů, než s kterými bylo uvažováno v rozpočtu.

Podíl organizací vykazujících k 31. 12. 2007 zisk činil 83,8 % z celkového počtu 161, vykazujících ztrátu 2,5 % a vyrovnané hospodaření 13,7 %.

Závazné ukazatele příspěvků PO na provoz ani investičních dotací zřízeným PO nebyly překročeny. Stanovené odvody z investičních fondů nebyly splněny v plné výši vzhledem k nedostatku finančních prostředků, a to u Zdravotnické záchranné služby KHK

(o 284 tis. Kč), u Galerie výtvarného umění v Náchodě (o 100 tis. Kč) a Regionálního muzea v Náchodě (o 78 tis. Kč). Organizace provedly tuto zbývající část odvodů až v roce 2008.

Obchodní společnosti

Ekonomika **ZOO Dvůr Králové n. L. a. s.** byla v roce 2007 vyrovnaná, byly dořešeny otázky metodiky účetnictví a daní, které ještě souvisely se změnou právní formy realizovanou v roce 2006. Náklady na provoz zaznamenaly v porovnání s minulým rokem nárůst 19 097 tis. Kč (DPH byla uplatněna na vstupu u všech činností). Byly zatíženy částkou 12 624 tis. Kč za odpisy dlouhodobého majetku, které byly vyšší proti předcházejícímu roku o 3 386 tis. Kč. Důvodem bylo vložení majetku od zakladatele v březnu 2006, tzn. odpisování bylo zahájeno až od měsíce dubna. Celkové výnosy dosáhly proti roku 2006 zvýšení o 21 464 tis. Kč a byly ovlivněny zvýšenou návštěvností. Nejvyšších tržeb bylo dosaženo z prodeje služeb návštěvníkům, a to 73 968 tis. Kč, představujících nárůst 10 250 tis. Kč. Tyto tržby, kromě vstupného v částce 43 875 tis. Kč, výrazně ovlivnil hotel Safari, kde tržby představovaly částku 11 016 tis. Kč a meziroční nárůst činil 7,2 %. Nezanedbatelné byly i tržby za prodané obchodní zboží, které se zvýšily o 2 574 tis. Kč a činily 12 217 tis. Kč. Společnost vykázala kladný výsledek hospodaření v objemu 2 440 tis. Kč.

Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje a. s. vykázala zisk v objemu 3 421 tis. Kč. Náklady byly čerpány největší měrou na silnice II. a III. třídy a činily včetně nákladů na zabezpečení správy nemovitostí a výkonu dalších práv a povinností pro KHK 229 965 tis. Kč, tj. 68,5 % jejich celkového objemu. Další náklady, a to 10,5 % úhrnné výše byly vynaloženy na silnice I. třídy a 21 % představovaly ostatní náklady včetně nákladů na zakázky mimo silniční síť. Největší objem výnosů tvořily příjmy za provedené opravy a údržbu silniční sítě v majetku Královéhradeckého kraje.

Správa nemovitostí Královéhradeckého kraje a. s. zahájila svou činnost 1. 11. 2007. Ke konci roku skončila ztrátou, ke které došlo zejména v důsledku toho, že nebyly realizovány všechny platby související se zahájením provozu RegioCentra Nový pivovar a z důvodu neobsazení všech komerčních ploch.

Z pěti akciových společností odvětví **zdravotnictví** dvě vykázaly zisk a tři ztrátu. Na zhoršených výsledcích se podílel nárůst mzdových nákladů související s legislativními změnami Zákoníku práce, významnou nákladovou položkou ovlivňující ztrátu byly i odpisy dlouhodobého hmotného majetku. Kladný výsledek hospodaření byl standardně vykázán u Oblastní nemocnice Trutnov a. s., přičemž byl dodržen závazek navýšení osobních nákladů vyplývající z kolektivní smlouvy na rok 2007. V důsledku efektivního řízení vykázal mírný zisk i Zdravotnický holding KHK a. s.

Hlavní náplní společnosti **OREDO s. r. o.** odvětví **dopravy** je organizace dopravní obslužnosti veřejné dopravy v Královéhradeckém kraji. Na tuto činnost byla v roce 2007 krajem poskytnuta neinvestiční dotace v objemu 3 000 tis. Kč. Další finanční prostředky obdržela společnost za fakturované služby, a to především na základě „Smlouvy o vytvoření a provozování IDS“ s Královéhradeckým krajem (2 472 tis. Kč). Menší část příjmů pak pocházela ze spolupráce na projektech dopravní obslužnosti pro města Česká Lípa, Nový Bydžov, Trutnov a Hořice v celkovém objemu 597 tis. Kč a z prodeje jízdních řádů ve výši 235 tis. Kč.

Podrobnější přehled o hospodaření obchodních společností je uveden v následující tabulce.

Tabulka 5: Přehled o hospodaření obchodních společností za rok 2007 (v tis. Kč)

Organizace	Výnosy	Neinvestiční dotace	Náklady	Výsledek hospodaření	
				zisk	ztráta
kap. 02 - životní prostředí a zemědělství					
v tom:					
ZOO Dvůr Králové a. s.	93 180	50 179	140 919	2 440	
Celkem	93 180	50 179	140 919	2 440	
kap. 10 - doprava					
v tom:					
Správa a údržba silnic KHK, a.s. *		0		0	
OREDO s.r.o., Hradec Králové	3 307	3 000	6 299	8	
Celkem	3 307	3 000	6 299	8	
kap. 12 - správa mejtku kraje					
v tom:					
Správa nemovitostí KHK, a.s.	4 443	0	17 103		12 660
Celkem	4 443	0	17 103		12 660
kap. 15 - zdravotnictví					
v tom:					
Oblastní nemocnice Jičín a.s.	474 624	22 282	501 745		4 839
Oblastní nemocnice Náchod a.s.	648 434	22 324	689 112		18 354
Oblastní nemocnice Rychnov n.Kn. a.s.	189 208	30 043	237 312		18 061
Oblastní nemocnice Trutnov a.s.	357 305	28 307	383 263	2 349	
Zdravotnický holding KHK a.s.	136 714	8 036	144 745	5	
Celkem	1 806 285	110 992	1 956 177	2 354	41 254

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2008

Poznámka: (po auditu)

Bylo provedeno **finanční vypořádání za rok 2007** s příslušnými ministerstvy a státními fondy, které poskytly KHK v průběhu roku 2007 účelové prostředky (Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Státní fond dopravní infrastruktury, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Úřad vlády). Finanční prostředky ze státního rozpočtu nebyly využity v plné výši. V rámci finančního vypořádání Královéhradeckého kraje za rok 2007 bylo vráceno na účty příslušných ministerstev, a to Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže

a tělovýchovy ČR, Ministerstvu kultury ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost celkem 1 557 tis. Kč. Jedná se zejména o vrácení nedočerpaných účelových dotací poskytnutých MŠMT ve výši 1 474 tis. Kč a určených především na přímé náklady na vzdělávání. Ve zdrojové části finančního vypořádání KHK se promítají vratky provedené organizacemi, obcemi a DSO v roce 2008, které představují nevyčerpané prostředky poskytnutých dotací v roce 2007, a to jak ze státního rozpočtu, tak i z rozpočtu Královéhradeckého kraje, dále pak odvody z investičních fondů příspěvkových organizací, které měly být provedeny v roce 2007 a vypořádání zálohového příředu do sociálního fondu KHK.

Přezkoumání hospodaření Královéhradeckého kraje za rok 2007 bylo provedeno Ministerstvem financí ČR a nebyly zjištěny chyby a nedostatky uvedené v ustanovení § 10 odst. 3 písm. c) zákona č. 420/2004 Sb. spočívající v porušení rozpočtové kázně, v neúplnosti, nesprávnosti nebo neprůkaznosti vedení účetnictví, v pozměňování záznamů nebo dokladů v rozporu se zvláštními předpisy, v porušení povinností nebo překročení působnosti územního celku stanovených zvláštními právními předpisy, v neodstranění nedostatků zjištěných při přezkoumání hospodaření za předchozí roky, v nevytvoření podmínek pro přezkoumání hospodaření podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 420/2004 Sb., znemožňující splnit požadavky stanovené v § 2 a § 3 uvedeného zákona.

5.6 Královéhradecký kraj v roce 2008 a následujících letech

Hospodářský výsledek za rok 2007

Výsledek hospodaření kraje za rok 2007 činí 570 milionů korun. Půlmiliardu použije kraj v roce 2008 ve všech svých oblastech.

Nejvíce peněz z tohoto zdroje, s jehož rozdělením již souhlasili krajští zastupitelé, směřuje do dopravy, investic krajského fondu rozvoje a reprodukce či regionálního rozvoje.

Do oblasti dopravy by mělo jít z výsledku hospodaření za rok 2007 celkem 190 milionů korun. Z toho 65 milionů korun kraj použije na úhradu dopravní obslužnosti, 60 milionů korun půjde na údržbu silnic II. a III. třídy a 50 milionů korun na investice. Ostatní výdaje v dopravě spolknou drobnější kapitálové výdaje.

Z krajského fondu rozvoje a reprodukce půjde z hospodářského výsledku celkem 140 milionů korun. Vedle dopravy z těchto peněz dostane 54 milionů korun zdravotnictví, školství přes dvacet milionů korun a přes dvanáct milionů korun půjde do sociální oblasti. Z výsledku hospodaření také vyplývá, že kraj v roce 2007 opět rekordně investoval. Přestože v roce 2006 dosáhly kapitálové výdaje kraje rekordních 1,23 miliardy korun, loňské

zaznamenaly index nárůstu o 36 procent: dosáhly výše 1,67 miliardy korun. Celkový objem krajského rozpočtu činí ročně přes devět miliard korun.

Silnice

V polovině roku 2008 se Královéhradecký kraj ucházel o 996 milionů korun z fondů Evropské unie. Peníze mají významně podpořit tři desítky projektů silničních rekonstrukcí. Kraj o finanční podporu požádal v rámci druhé výzvy žádostí z regionálních operačních programů.

Celkem by se díky projektům zařazeným do druhé výzvy měla zlepšit kvalita více než 90 kilometrů silnic a dvanácti mostů. Většina staveb by měla začít v roce 2009, nejpozději by se měly rozběhnout v roce 2011. Mezi nejnákladnější akce z tohoto seznamu patří například rekonstrukce dvanáctikilometrového úseku silnice II/297 z Čisté do Dolního Maršova za 160 milionů korun či rekonstrukce komunikace II/304 z České Skalice směrem na Trutnov.

V rámci první výzvy, která se začala projednávat v únoru roku 2008 se kraj uchází celkem o zhruba 600 milionů korun na rekonstrukce svých silnic. Z těchto peněz zaplatí stavební akce na silnicích, které probíhaly v roce 2007 nebo proběhnou v průběhu roku 2008.

Celkově by měly rekonstrukce dopravně významných silnic Královéhradeckého kraje získat z evropských zdrojů v letech 2007 až 2013 více než 2 miliardy korun.

V Královéhradeckém kraji leží celkem 3 752 kilometrů silnic. Z toho 430 kilometrů silnic I. třídy, 901 kilometrů II. třídy a 2 421 kilometrů silnic III. třídy. Kraji patří silnice II. a III. třídy.

Hospodářská krize

Kraje v roce 2009 kvůli krizi přijdou na daních od státu asi o sedm miliard korun. Očekává se, že schodek státního rozpočtu v letošním roce může překročit 150 miliard korun. Původně se počítalo se schodkem 38,1 miliardy korun. Důvodem je propad ekonomiky, který se projeví na nižším růstu HDP. S tím klesnou i příjmy z daní, na kterých jsou kraje závislé. O kolik přijde Královéhradecký kraj na výnosu ze sdílených daní lze jen odhadovat. Problém se netýká jen roku 2009. Lze odůvodněně očekávat, že stejný propad v hospodaření veřejných rozpočtů bude i v roce 2010. Jisté dozvuky budou nepochybně i v roce 2011. Řešením je šetřit na běžných výdajích a omezit i některé příspěvky. Prodej majetku či rušení naplánovaných investic se nedoporučuje. Dále by vláda na toto přechodné období, kdy dochází k poměrně velkému výpadku těchto daňových příjmů, mohla přistoupila k plnému profinancování přenesené státní správy na kraje.

5.7 Kraj – plátce DPH

S účinností od 1.1.2009 vstupuje v platnost zákon č. 302/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Hlavním důvodem provedených úprav je zajištění aplikace Směrnice Rady 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, se kterou je zákon o dani z přidané hodnoty harmonizován. V souvislosti s touto změnou je Královéhradecký kraj registrován k DPH od 1.1.2009 a stává se plátcem DPH. V rámci této registrace bylo kraji přiděleno DIČ: CZ70889546. V současné době je zdaňovací období čtvrtletní.

Kraj je počínaje dnem 1.1.2009 povinen uplatňovat daň u uskutečněných plnění, která jsou předmětem daně. V souladu se zákonem o dani z přidané hodnoty vystavuje doklady a uplatňuje správnou sazbu daně (snížená ve výši 9%, základní ve výši 19 %) nebo osvobození od daně. O údajích vztahujících se k jeho daňové povinnosti vede evidenci pro daňové účely.

Kraj jako plátce má nárok na odpočet daně při změně režimu u zboží pořízeného za posledních 12 měsíců před datem registrace, které je k datu registrace jejím obchodním majetkem a má nárok na odpočet daně u služeb, které jsou k datu registrace jejím obchodním majetkem.

Kraj má nárok na odpočet daně u přijatých zdanitelných plnění, která použije k uskutečnění své ekonomické činnosti. Plný nárok na odpočet daně má u přijatých zdanitelných plnění, která použije k výhradně pro uskutečnění plnění v § 72 odst. 2 ZDPH. Nárok na odpočet daně nemá u plnění použitých k výkonu veřejné správy, plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet daně (např. pronájem bytů), při pořízení osobního automobilu nebo plnění použitých k reprezentaci.

Pokud plnění použije současně k výkonu veřejné správy a ekonomické činnosti, má nárok pouze v poměrné výši.

Obecně pro všechny kraje

Podle zákona o dani z přidané hodnoty jsou osobami povinnými k dani právnické nebo fyzické osoby, které samostatně uskutečňují ekonomickou činnost. Osobou povinnou k dani je i právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomickou činnost.

Kraje nejsou osobou povinnou k dani, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. V takovém případě vystupují jako správní orgány. Jedná se o výkon působností v oblasti veřejné správy, kterou kraj vykonává v rámci samostatné nebo přenesené působnosti (včetně správních a jiných poplatků).

Pokud kraj prodává vlastní majetek, který používala k veřejnoprávní činnosti, nezapočítává se mu úplata do obratu, protože prodej takového majetku není předmětem daně. Kraj takový majetek pořídil a prodává jako osoba nepovinná k dani.

Kraj, který vedle výkonu působností v oblasti veřejné správy, uskutečňuje ekonomickou činnost, např. dodání zboží, poskytnutí služby, převod nemovitosti, nebo soustavné využívání hmotného a nehmotného majetku za účelem získání příjmu, je osobou povinnou k dani, která sleduje obrat a při překročení stanoveného obratu je povinen se registrovat. Kraj se vždy považuje za osobu povinnou k dani, pokud uskutečňuje plnění uvedené v příloze č. 3 zákona o dani z přidané hodnoty.

Obratem kraje je souhrn úplat nebo částek za uskutečněná plnění v tuzemsku, bez ohledu na to, jak o nich účtuje (na výnosech nebo rozpočtových příjmech).

Některé příklady, kdy úplata za uskutečněné plnění vstupuje do obratu

- úplata za hlášení v regionálním rozhlasu,
- úplata za dodání zboží v informačním centru – prodej map, pohlednic, dárkových předmětů,
- úplata z prodeje krajských novin,
- úplata za poskytování parkovacích služeb,
- úplata za prodej stavebního pozemku,
- úplata za poskytnutí věcného břemene,
- úplata za prodej nalezených věcí, které nejsou „investičním majetkem“,
- úplata za pronájem hmotného movitého majetku,
- úplata za soustavné využívání hmotného nemovitého majetku - pronájem pozemku, pronájem staveb, bytů, nebytových prostor.

Některé příklady, kdy úplata za uskutečněné plnění nevstupuje do obratu:

- úplata za zapůjčení hřiště, tělocvičny - pokud se jedná o zapůjčení hřiště osobám, které sportovní činnost vykonávají nebo právnickým osobám pro výkon sportovní činnosti jejich zaměstnanců, či členů, nikoliv zapůjčení hřiště právnickým nebo fyzickým osobám k uskutečňování jejich ekonomické činnosti,
- úplata z provozování koupaliště – poskytování služby úzce související se sportem nebo tělesnou výchovou osobám, které sportovní nebo tělovýchovnou činnost vykonávají,

- úplata ze vstupného do kina – provozování kulturního zařízení a prodej vstupenek
- úplata z půjčování knih – činnost knihovny patří mezi poskytování kulturních služeb,
- úplata za prodej „investičního“ majetku, který je obchodním majetkem.

Jestliže kraj uskutečňuje pouze plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně není oprávněn podat přihlášku k registraci. Jakmile začne uskutečňovat zdanitelné plnění nebo plnění osvobozené s nárokem na odpočet daně, je povinna podat přihlášku k registraci, pokud její celkový obrat za plnění, která se do obratu započítávají, překročí 1 000 000 Kč.

5.8 Efektivnost hospodaření a kontrola

Provozování veřejných služeb by mělo být efektivní. Toho lze dosáhnout i na krajské úrovni řízením zvyšování kvality. Zde jsou uvedeny některé metody směřující ke zvyšování kvality a efektivnímu hospodaření. Zvyšování kvality řízení by mělo vést k vyšší efektivnosti hospodaření. Otázkou ovšem zůstává, jak vysoké jsou náklady související s implementací konkrétního projektu zvyšování kvality řízení garantovaného například Ministerstvem vnitra České republiky (materiálové, dokumentace, mzdové, marketingové, ...).

Metody směřující k efektivnímu hospodaření:

- Konkurence,
- Zdokonalené rozpočtové hospodaření,
- Veřejná kontrola.

Metody směřující ke zvyšování kvality:

- orientace na výsledek,
- benchmarking,
- model EFQM,
- model CAF,
- systém řízení kvality dle metodiky ISO 9001, ISO 14001 a ISO 17799,
- Balance Scorecard (metoda BSC, metoda vyvážených ukazatelů),
- zapojování veřejnosti do rozhodovacího procesu při respektování trvale udržitelného rozvoje,
- projekty, ocenění a certifikáty Ministerstva vnitra ČR a jiných institucí,
 - ocenění ministra vnitra "organizace dobré veřejné služby".

Další vlivy působící na efektivitu hospodaření:

- profil manažera (vrozené vlastnosti vedoucího a získané znalosti a dovednosti),

- profil úředníka,
- strategický marketing,
- „podniková“²⁵ kultura (úřad).

Podrobněji jsou rozebrány metody a přístupy, které by měly být aplikovány na Krajském úřadě Královéhradeckého kraje.

Orientace na výsledek

Orientace na výsledek předpokládá rozlišení pojmů vstup (jako kvantitativní vymezení objemu veřejné služby) a výstup, který postihuje účinky a záběr veřejné služby.

Benchmarking

Benchmarking porovnává výkon organizace s nejlepšími za účelem nalezení nejlepší praxe a její uplatnění ve své organizaci. Vytvářejí se systémy standardů, normativů, tzv. benchmarks, které umožňují srovnávání poskytování konkrétních služeb mezi jednotlivými územními celky.

Model EFQM a model CAF

Model EFQM (model úspěšnosti) a model CAF (společný hodnotící rámec) představují systémy sebehodnocení organizace. Model EFQM obsahuje soubor kritérií, prostřednictvím kterých je možné určit organizaci s nejlepšími výsledky a využít je pro hodnocení výkonnosti organizací. Model CAF je zjednodušením metody EFQM pro potřeby veřejné správy.

V roce 2004 byli zaměstnanci oddělení interního auditu Krajského úřadu Královéhradeckého kraje zapojeni mimo vlastní auditní činnosti i do prací spojených se zaváděním projektu CAF – Zlepšování organizace pomocí sebehodnocení a do plnění jednotlivých úkolů na základě přijatého Akčního plánu k modelu CAF.

V roce 2004 byl proveden tzv. personální a organizační audit, který doporučil optimalizaci organizační struktury Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a počtu pracovních míst. Změny organizační struktury byly přijaty za účelem zvýšení efektivnosti práce, či jako reakce na změnu legislativních předpisů. Podnětů zde bylo více (např. vstup České republiky do Evropské unie).

Balance Scorecard

²⁵ Termín přebírám ze soukromého sektoru.

Metoda Balance Scorecard (metoda BSC, metoda vyvážených ukazatelů) je metoda k řízení strategického plánování. Podstatou metody BSC je soubor vyvážených indikátorů pomocí nichž je úsilí úřadu a organizací kraje nasměrováno stanoveným směrem.

Konkurence

Vyšší efektivnosti lze dosáhnout v případě existence konkurence při výběrovém řízení na poskytování služby. Předpokládá se, že uchazeč o veřejnou zakázku předložil nabídku podle podmínek soutěže s co nejlevnější službou nebo nejlepší kombinací ceny a kvality. Je nutné respektovat zákon o zadávání veřejných zakázek (Dříve zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Nyní zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách).

Zdokonalené rozpočtové hospodaření

Vyšší efektivnosti systému v oblasti rozpočtového hospodaření lze dosáhnout takto:

- vyšší míra samostatnosti zvyšuje efektivnost,
- způsob sestavení rozpočtu ovlivňuje efektivnost hospodaření územních samospráv,
- možnost ponechání nevyčerpaného zůstatku rozpočtu,
- rozdělení financí mezi souběžně pracující organizace,
- kontrola účetnictví a nákladových položek vedoucích zaměstnanců.

Problémy rozpočtového plánování

Mezi nejvýznamnější problémy rozpočtového plánování na krajské úrovni patří:

- schopnost reálného odhadu budoucích příjmů,
- schopnost reálného odhadu některých kapitálových nákladů, které nelze předvídat a kalkulovat bez konkrétního zadání,
- dlouhodobější vyjasnění koncepce vztahů rozpočtu kraje ke státnímu rozpočtu a ostatním rozpočtům (dlouhodobější platnost daňového určení a dotační politika),
- kvalita interního auditu i dalších kontrolních článků v systému,
- zohlednění potřeby finančních požadavků v čase.

Veřejná kontrola

Na krajské úrovni se lze setkat s kontrolou občanskou a profesionální.

Občanská kontrola vychází ze zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je uveden postup, jak může subjekt postupovat při vyžádání informací od institucí veřejné správy a jimi zřizovaných organizací.

Profesionální kontrolu provádějí odborné kontrolní orgány a to jednak ze zákona a z podnětů občanů. Kontrola v oblasti hospodaření územní samosprávy se provádí prostřednictvím přezkoumávání hospodaření, kterou upravují zákony:

- zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě,
- zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů § 17,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení),
- zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí,
- zákon č. 421/2004 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a DSO,
- vyhláška Ministerstva financí č. 416/2004 Sb., k zákonu o finanční kontrole.

Na základě zákona o finanční kontrole ve veřejné správě je zřízeno oddělení interního auditu a oddělení všeobecné a finanční kontroly.

Interní audit je dle stejného zákona §3 odst. 4b) "organizačně oddělené a funkčně nezávislé přezkoumávání a vyhodnocování přiměřenosti a účinnosti řídicí kontroly, včetně prověřování správnosti vybraných operací, dále §28 a 29.

Interní audit zahrnuje zejména:

- finanční audity – ověřují, zda údaje vykázané ve finančních, účetních a jiných výkazech věrně zobrazují majetek, zdroje jeho financování a hospodaření s ním,
- audity systémů – prověřují a hodnotí systémy zajištění příjmů, včetně vymáhání pohledávek, financování činností a zajištění správy veřejných prostředků,
- audity výkonů – zkoumají výběrovým způsobem hospodárnost, efektivnost a účelovost operací.

Obecně lze říci, že oddělení veřejné a finanční kontroly provádí veřejnosprávní kontroly (§§12-23 ZoFK), zatímco interní audit není pouhou kontrolou včetně eventuálních negativních důsledků z ní vyplývajících, kdežto předkládá doporučení ke zlepšení kontrolního systému, řízení rizik atd. (§§28-31 ZoFK). Obě oddělení se řídí (kromě jiného) i jinými procesními postupy (zákon 552/1991 Sb., o státní kontrole).

5.9 Hodnocení hospodaření Královéhradeckého kraje

Hospodaření kraje je úměrné množství finančních prostředků, které má každým rokem kraj k dispozici. Každé odvětví by potřebovalo peněz více, hledání proporcionality je nesmírně obtížné. Rozdělování finančních prostředků je odpovědné, transparentní. Mezi základní priority směřování krajských peněz tradičně patří investice do dopravy (opravy silnic), rekonstrukce nemocnic či sociálních zařízení kraje. Za poslední čtyři roky šlo do krajských silnic přes dvě miliardy korun a podařilo se zajistit, že jen z evropských zdrojů půjde stejná částka do modernizace silniční sítě kraje v následujících pěti letech. Zdravotnictví kraje je v porovnání se situací v jiných krajích ekonomicky zdravé. Modernizují se zdravotnické areály a zkvalitňuje se poskytovaná péče.

Rozpočty Královéhradeckého kraje jsou již několik let schodkové. Tyto schodky jsou kryty úvěrem ve výši 900 milionů Kč. Splácení úvěru začne v roce 2010 a zatíží rozpočet kraje 100 miliony Kč ročně až do roku 2018. Navíc je třeba přičíst úroky ve výši 15 milionů Kč ročně. Nekritizují přijetí úvěru, ale jeho rozmělnění na běžné provozní výdaje kraje. Úvěr, který umožní zajistit výnosy, ze kterých se splatí, je přínosem. To se netýká samosprávy. Zde úvěr pouze pomůže dané vládě splnit svůj volební program, ale na úkor vlády následující. Té pak chybí peníze, protože musí splácet úvěr. Kraji úvěr nepřináší žádné budoucí vyšší výnosy, protože nepodniká a většinu financuje z daňových výnosů. Z jiného pohledu úvěr má smysl, pokud je bezesbytku zaměřen na řešení priorit kraje – například na rekonstrukci krajských silnic. V minulosti si kraj vypůjčil cca 500 milionů na opravy silnic. Pár kilometrů se opravilo, ale v celém rozsahu silniční sítě to bylo nevýznamné. Proto se tento model financování opustil. V některých částech kraje jsou silnice II. a III. třídy ještě v horším stavu než před několika lety.

Investice do Regiocentra v Hradci Králové podvazuje fungování kraje v nejbližším období. Do roku 2027 bude kraj splácet každý rok více jak 50 milionovou leasingovou splátku. Prioritou občanů kraje jistě není nové sídlo pro samosprávu a úředníky kraje, ale zdravotnictví, sociální služby, dopravní obslužnost nebo stav silnic. Investice do Regiocentra sice přinese nedostatek finančních prostředků ve všech odvětvích (kapitoly rozpočtu), na druhou stranu došlo ke sestěhování krajského úřadu, zajištění prostor pro instituce zabezpečující čerpání finančních prostředků z evropských fondů a Univerzity Hradec Králové. Dále došlo k výrazné změně vzhledu této části města a k rekonstrukci památkově chráněných objektů nacházejících se v komplexu budov. Více než 500 milionů Kč tak bylo investováno do obnovy kulturních památek.

Třetí volební období

Ve třetím volební období bude kraj splácet úvěry i leasing a přitom musí mít peníze především na spoluúčast v projektech Evropské unie (krajské silnice), potřebné investice do zdravotnictví, školství a sociálních oblastí. Zároveň je nutné zajistit běžný chod krajských veřejných služeb. Ve třetím volebním období se též slibuje více finančních prostředků do školství. Důvodem je velký počet příspěvkových organizací spravující velký majetek kraje.

Občan též může mít pocit, že není chuť snižovat výdaje kraje nebo řešit hlavní problémy v kraji. Privatizace krajské veřejné služby ve zdravotnictví, sociálních službách nebo údržbě silnic není správnou volbou pro občany ani pro kraj. Kraj by měl být dobrý hospodář se zdravou dávkou odvahy a současně velkou odpovědností do budoucna. Měl by se zamyslet nad výší běžných výdajů. Běžné výdaje nyní činí přes tři čtvrtiny rozpočtu. Zde by se měl chovat hospodárněji. Každou korunu, kterou kraj neprojí může investovat do zdravotnických zařízení, sociálních služeb, silnic nebo školství.

Při hodnocení rozvoje celého území kraje ve prospěch všech jeho občanů a v celé struktuře své kompetence se dochází k těmto poznatkům. Kraj by měl nastavovat priority obnovy a rozvoje dle objektivních a měřitelných kritérií a ne dle ostrostí loktů jednotlivců.

Nejvýraznější podfinancování je zřejmé u investic do školství a dopravy. Nedostatečný je finanční limit na investiční přípravu, která měla být v době přípravy na evropské finance pro dobrého hospodáře logickou prioritou. Vršení chyb pak pokračovalo rozhodnutím snížit vlastní prostředky do dopravy v roce 2007 s tím, že je nahradí zdroje evropské. Jejich opoždění se protahuje i v roce 2008. V roce 2007 se také vrátila praxe zdržování podpisu smluv u investiční akcí a dotací. Tato praxe má za následek menší možnosti využití především stavebních investic. Kraj vykazuje zůstatek a chlubí se s ním i za cenu, že si na jiné výdaje vezme úvěr.

Zastupitelům kraje se doporučuje, aby využívali veřejných prostředků hospodárně, hospodařili na základě vyrovnaného rozpočtu kraje a aby byli ochotni finančně podpořit zajímavé projekty kofinancované EU. Přeji jim, aby kraj byli stále více finančně soběstačný a nezávislý na státním rozpočtu.

Závěr

Na závěr své diplomové práce bych stručně shrnul některé poznatky, ke kterým jsem dospěl v průběhu zpracování vybraného tématu.

Krajský systém správy v českých zemích vznikl po rozpadu hradské soustavy ve 13. století a uplatňoval se v rámci jednotlivých zemí. V této podobě existoval až do 19. století. Kraje byly znovu zřízeny v roce 1849, a to na zcela odlišném organizačním, kompetenčním a územních základě. Tyto kraje zanikly už v roce 1868. K obnovení krajského zřízení došlo v roce 1948. V krajích začaly působit krajské národní výbory, nicméně pouze jako orgány státní správy se všeobecnou působností. V roce 1990 byly tyto orgány zrušeny. Přesto kraje jako územněsprávní jednotky nadále existovaly, nepůsobily v nich však orgány územní státní správy ani orgány samosprávy.

Významným mezníkem v historii krajského zřízení na našem území se stala devadesátá léta 20. století. Došlo k přijetí řady důležitých zákonů, které vytvořily právní podmínky pro vytvoření i fungování vyšších územních samosprávných celků na našem území. Základním kamenem je bezesporu Ústava České republiky a ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Ústava zakotvuje právo územních samosprávných celků na samosprávu, v hlavě sedmé upravuje základní instituty charakterizující územní samosprávu a poskytuje též nezbytnou ochranu proti nezákonnému zásahu státu do práva na samosprávu. Na základě ústavního zákona z roku 1997 zase došlo k vytvoření čtrnácti vyšších územních samosprávných celků na našem území, které vznikly 1. ledna 2000. Původní územní správní uspořádání však zrušeno nebylo a je využíváno nadále např. v územní organizaci soudů a státních zastupitelství.

K bližší konkretizaci ústavních norem o vyšších územních samosprávných celcích přispěl zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje problematiku postavení krajů a jejich orgánů, právních předpisů kraje, ukládání pokut právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám, organizace krajských orgánů a dělbu působnosti mezi nimi a také problematiku státního dozoru nad výkonem samostatné a přenesené působnosti krajů a vztahů ministerstev ke krajům a kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí krajem.

V dnešních členských státech Evropské unie bylo od sedmdesátých let uskutečňováno několik reforem, jejichž úsilím bylo praktické naplňování čtyř základních principů: zásad dále se prohlubující demokratizace, decentralizace, dekoncentrace a subsidiarity. Jejich cílem je co nejvíce přiblížit veřejnou správu občanovi. Nastíněné zásady, které byly a jsou v evropské

veřejné správě postupně zaváděny, se ukazují být mimořádně přínosnými, a jsou aplikovány v posledních desetiletích v České republice i v ostatních státech střední a východní Evropy.

V zemích Evropské unie je decentralizace veřejné správy zcela v kompetenci členských států. Jednotný evropský model decentralizace veřejné správy neexistuje, protože jsou plně respektovány státní, právní a historické tradice jednotlivých členských států.

Královéhradecký kraj leží na severovýchodě České republiky u hranice s Polskem. Svou rozlohou 4 758 km² se mezi čtrnácti kraji včetně Prahy zařazuje na 9. místo. Sousedí s ním kraje Liberecký, Pardubický a Středočeský.

Orgány Královéhradeckého kraje tvoří zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman, výbory zastupitelstva, komise rady a krajský úřad. Postavení a působnost úřadu upravuje zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů a pokud jde o působnost, též zvláštní zákony. V samostatné působnosti plní úřad úkoly uložené zastupitelstvem kraje, radou kraje a napomáhá činnosti výborů zastupitelstva kraje a komisí rady kraje. Provádí řízení o právech a povinnostech fyzických a právnických osob ve věcech svěřených v samostatné působnosti k rozhodování orgánům kraje. Úřad plní úkoly v přenesené působnosti, s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu, radě nebo zvláštnímu orgánu kraje. Organizační řád Krajského úřadu Královéhradeckého kraje vychází ze zákona č.129/2000 Sb., o krajích. Tento vnitřní předpis stanoví zásady činnosti a řízení úřadu, úkoly a vzájemné vztahy jeho odborů, oddělení, organizační strukturu úřadu, rozsah pravomocí, povinností a odpovědnosti vedoucích zaměstnanců úřadu. Úřad tvoří ředitel úřadu a zaměstnanci kraje zařazení do úřadu. Úřad se člení na odbory. Odbory lze vnitřně členit na nižší organizační stupně. Krajský úřad Královéhradeckého kraje má v současné době 11 odborů, které jsou dále členěny na 42 oddělení, a 2 oddělení v přímém podřízení ředitele úřadu. Organizační struktura krajských úřadů se průběžně mění v závislosti na nové legislativě a nových manažerských technikách. Z manažerského pohledu je problémem všech krajů řízení velkého počtu odborů s velmi rozmanitými až nesourodými činnostmi, které se ne vždy doplňují. Odbory však spolu navzájem spolupracují, a to na základě předpisů. Organizační struktura se přizpůsobuje politickým rozhodnutím a legislativním změnám.

Pracovně-právní poměry úředníků krajského úřadu se řídí zákoníkem práce, pokud zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků nestanoví jinak. Hlavním cílem práce zaměstnance veřejné správy je služba občanům. Výkon správní činnosti zaměstnance musí být řízen principy etického kodexu. Silné stránky týkající se personálního obsazení úřadu jsou kvalitní manažerské vedení, propracovaný systém vzdělávání,

transparentní a veřejná realizace výběrových řízení na všechny uvolněné pozice a vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Slabé stránky týkající se personálního obsazení úřadu jsou předimenzovanost pracovníky na některých oddělení, hodnocení pracovníků a jejich výkonů, mladí lidé získají praxi a odchází, vysoká fluktuace zaměstnanců, upřednostňování osobních preferencí a vlastního užitku nad veřejnými zájmy, špatná kontrola činnosti úředníků, není pocíťována ze strany pracovníků úřadu stmelující idea ke kraji a jeho symbolice. Individuálně lze hodnotit komunikační a prezentační dovednosti každého zaměstnance, informační a počítačová gramotnost, znalost cizích jazyků, korespondenční a pravopisné znalosti.

Ve dnech 17. a 18. října 2008 proběhly po čtyřech letech historicky již třetí volby do zastupitelstev krajů. Nejvíce hlasů získala Česká strana sociálně demokratická (31,9 %), dále Občanská demokratická strana (24,3 %), Komunistická strana Čech a Moravy (13,5 %), Koalice pro Královéhradecký kraj (7,7 %) a SNK Evropští demokraté (6,0 %). Na výsledky krajských voleb v roce 2008 měla vliv celostátní politika. Dále občané hodnotili jednotlivé kandidáty z hlediska jejich schopnosti řešit problémy kraje zejména v oblasti stavu komunikací (dostavba dálnice D 11, rychlostních komunikací R 11, R 35 a zlepšení stavu silniční sítě v celém kraji), krajských zdravotnických zařízeních, sociálních služeb, školství, čerpání peněz z evropských fondů a růstu ekonomiky kraje.

Kraj je podle zákona č. 129/2000 o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, územní společenství občanů, kterému náleží právo na samosprávu. Kraj je veřejnoprávní korporací mající vlastní majetek a příjmy vymezené zákonem a hospodařící podle vlastního rozpočtu. Kraj zejména pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při výkonu samostatné a přenesené působnosti chrání veřejný zájem. Při výkonu státní správy je správním obvodem a je povinen zabezpečit výkon přenesené působnosti. Hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků je upraveno zákonem č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků.

Finanční hospodaření kraje jako územního samosprávného celku se řídí ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem sloužícím jako pomocný nástroj pro střednědobé finanční plánování. Příjmy rozpočtu kraje tvoří především výnosy daní nebo podíly na nich podle zákona č. 243/2000 o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, dále dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti a prostředky získané

správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce. Výdaje rozpočtu kraje představují závazky vyplývající z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy, výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je kraj pověřen zvláštními právními předpisy, závazky vyplývající pro kraj z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupil a další. V rozpočtu kraje jsou obsaženy veškeré příjmy a výdaje jím zřizovaných organizačních složek. Jejich příjmy a výdaje jsou v podstatě příjmy a výdaje krajského rozpočtu.

Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele – kraje. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých ze zahraničí. Obchodní společnosti založené krajem hospodaří obdobně jako podnikatelské subjekty.

Vzhledem k tomu, že kraje přijdou kvůli krizi v roce 2009 na daních od státu cca o sedm miliard korun, lze očekávat, že klesnou i příjmy z daní i Královéhradeckému kraji. Protože je kraj na příjmech z daní závislý a protože se očekává, že propad v hospodaření veřejných rozpočtů bude i v roce 2010 a 2011, bude se snažit šetřit na běžných i kapitálových výdajích. O kolik přijde Královéhradecký kraj na výnosu ze sdílených daní lze jen odhadovat. Řešením je šetřit na běžných výdajích a omezit i některé příspěvky. Prodej majetku či rušení naplánovaných investic se nedoporučuje.

V souvislosti se změnou zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, je Královéhradecký kraj registrován k dani z přidané hodnoty od 1.1.2009 a stává se plátcem DPH. V rámci této registrace je kraj povinen uplatňovat daň u uskutečněných plnění, která jsou předmětem daně. Kraj má nárok na odpočet daně u přijatých zdanitelných plnění, která použije k uskutečnění své ekonomické činnosti.

Literatura

- [1] COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004. 440 s. ISBN 80-7357-041-6.
- [2] COGAN, Rudolf. *Podklady k přednášce o hospodaření krajů* [HDD]. Pardubice: Krajský úřad Pardubického kraje, 2004.
- [3] *Evropská unie v České republice*. [online]. Praha: Evropská komise, 2009, [cit. 2009-03-01]. URL: <<http://evropska-unie.cz/cz/>>.
- [4] HENDRYCH, Dušan. *Správní právo – obecná část*. Praha: C.H.Beck, 2001. 521 s. ISBN 80-7179-470-8.
- [5] HENDRYCH, Dušan. *Základy správní vědy*. Praha: ALEKO, 1992. 134 s. ISBN 80-85341-30-1.
- [6] KOMÁRKOVÁ, K. Organizace přechází na kraje. In *Obec a finance*. Praha: 2002, čís. 3, str. 22-23.
- [7] KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001: (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2001. 423 s. ISBN 80-7201-272-X.
- [8] KOUDELKA, Zdeněk. *Právní předpisy samosprávy*. Praha: Linde, 2001. 297 s. ISBN 80-7201-274-6.
- [9] *Královéhradecký kraj*. [online]. Hradec Králové: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, © 2004. [cit. 2009-04-01]. URL: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz>>.
- [10] LACINA, Karel – ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj systémů veřejné správy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2001. 115 s. ISBN 80-86419-13-4.
- [11] MAREK, J. et al. *Reforma veřejné správy v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2003. ISBN 80-239-0225-3.
- [12] MATES, Pavel – MATULA, Miloš. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 112 s. ISBN 80-7079-407-0.
- [13] *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, Copyright © 2005. [cit. 2009-04-01]. URL: <<http://www.mfcr.cz/>>.
- [14] *Ministerstvo vnitra České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, © 2008. [cit. 2009-03-01]. URL: <<http://www.mvcr.cz>>.
- [15] *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2009. [cit. 2009-02-01]. URL: <<http://www.mzv.cz/>>.
- [16] *Organizační řád*. [HDD]. Hradec Králové: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, © 2004. 2004-2009. [cit. 2009-04-25].

- [17] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- [18] PEKOVÁ, Jitka – PILNÝ, Jaroslav. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: Aspi, 2002. 441 s. ISBN 80-86395-21-9.
- [19] PILNÝ, Jaroslav. *Veřejné finance II : pro kombinovanou formu studia*. Vyd. 2., (upr. a dopl.). Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. 115 s. ISBN 80-7194-869-1.
- [20] POMAHAČ, Richard. *Průvodce veřejnou správou*. Praha: ISV, 1999. 246 s. ISBN 80-85866-42-0.
- [21] POMAHAČ, Richard – VIDLÁKOVÁ, Olga. *Veřejná správa*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2002. 278 s. ISBN 80-7179-748-0.
- [22] POMAHAČ, Richard – WIDEMANNOVÁ, Marie. *Veřejná správa a evropská právní integrace*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 2002. 111 s. ISBN 80-245-0310-7.
- [23] *Portál veřejné správy České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, © 2003-2009. [cit. 2009-04-01]. URL: <<http://portal.gov.cz/>>.
- [24] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.
- [25] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Místní finance : pro kombinovanou formu studia. 1. díl*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2006. 122 s. ISBN 80-7194-835-7.
- [26] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Místní finance : pro kombinovanou formu studia. 2. díl*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2006. 154 s. ISBN 80-7194-873-X.
- [27] SCHELLE, Karel. *Kapitoly z dějin státní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 165 s. ISBN 80-210-0493-2.
- [28] *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007*. Statistická ročenka [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2007. 393 s. ISBN 978-80-250-1584-1. [cit. 2008-02-01]. URL: <[http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/t/950046899F/\\$File/13-5201-07.pdf](http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/t/950046899F/$File/13-5201-07.pdf)>.
- [29] *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2008*. Statistická ročenka [CD-R]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2008. ISBN 978-80-250-1783-8. [cit. 2009-04-01].
- [30] *Státní správa cz*. [online]. Říčany: European Business Enterprise, © 2000 – 2009. [cit. 2009-01-01]. URL: <<http://www.statnispava.cz>>.
- [31] *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006 – 2015*. [online]. Hradec Králové: Centrum evropského projektování, 2008, [cit. 2009-03-30]. URL: <<http://www.cepp-rra.cz/strategie>>.

- [32] SVOBODA, Karel – et al. *Zákony o územní samosprávě*. Praha: EUROUNION, 2003. 507 s. ISBN 80-7317-017-5.
- [33] *U nás v kraji. Čtvrtletní zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Hradec Králové: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2002 – 2009. 8 s.
- [34] *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů*. Praha: Asociace krajů České republiky, 2009. [2009-01-01].
- [35] *Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2007. [2007-10-15].
- [36] VIDLÁKOVÁ, Olga. *Reformy veřejné správy*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. 140 s. ISBN 80-7194-290-1.
- [37] *Volby do zastupitelstev krajů 2008 - Královéhradecký kraj*. [CD-R]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2008. [cit. 2008-12-15]. ISBN 978-80-250-1802-6.
- [38] *Výroční zprávy Královéhradeckého kraje za roky 2003 – 2007*. [HDD]. Hradec Králové: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2004-2008. [cit. 2008-03-01].
- [39] *Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2009. [2009-04-01].
- [40] *Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých předpisů*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2008. [2008-12-10].
- [41] *Zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů ve znění pozdějších předpisů*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2007. [2007-10-15].
- [42] *Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů*. [online]. Praha: ASPI, 2009. [2009-04-15].
- [43] *Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů*. [online]. Praha: ASPI, 2009. [2009-04-20].
- [44] *Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2008. [2008-11-20].
- [45] *Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2007. [2007-10-15].
- [46] *Zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce a o souvisejících změnách*. [HDD]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2007. [2007-10-15].
- [47] *Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty*. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2009. 176 s. ISBN 978-80-7208-701-3.

- [48] *Závěrečné účty hospodaření Královéhradeckého kraje za roky 2001 – 2007*. [online].
Hradec Králové: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, © 2004. 2001 – 2007.
[cit. 2008-04-01]. URL: <<http://www.kr-kralovehradecky.cz>>.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozloha území v km ²	29
Tabulka 2: Mandáty ve volbách do zastupitelstva kraje v roce 2000, 2004 a 2008	50
Tabulka 3: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje	74
Tabulka 4: Bilance příjmů a výdajů rozpočtu Královéhradeckého kraje	75
Tabulka 5: Přehled o hospodaření obchodních společností za rok 2007 (v tis. Kč).....	92
Tabulka 6: Právní forma - zdravotnická zařízení.....	115

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní členění Královéhradeckého kraje v roce 2009.....	30
Obrázek 2: Reliéf Královéhradeckého kraje.....	31
Obrázek 3: Plánovaná síť dálnic a rychlostních komunikací na v Královéhradeckém kraji	37
Obrázek 4: Grafická úprava organizační struktury Krajského úřadu Královéhradeckého kraje platná k 1. 5. 2009.....	56
Obrázek 5: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní od 1.1.2008.....	69
Obrázek 6: Příjmy a výdaje Královéhradeckého kraje v roce 2005	76
Obrázek 7: Příjmy Královéhradeckého kraje za rok 2006 (v tis. Kč).....	78
Obrázek 8: Příjmy Královéhradeckého kraje za rok 2007 (v tis. Kč).....	83
Obrázek 9: Přehled o přijatých dotacích ze státního rozpočtu v roce 2007 (v tis. Kč).....	83
Obrázek 10: Území Královéhradeckého kraje.....	113
Obrázek 11: Obce se statutem města podle počtu obyvatel.....	113
Obrázek 12: Administrativní členění kraje	114
Obrázek 13: Města a městyse v Královéhradeckém kraji.....	114

Seznam příloh

Příloha A: Mapy území Královéhradeckého kraje.....	113
Příloha B: Právní forma u zdravotnických zařízení (nemocnice).....	115
Příloha C: Přehled právnických osob založených nebo zřízených Královéhradeckým krajem.....	116

Rejstřík

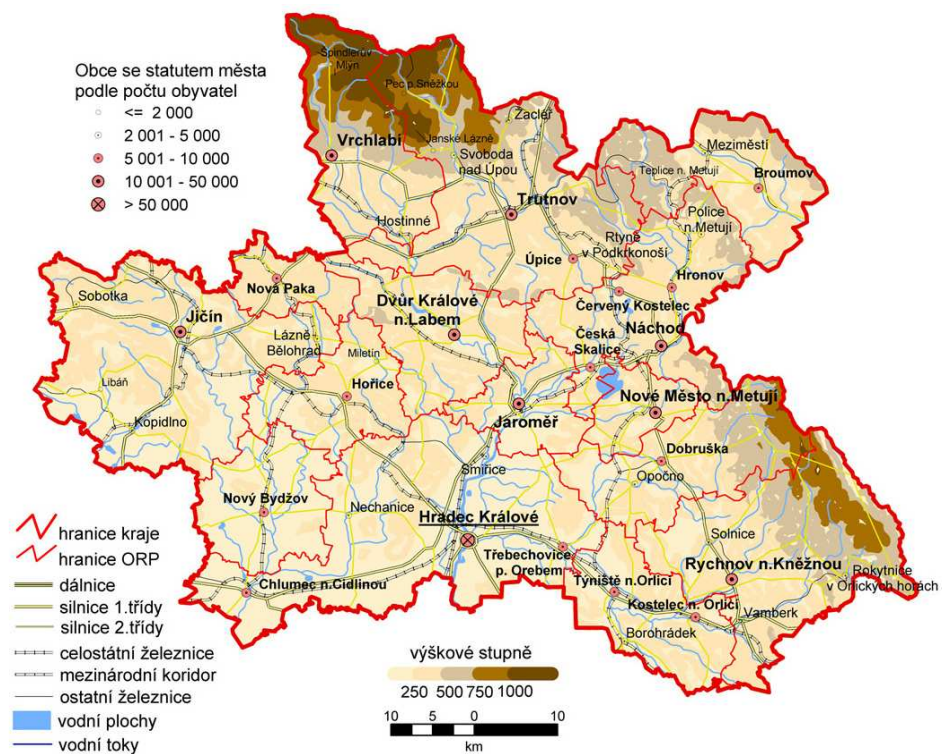
D		P	
Daň z přidané hodnoty	95	Přenesená působnost.....	14
Decentralizace.....	22	Příjmy	66
Dekonztrace	22		
H		R	
Hejtman	17	Rada.....	16
		Rozpočet.....	66
K		S	
Kraj	12	Samospráva	21
Krajský úřad.....	18	Samostatná působnost.....	13
Královéhradecký kraj.....	29		
O		V	
Občan.....	12	Výdaje	71
		Z	
		Zastupitelstvo kraje.....	15

Příloha A: Mapy území Královéhradeckého kraje

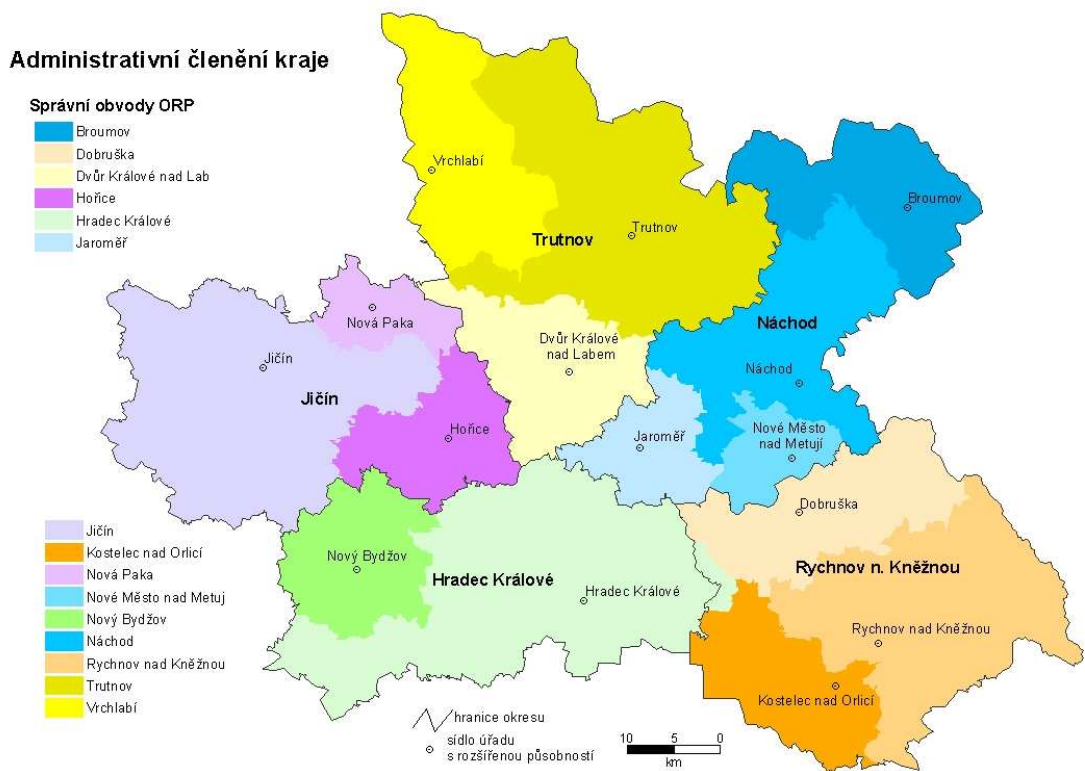
Obrázek 10: Území Královéhradeckého kraje

Pramen: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, 2005

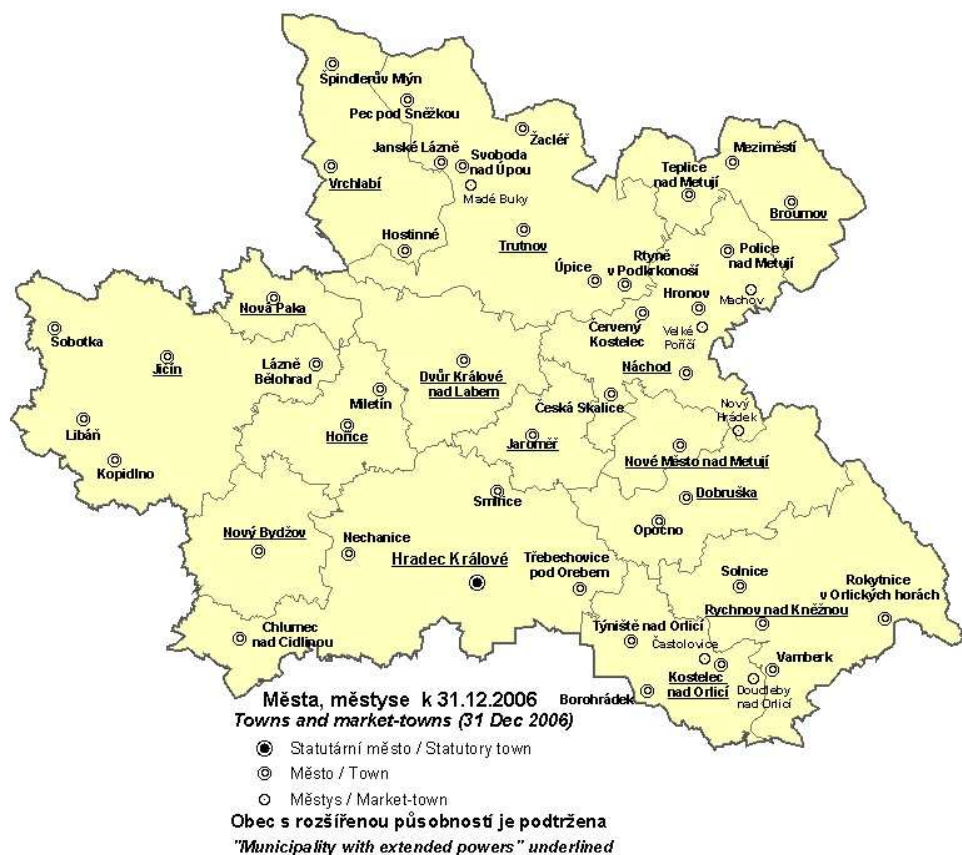
Obrázek 11: Obce se statutem města podle počtu obyvatel

Pramen: Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007 (ČSÚ)

Obrázek 12: Administrativní členění kraje

Pramen: Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007 (ČSÚ)

Obrázek 13: Města a městyse v Královéhradeckém kraji

Pramen: Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007

Příloha B

Právní forma u zdravotnických zařízení (nemocnice)

Tabulka 6: Právní forma - zdravotnická zařízení

		Státní příspěvkové organizace	Krajské příspěvkové organizace	Obchodní společnost
1	Právní subjektivita	ANO	ANO	ANO
2	Zřizovatel/zakladatel	stát, zákon, (zejm. ministerstva)	kraj (obec)	fyzická, právnická osoba, kraj, obec (a.s., s.r.o.)
3	Účel existence	plnění úkolů státu, nezisková činnost	plnění úkolů kraje, zpravidla nezisková činnost	podnikání (za účelem zisku), možný i jiný účel - nezisková činnost (např. zdravotnictví)
4	Majetek	Státu	kraje, vlastní	vlastní (příp. pronajatý od kraje)
5	Hospodaření s majetkem zřizovatele/zakladatele (nevztahuje se na pronajatý majetek)	ANO	ANO	NE
6	Volná dispozice s majetkem	NE	NE	ANO
7	Doplňková/vedlejší činnost	ANO	ANO	ANO
8	Ručení zřizovatele za závazky	ANO	ANO	NE
9	Plátce DPH	ANO	ANO	ANO
10	Odpisy	NE(stát neodpisuje)	NE (odpisuje kraj)	ANO
11	Odměňování managementu	právní předpisy	právní předpisy	Smluvní
12	Odměňování zaměstnanců	právní předpisy	právní předpisy	Smluvní
13	Konkurz a vyrovnání	NE	NE	ANO
14	Kontrola zřizovatele/zakladatele	ANO	ANO	NE (pouze prostř. dozorčí rady)
15	Sociální výhody zaměstnanců	z povinného fondu	z povinného fondu nepovinné	Nepovinné
16	Výběrové řízení na zdrav. funkce (zákon č. 247/1993 Sb.)	ANO	krajské NE (obecní ANO)	NE

Příloha C

Přehled právnických osob založených nebo zřízených Královéhradeckým krajem k 30. 5. 2008

1. Příspěvkové organizace zřízené Královéhradeckým krajem

Centrum evropského projektování

Doprava

Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje

Kultura

Galerie moderního umění v Hradci
Králové

Galerie výtvarného umění v Náchodě

Hvězdárna a planetárium v Hradci Králové

Hvězdárna v Úpici

IMPULS středisko amatérské kultury,
Hradec Králové

Muzeum východních Čech v Hradci
Králové

Regionální muzeum a galerie v Jičíně

Regionální muzeum v Náchodě

Muzeum a galerie Orlických hor v
Rychnově n. K.

Studijní a vědecká knihovna v Hradci
Králové

Sociální věci

Domovy důchodců

Domov důchodců Albrechtice nad Orlicí

Domov důchodců Borohrádek

Domov důchodců Černožice

Domov důchodců Dvůr Králové nad
Labem

Domov důchodců Hradec Králové

Domov důchodců Humburky

Domov důchodců V Podzámcí Chlumec
nad Cidlinou

Domov důchodců Lampertice

Ústavy sociální péče

Ústav sociální péče Hajnice - barevné
domky

Ústav sociální péče pro tělesně postižené v
Hořicích v Podkrkonoší

Ústav sociální péče pro mentálně
postiženou mládež Chotělice

Ústav sociální péče pro mládež Kvasiny

Domov důchodců Tmavý Důl

Domov důchodců Pilníkov

Domov pro seniory Vrchlabí

Domov důchodců a ústav sociální péče
Česká Skalice

Domov důchodců Malá Čermná

Domov důchodců Náchod

Domov důchodců Police nad Metují

Domov důchodců Teplice nad Metují

Ústav sociální péče pro mládež

ČTYŘLÍSTEK

Domov Dědina Opočno

Domov na Stříbrném vrchu Rokytnice v
OH

Ústav sociální péče pro mládež

DOMEČKY

Domov sociálních služeb Skřivany

Střední školy

Gymnázium Boženy Němcové, Hradec
Králové

Gymnázium J. K. Tyla, Hradec Králové

Gymnázium, Nový Bydžov

Gymnázium a Střední odborná škola,
Hořice

Lepařovo gymnázium, Jičín

Gymnázium a Střední odborná škola
pedagogická, Nová Paka

Gymnázium, Broumov

Gymnázium a Střední odborná škola,
Jaroměř

Jiráskovo gymnázium, Náchod

Gymnázium, Dobruška

Gymnázium Františka Martina Pelcla,
Rychnov nad Kněžnou

Gymnázium, Dvůr Králové nad Labem

Gymnázium a Střední odborná škola,
Hostinné

Gymnázium, Trutnov

Gymnázium a Střední odborná škola,
Úpice

Gymnázium, Vrchlabí

Obchodní akademie a Jazyková škola s
právem státní jazykové zkoušky, Hradec
Králové

Obchodní akademie, Hořice
 Masarykova obchodní akademie, Jičín
 Obchodní akademie, Náchod
 Obchodní akademie T. G. Masaryka,
 Kostelec nad Orlicí
 Obchodní akademie, Trutnov
 Střední uměleckoprůmyslová škola
 hudebních nástrojů a nábytku, Hradec
 Králové
 Střední průmyslová škola stavební, Hradec
 Králové
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Hradec Králové
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Hradec Králové
 Střední průmyslová škola, Hradec Králové
 Střední odborná škola veterinární, Hradec
 Králové – Kukleny
 Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední
 zdravotnická škola, Hradec Králové
 Střední odborná škola veřejnosprávní a
 sociální, Stěženy
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Třebechovice pod Erebem
 Integrovaná střední škola, Nová Paka
 Střední průmyslová škola kamenická a
 sochařská, Hořice
 Střední škola zahradnická, Kopidlno
 Střední odborná škola oděvní a Střední
 odborné učiliště krejčovské, Červený
 Kostelec
 Střední průmyslová škola, Hronov
 Střední průmyslová škola, Nové Město nad
 Metují
 Střední škola propagační tvorby a
 polygrafie, Velké Poříčí
 Střední průmyslová škola elektroniky a
 informačních technologií, Dobruška
 Střední škola informatiky a služeb, Dvůr
 Králové nad Labem
 Střední průmyslová škola, Trutnov
Speciální školy
 Mateřská škola speciální, Trutnov
 Odborné učiliště, Hradec Králové
 Odborné učiliště a Praktická škola, Hořice
 Odborné učiliště a Praktická škola,
 Hostinné
 Střední škola, Základní škola a Mateřská
 škola, Hradec Králové
 Základní škola a Mateřská škola při
 Fakultní nemocnici, Hradec Králové
 Česká lesnická akademie Trutnov - střední
 škola a vyšší odborná škola
 Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední
 zdravotnická škola, Trutnov
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Vrchlabí
 Střední škola technická a řemeslná, Nový
 Bydžov
 Střední škola služeb, obchodu a
 gastronomie, Hradec Králové
 Střední škola potravinářská, Smiřice
 Střední odborné učiliště, Lázně Bělohrad
 Střední škola gastronomie a služeb, Nová
 Paka
 Střední škola řemeslná, Jaroměř
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Nové Město nad Metují
 Střední škola, Nové Město nad Metují
 Střední odborné učiliště společného
 stravování, Teplice nad Metují
 Střední škola, Opočno
 Střední odborné učiliště obchodu a
 řemesel, Rychnov nad Kněžnou
 Střední odborná škola a Střední odborné
 učiliště, Trutnov
 Vyšší odborná škola a Střední odborná
 škola, Nový Bydžov
 Vyšší odborná škola rozvoje venkova a
 Střední zemědělská škola, Hořice
 Vyšší odborná škola a Střední průmyslová
 škola, Jičín
 Vyšší odborná škola stavební a Střední
 průmyslová škola stavební arch. Jana
 Letzela, Náchod
 Vyšší odborná škola, Střední odborná
 škola a Střední odborné učiliště, Kostelec
 nad Orlicí
 Vyšší odborná škola technicko-
 ekonomická a Střední průmyslová škola,
 Rychnov nad Kněžnou
 Mateřská škola, Speciální základní škola a
 Praktická škola, Hradec Králové
 Základní škola logopedická a Mateřská
 škola logopedická, Choustníkovo Hradiště
 Základní škola a Mateřská škola Josefa
 Zemana, Náchod
 Základní škola a Mateřská škola při dětské
 lázeňské léčebně, Janské Lázně
 Základní škola a Mateřská škola, Vrchlabí

Speciální základní škola a Mateřská škola,
Trutnov
Základní škola při dětské lázeňské léčebně,
Lázně Bělohrad
Základní škola, Broumov
Základní škola, Rychnov nad Kněžnou
Základní škola praktická, Chlumeč nad
Cidlinou
Základní škola, Nový Bydžov
Speciální základní škola, Červený Kostelec

Školská zařízení

Školní jídelna, Hradec Králové
Dětský domov, základní škola, školní
družina a školní jídelna, Kostelec nad
Orlicí
Pedagogicko-psychologická poradna,
Hradec Králové
Pedagogicko-psychologická poradna, Jičín
Pedagogicko-psychologická poradna,
Náchod
Pedagogicko-psychologická poradna,
Rychnov nad Kněžnou
Pedagogicko-psychologická poradna,
Trutnov
Dětský domov a školní jídelna, Nechanice
Dětský domov, mateřská škola a školní
jídelna, Broumov

Zdravotnictví

Zdravotnická záchranná služba
Královéhradeckého kraje
Léčebna pro dlouhodobě nemocné Hradec
Králové
Léčebna dlouhodobě nemocných Opočno

Základní škola, Jaroměř
Základní škola, Nové Město nad Metují
Základní škola, Dobruška
Základní škola a Praktická škola, Dvůr
Králové nad Labem
Základní škola, Hostinné
Speciální základní škola, Úpice
Základní škola speciální, Jaroměř
Základní škola, Jičín
Základní škola, Hořice

Dětský domov a školní jídelna, Sedloňov
Dětský domov, Potštejn
Dětský domov, základní škola a školní
jídelna, Dolní Lánov
Dětský domov a školní jídelna, Vrchlabí
Domov mládeže, internát a školní jídelna,
Hradec Králové
Domov mládeže a školní jídelna, Rychnov
nad Kněžnou
Plavecká škola Zéva, Hradec Králové
Školské zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků
Královéhradeckého kraje, Hradec Králové
Středisko služeb školám, Náchod
Školní statek, Hořice

Sdružení ozdravoven a léčeben okresu
Trutnov
Protialkoholní záchytná stanice
Královéhradeckého kraje

Obchodní společnosti založené Královéhradeckým krajem

Doprava

OREDO s.r.o.

Majetkoprávní oblast

Správa nemovitostí Královéhradeckého kraje a.s.

Zdravotnictví

Zdravotnický holding Královéhradeckého
kraje a.s.

Oblastní nemocnice Jičín a.s.

Oblastní nemocnice Náchod a.s.

Životní prostředí a zemědělství

Zoologická zahrada Dvůr Králové nad Labem

Oblastní nemocnice Rychnov nad Kněžnou
a.s.

Oblastní nemocnice Trutnov a.s.